

PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM
V PÍSKU
V ROCE 2008

PÍSEK 2009

ISBN 978-80-86193-27-4

VÁŽENÍ PŘÁTELE PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA !

Předkládáme Vám zprávu o činnosti našeho zařízení za rok 2008 s radostným pocitem, že můžeme opět psát o pozitivních věcech. Sbírkotvorná, odborná, výstavní i popularizující činnost našich pracovníků je hodnocena nadmíru příznivě, a to jak na stránkách tisku, tak i v návštěvních knihách. Jako ředitel organizace jsem velmi spokojen, že se o píseckých muzejnících dobře hovoří na všech úrovních. Myslím, že se nám daří naplňovat naše poslání a též slova známého českého politika Eduarda Grégra, uveřejněná v časopise Poutník od Otavy v roce 1860, tedy téměř čtvrt století před vlastním založením píseckého muzea: „... předvídám, že Písek v krátkém čase domácím i cizím bude moci ukázati sbírku starožitností jakové v žádném jiném městě českém stávati nebude.“

Sbírkový fond muzea, který po náročném počítání iniciovaném Asociací muzeí a galerií představuje 159 536 kusů (běžně jsme totiž uváděli pouze počet položek) vzrostl o dalších 3 401 předmětů. Úspěšně se daří například rozšiřovat podsbírkou výtvarného umění, a to nákupy současných, ale i již zemřelých píseckých autorů. Sbírky v depozitáři zoologie a národopisu a také expozici Exotické přírody v Protivíně jsme po loňském plošném plynování proti hmyzu ošetřili stejným způsobem. Pro jednotlivá odborná pracoviště byl zakoupen program Demus umožňující počítačové zpracování sbírek. Někteří pracovníci s ním již bez problémů pracují, jiní ještě vychytávají některé nedostatky. Věříme, že se během několika let podaří v tomto programu převést i starší sbírky dosud zpracované pouze na klasických katalogizačních kartách.

K 1. březnu jsme vytvořili novou organizační strukturu muzea. Představují ji oddělení společenských věd, archeologické, přírodovědné, ekonomické a technické oddělení, knihovna a sekretariát.

Od dubna jsme zavedli novinku - systém prodeje vstupenek prostřednictvím jejich přímého tisku, resp. dotisku registračních údajů na barevnou oboustrannou vstupenku. Tento systém nám umožní přesnou a okamžitou registraci všech návštěvníků, a také výborný přehled prodeje publikací, pohlednic a dalšího zboží v pokladně muzea. Návštěvnost muzejních akcí, expozic i výstav se v letošním roce oproti loňským rokům opět zvýšila. Stalo se tak bezpochyby díky řadě zajímavých a velmi kvalitních výstav, o něž byl mezi návštěvníky velký zájem. Patří mezi ně zejména výstava o Písku ve výtvarném umění nazvaná „A je to Písek, je to zas on“, dále „Josef Váchal: Šumava umírající a romantická“ a především výstava produkce současných jihočeských betlémářů nazvaná „Do Betléma z jižních Čech“. Zejména poslední jmenovaná, díky řadě doprovodných akcí, především čtyř večerních prohlídek

Avers a revers nové vstupenky do muzea

při svíčkách doplněných koncerty v Rytířském sále, trhala rekordy návštěvnosti. Ale i většina z dalších více než dvou desítek výstav stojí za zaznamenání. Dočtete se o nich v odborných sděleních patřičných kurátorů, protože není účelem této stati všechny je uvést, ač bych tak rád a po právu učinil. Návštěvníci s potěšením přicházeli i na další akce připravené našimi pracovníky, ať to byla tradiční, již třináctá, mineralogická burza, jarmark - ukázky tradičních vánočních technik, a také dny, kdy bylo muzeum otevřeno zdarma pro veřejnost: Den evropského kulturního dědictví, Mezinárodní den muzeí, Městská slavnost „Dotkní se Písku“ či Muzejní noc. Za zmínku stojí, že v rámci tzv. „včelího dne“, uspořádaného při příležitosti výstavy píseckých včelařů, vytvořil pan Stanislav Kejval v našem muzeu mamutí kytič z vosku. Svou délkou 2,5 metru, váhou 7,8 kilogramu a počtem ozdobných růžiček (300 kusů) se stala největší na světě a byla zapsána do české knihy rekordů prostřednictvím pelhřimovské agentury Dobrý den. K několika výstavám byly vydány i katalogy, a to díky několika úspěšně podaným grantům. Podářilo se také zahájit budování

Z výstavy „Do Betléma z jižních Čech“. Foto V. Komasová

stálé expozice Etnografie pod Rytířským sálem, a to podle projektu Ing. arch. Vladimíra Boučka, úspěšného projektanta stávajících expozic. Bohužel se nezdařil původní záměr - tuto expozici již v roce 2008 dokončit. Věříme, že bude pro návštěvníky otevřena co nejdříve.

Hlavním investičním počinem letošního roku bylo vybudování nového výtahu, resp. jeho prodloužení o jednu stanici, aby bylo možno převážet sbírkové předměty až do půdních depozitářů. Přitom se v chodbě depozitářů upravily stropy a depozitář výtvarného umění doznal určitých změn. Tato akce stála 1.300 tisíc Kč.

Před muzeem na Velkém náměstí byla instalována nová oboustranná prosvětlená informační tabule, která je opatřena stálou reklamou na expozice a kolemjdoucím aktuálně sděluje, jaké akce v muzeu probíhají. Prodobrou informovanost o našem muzeu jsme v průběhu roku spustili nové webové stránky. Jejich návštěvníci se

Rekonstrukce výtahu. Foto V. Komasová

Nová vývěsní deska muzea před radnicí. Foto V. Komarová

mohou na adrese www.prachenskemuzeum.cz dozvědět řadu údajů o jednotlivých odborných odděleních, stálých expozicích, aktuálních výstavách či přednáškách a získat další užitečné informace. Stránky jsou z velké části vedeny též v jazycích anglickém a německém.

Vozový park muzea se rozšířil o nový automobil. Zvolili jsme značku Škoda Octavia Combi 1,9 TDI. V jeho výbavě je např. zařízení GPS pro dobrou orientaci řidiče při jízdě. Stará Felicie nepůjde do výslužby, ale zůstává jako vozidlo určené do terénu zejména pro odborné pracovníky. Muzeum ještě disponuje dodávkovým vozidlem Citroen Jumper, určeným pro převoz sbírkových předmětů a materiálu.

Došlo také na rozšíření expozic. Poslední etapou, nazvanou Svět pralesů a mořských pobřeží, byl dokončen několikaletý projekt stálé expozice Exotická příroda, kterou vybuodoval zoolog muzea RNDr. Karel Pecl v pobočce muzea v Protivíně. K slavnostnímu otevření došlo v úterý 27. května za účasti hejtmana Jihočeského kraje RNDr. Jana Zahradníka, radního pro kulturu Ing. Františka Štangla, vedoucího oddělení zřizovaných organizací Mgr. Františka Chrastiny, zástupce Ministerstva kultury ČR RNDr. Jiřího Žalmana a vedoucího informačního, sociálního a kulturního oddělení velvyslanectví Indonéské republiky v Praze pana Azise Nurwahyudi. O kulturní program se postaral soubor tanečnic při Indonéském velvyslanectví a pracovník ZOO Ohrada v Hluboké nad Vltavou s hadem. V Protivíně byla rovněž upravena výstavní síň, která se díky dobré spolupráci s městem pyšní novou podlahou

První obhlídka nového muzejního automobilu. Foto V. Komasová

a rovněž novými panely pro zavěšení obrazů. Úspěšnou sezónu v protivínském muzeu dobře zajistila průvodkyně Věra Piklová.

Také do Národní přírodní rezervace Řežabinec, Řežabinecké tůně přicházeli zájemci o ukázky odchyty a kroužkování ptactva, šlo buď o objednané exkurze či Světový den ptactva. O prázdninách se zde rovněž uskutečnila tradiční kroužkovácí akce *Acrocephalus* pod vedením budoucího zoologa našeho muzea RNDr. Jiřího Šebestiana, CSc. Výsledky této akce jsou popsány v odborných sděleních. K propagaci lokality jsme vydali pohlednici s obrázky jak pozorovací věže, tak některých ptáků, žijících v této rezervaci, a také turistické razítko.

Památník Adolfa Heyduka v Tyršově ulici byl po rekonstrukci již druhý rok opět otevřen pro veřejnost, pro zvýšení návštěvnického

Z obnovy nádvoří. Foto V. Komasová

Bývalá zaměstnankyně muzea - uklízečka Zdeňka Kubišová. Foto V. Komarová

města se podařilo opravit první část hradeb a prosakující kanalizací poškozený rízlit nad řekou. Druhá etapa této obnovy by měla pokračovat v roce 2009.

V průběhu roku jsme uskutečnili několik exkurzí, jednak do Prahy na výstavu o Valdštejnovi a Alešovi, jednak vícedenní do Chorvatska, kde se zájemci seznámili s tamními muzei, galeriemi a památkami vůbec.

O praxi v muzeu projevila zájem celá řada studentů oborů, které mají k muzejnictví blízko, navíc muzeum velmi úzce spolupracuje s Vyšší odbornou školou uměleckoprůmyslovou v Písku. Náš kolektiv musela ze zdravotních důvodů opustit uklízečka Zdeňka Kubišová, která kvůli vážnému zranění odešla do invalidního důchodu. Důchodového věku v tomto roce dosáhli i další pracovníci: Jiří Fröhlich, Jiří Kloboučník, Zora Mauleová, RNDr. Karel Pecl, všichni však zatím zůstávají pracovat v muzeu na roční smlouvy. Do předčasného důchodu odešel také údržbář, správce podsbírky militárií a kurátor expozice ryb Jindřich Kurz. O živé ryby v akváriích ale bude i nadále pečovat. Kolektiv muzea, konkrétně archeologického oddělení, naopak posílil, byť zatím na zkrácený úvazek, student archeologie Martin Pták.

Na závěr bych rád poděkoval za podporu bývalému vedení Jihočeského kraje - našeho zřizovatele. Jsme rádi, že ve funkci radního pro kulturu a památky zůstal Ing. František Štágl a věříme, že dobrá spolupráce s odborem kultury JČKÚ bude pokračovat i v letech následujících. Poděkování patří také všem věrným a ukázněným návštěvníkům našeho muzea, dárcům sbírkových předmětů, sponzorům a příznivcům a samozřejmě všem pracovníkům muzea, bez jejichž nadšení a precízní práce by úspěchy dosažené v roce 2008 byly jen částečné.

*PhDr. Jiří Prášek,
ředitel muzea*

CENTRÁLNÍ EVIDENCE SBÍREK

Mgr. Jan Adámek

Úvodní tabulka informuje o stavu sbírek ke 31. 12. 2008 tak, jak je veden v evidenci Ministerstva kultury. Jedná se o položky, nikoliv počty kusů, kterých je o několik desítek tisíc více. V některých podsбірkách (což se týká zejména podsбірky archeologické), se pod jediným číslem chronologické evidence mohou nalézat řádově stovky kusů. Podsбірky označené* náležejí do takzvaného konzervačního fondu - jde tedy o uzavřené celky, kde až na výjimky nedochází ke změnám.

podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence	podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence
<i>archeologická</i>	19 206	<i>mobiliiář kostela S. Trojice*</i>	100
<i>archeologie Protivín*</i>	429	<i>numizmatická</i>	18 220
<i>etnografická</i>	7 095	<i>Památník A. Heyduka - mobiliiář*</i>	296
<i>fotografie, filmy a jiná média</i>	9 309	<i>Památník A. Heyduka - obrazy*</i>	88
<i>geologická</i>	1 368	<i>umělecká grafika</i>	1 485
<i>geologická systematická</i>	532	<i>umělecká kresba</i>	634
<i>geologická, jiné předměty</i>	26	<i>umělecká plastika</i>	144
<i>historická</i>	11 042	<i>uměleckoprůmyslové práce</i>	1 156
<i>hudební nástroje</i>	55	<i>výtvarného umění</i>	2 303
<i>knihy</i>	36 231	<i>zoologická - bezobratlí</i>	1 824
<i>knihovna A. Heyduka*</i>	3 394	<i>zoologická - bezobratlí exotičtí</i>	125
<i>knihovna I. Beneše*</i>	6 291	<i>zoologická - obratlovci</i>	63
<i>knihovna J. Malého*</i>	5 230	<i>zoologická - obratlovci exotičtí</i>	1
<i>militária</i>	503	celkem položek	127 150

Rámcový přehled o 27 výše uvedených podsбірkách poskytují stránky Ministerstva kultury na adrese <http://ces.mkr.cz/cz/sb.php?evc=PMP/002-04-24/094002>, kde jsou základní údaje o nich (obsahová a chronologická skladba fondů a jejich stručná historie a také kvantitativní rozsah) doprovázeny také ilustračními fotografiemi.

Následující tabulka poskytuje přehled o periodických inventarizacích. Každá podsбірka musí být celá inventarizována v průběhu deseti let. Správce sbírky je povinen příslušnou část inventarizace provádět každoročně (zpravidla jde o 10%, minimální množství je stanoveno na 5% předmětů). Celkem bylo v průběhu roku zrevidováno 13 313 položek.

č. příkazu	název podsбірky	rozsah revize	revize prováděna od - do
1/08	fotografie, filmy, videozáznamy	HF 7001 - HF 8000	1.7. - 29.9.
2/08	historická	K+S 6701 - K+S 7900	16.10. - 31.12.

3/08	geologická	G 1001 - G 1200	20.11. - 19.12.
4/08	další - geologická systematická	podle protokolu	14.11. - 19.12.
5/08	jiná - geologická, jiné předměty	GJ 1 - GJ 6	14.11. - 19.12.
6/08	další - hudební nástroje	celá podsběrka	15.12.
7/08	další - mobiliář kostela Sv. Trojice	podle protokolu	8.12.
8/08	militária	HM 262 - HM 317	10.12. - 18.12.
9/08	další - zoologická - bezobratlí	E 1 - E 180	1.12. - 19.12.
10/08	výtvarné umění	VU 1301 - VU 1500	18.8. - 19.12.
11/08	další - umělecká grafika	UG 1251 - UG 1477	18.8. - 19.12.
12/08	další - umělecká kresba	UK 601 - 623; UK 1 - 250	18.8. - 19.12.
13/08	další - umělecká plastika	UP 121 - 142; UP 1 - 30	18.8. - 19.12.
14/08	uměleckoprůmyslové práce	H 1001 - 1056; H 1 - 150	18.8. - 19.12.
15/08	knihy	L 46501 - L 50000	15.9. - 4.12.
16/08	numismatická	HN 10251 - HN 12250	29.9. - 5.11.
17/08	další - knihovna A. Heyduka	podle protokolu	15.12. - 16.12.
18/08	další - knihovna I. Beneše	KB 39822 - KB 40300	16.12. - 17.12.
19/08	další - knihovna J. Malého	KM B 1440 - KM B 1712	18.12. - 19.12.
20/08	jiná - Památník A. Heyduka - mobiliář	AH UP 121 - AH UP 150	10.12. - 15.12.
21/08	další - Památník A. Heyduka - obrazy	AH VU 41 - AH VU 50	10.12. - 15.12.
22/08	etnografická	HE 3401 - HE 4200	1.10. - 10.12.
23/08	archeologická	A 10001 - A 12000	listopad - prosinec
24/08	další - archeologie Protivín	AP 251 - AP 300	prosinec
25/08	další - zoologická - bezobratlí exotičtí	EE 1 - EE 12	1.12. - 19.12.
26/08	další - zoologická - obratlovci	V 1 - V 7	1.12. - 19.12.
27/08	další - zoologická - obratlovci exotičtí	celá podsběrka	1.12. - 19.12.

V průběhu roku 2008 bylo pod 165 přírůstkovými položkami zapsáno do sbírek 3 401 předmětů a jejich souborů a částí. Významná část akvizicí pochází z darů - viz níže uvedený přehled. Zbývající část byla získána díky výzkumné a dokumentační činnosti pracovníků muzea. Za nákupy předmětů zapsaných do konce roku byla vydána částka 258 294,-Kč.

Přehled darů Prácheňskému muzeu

<i>přír. č.</i>	<i>předmět</i>	<i>dárce</i>
2/2008	prapor vysloužilých vojáků	O. Raab, Myšelec
3/2008	ruční vahadlo na transport vody	F. Měsíček, Krašovice
5/2008	pohlednice s Otakarem Ševčíkem	H. Hesounová, Písek
7/2008	farmakosiderit z Kamenných dolů u Písku	Ing. J. Zikoš, Č. Budějovice
9/2008	razidlo firmy L. Kafka, závod s rukodělným zbožím	J. Havlan, Písek
10/2008	korespondenční lístek a obálky firmy Františka Škody	M. Janečková, Písek

12,14/2008	sáčky cukrářství Čadek; zdravotní průkaz zaměstnance v potravinářství	J. Havlan, Písek
15/2008	břišní kýlní pás	F. Měsíček, Krašovice
16,18-19/2008	soubor fotografií z pozůstalosti Jana Vláška; prapor živnostenské a obchodní župy z roku 1931; pamětní plaketa písecké výstavy v r. 1922	J. Kuželová, Písek
57/2008	pamětní medaile „20 rokov okr. V. Krtíš“ a odznak TOP 87	Z. Říha, Písek
58/2008	pamětní medaile k 60. výročí panování Františka Josefa I. v etui a rodinná fotografie	V. Zborník, Písek
59/2008	pamětní šátek ČSR 1918 - 1938 k obětování historických hranic	V. Krejčířová, Písek
60/2008	soubor různých pamětních pohlednic, odznaků a vzpomínkových tisků	R. Koudelka, Písek
61/2008	tisk provolání politické reprezentace okresu k občanstvu z 15.10. 1918 v Písku	M. Uhrová, Písek
67/2008	černobílá pohlednice - pochod řeznického cechu k uvítání prezidenta E. Beneše 16. 6. 1945 v Písku	Mgr. J. Škoch, Písek
70/2008	obvazový balíček z II. světové války v originálním balení německého výrobce	MVDr. P. Sedláček, Písek
72-73/2008	zlomek bronzového srpů z doby bronzové z pole od Bílska; zlomek nádob ze starší doby bronzové z katastrofu Křtětic	V. Pícha, Krajníčko
80/2008	fotografie z období první republiky z rodiny píseckého podnikatele Matěje Srnky a dědečka hudebního historika PhDr. Jiřího Pilky	PhDr. J. Pilka, Praha 5
87-88/2008	lis na mezistěny; včelařské kolečko - zatavovač drátků	Český svaz včelařů - Okresní výbor Písek
89/2008	dámský šátek	B. Hlávková, Písek
92/2008	vkladní knížky	J. Holanová, Písek
94/2008	dámský kabátek	M. Pexídrová, Protivín
98/2008	textilie s firemními štítky písecké krejčovské firmy Václav Kúta	Z. Pokorná, Mělník
107/2008	soubor předmětů z cukrárny Gustava Škocha v Písku - cukrářský vál, firemní papírové sáčky, tištěné obrázky na perníky, trubičky na kremrole, váleček, zmrzlinový porcováč, firemní provázek, skleněná reklamní tabule, perníkové formičky, metly na šlehání a další, celkem 134 ks	Mgr. J. Škoch, Písek
108-111/2008	zlomek bronzového náramku oválného profilu ze střední doby bronzové od Semic; zlomek bronzové jehlice s bohatě zdobenou hlaví z mladší doby bronzové od Bílska; bronzová sekerka s tulejkou a poškozeným ouškem z mladší až pozdní doby bronzové od Lidmovic; zlomek bronzové jehlice s vřetenovitou hlaví z mladší doby bronzové od Skočic	V. Pícha, Krajníčko
112/2008	soubor archeologických nálezů z eneolitického výšinného sídliště na Krkavčí skále u Orlika nad Vltavou	J. Eigner, Žichovice

116-117/2008	turmalín z Údraže a apatit ze Sušice	P. Hofman, Sušice
118/2008	turmalín	A. Červený, Městské muzeum Horažďovice
119/2008	výuční a tovaryšský list Jaroslava Jaroše s dalšími doklady, z přelomu 20. a 30. let 20. stol.; dva textilní vzorníky Rozálie Soldátové z Bernartic, poč. 20. stol.	L. Jarošová, Protivín
121/2008	slitek ze střední nebo mladší doby bronzové od Bošovic	R. Gashi, Třebkov
122-123/2008	křestní povijan, pol. 19. století; ateliérový snímek skupiny dívek oblečených jako víly, ateliér J. Vavrušky, Písek; barevná pohlednice s pohledem na město od západu, vydal Jan Hofmann	A. Peroutková, Písek
124-125/2008	roubík z roku 1888; rychtářské právo Jana Cimbury ze druhé poloviny 19. století	P. Jaloszewska, Písek
127/2008	betonová dlaždice písecké firmy J. Vlka, první pol. 20. století	J. Havlan, Písek
132/2008	záchodová mísa, kamenina, poč. 20. století	V. Moroz, Písek
133/2008	hadrová hračka - kocour	J. Kloboučník, Písek
134/2008	fotoalbum obsahující putimské fotografie a různou dokumentaci od konce 19. století do 30. let 20. století	A. Wretzlová, Praha 1
135-136/2008	keramické zlomky ze starší doby bronzové a zlomek tuhové nádoby ze 13. století ze Křenic; keramické zlomky z mladší až pozdní doby bronzové od Štětíc	V. Pícha, Krajníčko
137/2008	zlomky nádob z doby bronzové od Louky	J. Fröhlich, Písek
139/2008	soubor kamenné industrie převážně z území severního Písecka	A. Debnar, Prachatice
142-143/2008	nášivkové odznaky TIS „Svaz ochr. přírody a krajiny“; zapichovací odznak v černé pásce s datem 21. 8. 1968 pod barevnou vlajčkou ČSSR	RNDr. K. Pecl, Písek
144/2008	odznaky Občanského fóra - kruhový „OF můj osud“ a ve tvaru srdce	Ing. M. Slav, Písek
148-149/2008	břítva a řemen z výbavy anglických vojáků za II. světové války; prohlížečka zn. Meoskop s devíti kotouči	Z. Říha, Písek
151/2008	plakáty z roku 1968 „Suverenita 1968“	L. Flekal, Písek
152/2008	soubor tiskovin, letáků a barevných tisků z konce roku 1989	Mgr. J. Adámek, Písek
153/2008	vojenský vatovaný kabát - součást sovětské uniformy z 80. let 20. stol.	F. Měsíček, Krašovice
154/2008	soubor fotografií a dokumentů z let 1968 - 1971	J. Soukup, Písek
155/2008	soubor fotodokumentů k osobnosti prof. Otakara Ševčíka	PhDr. M. Martínek, Praha 14
156/2008	pohlednice autobusu havarovaného u Nového mostu v Písku dne 10.11. 1956	I. Mašíková, Písek
157/2008	opál, soubor vzorků z Rakovic	A. Debnar, Prachatice
160/2008	ametyst z Vůsí	F. Kloud, Strakonice

161/2008 rutil z Březí u Týna nad Vltavou
162/2008 andalusit od Lipna

J. Fröhlich, Písek
RNDr. P. Rajlich,
Jihočeské muzeum
v Č. Budějovicích

Významným krokem bylo zakoupení programu DEMUS s moduly pro všechna muzejní pracoviště, ve kterém bude výhledově zpracován celý sbírkový fond. Odborná pracoviště budou postupně přecházet na katalogizaci v tomto programu a podle možností do něho bude také převáděna dosavadní evidence vedená klasickou „papírovou“ formou a z malé části také elektronicky v programu Muzeum+. Již v průběhu roku začala být v programu DEMUS vedena centrální přírůstková kniha (Mgr. Jan Adámek); už dříve zpracovával geologické podsbírký v tomto programu jejich správce Ing. Jaroslav Cícha, v průběhu roku přešli na nový program také správci podsbírek etnografické (Mgr. Jan Kouba) a fotografické (Mgr. Jan Kotalík).

Akvizice roku

Významným přírůstkem, který podstatně rozšířil rukopisnou sbírku Knihovny Prácheňského muzea, byl nákup souboru modlitebních knížek a několika dalších rukopisů z 18. a 19. století z pozůstalosti po píseckém sběrateli Zdeňkovi Valentovi. O této akvizici podrobněji pojednává samostatný příspěvek, otištěný zde na str. 81-88.

VÝSTAVY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Galerie

- „... a je to Písek, je to zas on“. Město Písek ve výtvarném umění (kurátor: I. Mašíková) 1.3. - 15.6.
Josef Váchal - „Šumava umírající a romantická“ (kurátor: J. Kotalík) 21.6. - 3.8.
Svět je strašlivý přírodopis. Výstava českých a slovenských surrealistů (kurátor: I. Mašíková) 8.8. - 31.8.
František Domin a Dominik Domin - fotografie (kurátor: I. Mašíková) 4.9. - 1.10.
Roman Kubička - obrazy (kurátor: I. Mašíková) 10.10. - 17.11.
Do Betléma z jižních Čech. Výstava jihočeských betlémářů (kurátor: J. Kouba) 25.11. - 31.12.

Malé výstavní síně

- Ladislav Květ - obrazy (kurátor: I. Mašíková) 1.3. - 30.3.
Olga Škochová - „Haiku kojící matky“ (kurátor: J. Kotalík) 2.4. - 4.5.
Jaroslav Hübl a syn - fotografie (kurátor: J. Kotalík) 6.5. - 8.6.
Prácheňští včelaři (kurátor: J. Kouba) 11.6. - 6.7.
Kanadské totemy - fotografie (kurátor: I. Mašíková) 9.7. - 3.8.
40.výročí - Srpen '68, fotografie (kurátor: V. Bartoš, I. Mašíková) 8.8. - 28.9.

Vladimír Fuka - obrazy , Eva Fuková - fotografie (kurátor: I. Mašíková)	1.10. - 2.11.
Restaurované obrazy ze sbírek muzea (kurátor: I. Mašíková)	5.11. - 30.11
Jan Novotný - řezby (kurátor: I. Mašíková)	4.12. - 31.12.

Chodba knihovny PM

Čechy v 6. století (kurátor: J. Jiřík)	1.3. - 27.4.
Petr Hlinský - kresby (kurátor: I. Mašíková)	30.4. - 27.5.
Miloslav Novotný - fotografie (kurátor: J. Kotalík)	30.5. - 29.6.
Jiří Novák - fotografie (kurátor: J. Kotalík)	2.7. - 27.7.
Božetěch Sporka - obrazy, kresby (kurátor: I. Mašíková)	30.7. - 31.8.
František Trávníček - obrazy (kurátor: I. Mašíková)	2.9. - 30.9.
Jan Funer - obrazy (kurátor: J. Kotalík)	7.10. - 2.11.
Daniel Kaifer - fotografie (kurátor: J. Kotalík)	5.11. - 30.11
Milan Starý - grafika (kurátor: I. Mašíková)	6.12. - 31.12

PŘEDNÁŠKY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Cyklus historie

	návštěvnost
Leden - Čechoslováci v RAF přednášející: Dušan Vávra	34
- Kriminalita od dávnověku do současnosti přednášející: Lubomír Fiala	34
Únor - Templáři opět v popředí pozornosti přednášející: PhDr. Jaroslav Šedivý	92
- České medailérství 20. století přednášející: Mgr. Ondřej Kolář	15
Březen - Čechy v 6. století přednášející: Mgr. Rastislav Korený	25
- Myšlenky evropského sjednocení, historie evropského společenství a Evropské Unie přednášející: Ing. Jiří Dušek	13
- Obrázky z Holandska po 75 letech Aneb Čapkův cestopis trochu jinak přednášející: Ing. Michael Strnad	35
Duben - Čechy v 5. století přednášející: Mgr. Jaroslav Jiřík	33
Květen - Cestování po Indočíně přednášející: Petr a Mirka Procházkovi	29
- Islám - ideály, předsudky a realita přednášející: PhDr. Petr Pelikán	31
- Wetzlar se představuje přednášející: Dr. Irene Jung a Thomas Sander	70

Říjen	- Lokality šumavských románů a povídek Karla Klostermanna přednášející: Mgr. Hana Klínková	58
Prosinec	- Tradice betlémů v jižních Čechách přednášející: Mgr. Alexandra Zvonařová	23

Cyklus Přírodověda

Leden	- Na kole napříč Amerikou přednášející: František Šesták	85
Únor	- Příroda Laponské subarktidy přednášející: RNDr. Miloslav Zacharda, CSc.	36
Duben	- Orel mořský v jižních Čechách přednášející: Ing. Jan Andreska, Ph.D.	12
Říjen	- Za zvířaty do Afriky přednášející: RNDr. Aleš Toman	12
Listopad	- Madagaskar - gigantická archa Noemova přednášející: RNDr. Dušan Trávníček	60

Cyklus Výtvarné umění

Duben	- Karel Škréta 1610 - 1674 přednášející: PhDr. Tomáš Hladík	33
Květen	- Malířství, sochařství a architektura Florentské renesance 14. a 15. století - I. přednášející: PhDr. Tomáš Hladík	27
Říjen	- Malířství, sochařství a architektura Florentské renesance 14. a 15. století - II. přednášející: PhDr. Tomáš Hladík	46
Listopad	- Řím v období renesance a baroka - I. přednášející: PhDr. Tomáš Hladík	37

PŘEHLED NÁVŠTĚVNOSTI

Prácheňské muzeum

Placené vstupy

jednotlivě 10,-	8 795
jednotlivě 30,-	6 310
hromadně 10,-	1 081
hromadně 30,-	14
školy (permanentní vstupenky 10,-)	2 281
přednášky (10,-)	765
Celkem platících návštěvníků	19 246

<i>Volné vstupy (registr. návštěvníci)</i>	
badatelé knihovna	294
badatelé (konzultace odborní pracovníci)	225
23.5. Muzejní noc	500
24. 5. Den muzeí	350
13.-14.6. Městská slavnost	1 171
13.9. Den evropského dědictví	525
mateřské školy, aj.	3 111
průvodci skupin, asistence	155
vernisaže	1 391
Celkem registrovaných návštěvníků	7 722

Památník města Protivína

Placené vstupy

Celkem platících návštěvníků (10,-) **1 347**

Volné vstupy (registr. návštěvníci)

mateřské školy a děti do 6 let 710

27.5. Slavnostní otevření další části expozic 325

Celkem registrovaných návštěvníků **1 035**

Památník Adolfa Heyduka

Placené vstupy

jednotlivě 10,- 357

jednotlivě 30,- 243

hromadně 10,- 307

hromadně 30,- 15

školy (hrom. vstup. 10,-) 131

Celkem platících návštěvníků **1 053**

Volné vstupy (registr. návštěvníci)

Celkem registrovaných návštěvníků **69**

Pozorovací věž Řezabinec

Volné vstupy (registr. návštěvníci)

4.10. Festival ptactva 98

exkurze 134

Celkem registrovaných návštěvníků **232**

Ostatní

Přednášky pracovníků (mimo muzeum - navštívilo osob) **2 840**

Návštěvnost celkem **33 544**

ODDĚLENÍ SPOLEČENSKOVĚDNÉ

Vedoucí: Mgr. Jan Kotalík

Pracoviště dějin středověku

Mgr. Jan Adámek

Pracovník se, kromě své základní činnosti historika středověkých dějin, věnoval činnostem vyplývajícím z povinností správce Centrální evidence sbírek (viz výše). Zde kromě průběžného vedení přírůstkové knihy zajišťoval pravidelnou komunikaci s centrální evidencí sbírek při ministerstvu kultury. Působil také jako tajemník Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost, pro jehož jednání shromažďoval příslušné podklady. Dne 4. března se účastnil v Brně školení v programu pro zpracování sbírek DEMUS, jehož pořádání pro ostatní kolegy z muzea zajišťoval.

Je správcem numismatické podsbírky a vedoucím muzejní knihovny (o tom referováno ve zprávě za příslušné oddělení).

Opět připravoval do tisku muzejní periodickou tiskovinu Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007, v jejíž redakční radě působí jako výkonný redaktor.

Pokračoval v časově náročné práci na přípravě edice akt korektorů kléru - šlo především o nové kolacionování připravované edice s originálním rukopisem uloženým v Archivu Pražského hradu.

V rámci přednáškového cyklu Z dějin města Písku a Prácheňského kraje, pořádaného Centrem kultury Písek, proslovil dvě přednášky: 24. listopadu na téma *Písečtí mučedníci - Tragický zánik dominikánského kláštera v Písku* a 22. prosince *Svatý Václav, patron města Písku*. V letním semestru přednášel pro studenty druhého a třetího ročníku Vyšší odborné školy uměleckoprůmyslové základy křesťanské ikonografie, v zimním semestru pak studentům třetího ročníku přednášel o vybraných pomocných vědách historických.

Spolupracoval s Českou televizí při natáčení jednoho z dílů populárně naučného cyklu pro mládež Záhady Toma Wizarada.

V rámci obvyklé spolupráce s ostatními muzejními pracovišti drobně vypomohl při archeologickém výzkumu v prostoru Bakaláře. Průběžně také konzultoval obecně historickou problematiku v souvislosti s obrazovým cyklem českých panovníků z muzejních sbírek, jehož restaurování probíhá v pražském ateliéru Lenky Helfertové.

V závěru roku se J. Adámek stal členem Společnosti Husova muzea v Praze a dne 4. prosince byl zvolen do jejího výboru. Zde bude zejména spolupracovat na koncepci a přípravě nové expozice, která má být v roce 2014 otevřena v Husově domě v Konstanzi.

V průběhu roku obsloužil více než 40 badatelů - konzultovány byly především problémy z oblasti pomocných věd historických, regionálních a církevních dějin.

Bibliografie za rok 2008

Články:

- *Příspěvek ke studiu duchovní kultury města Písku z pohledu historie a archeologie na příkladu úcty ke sv. Kateřině Alexandrijské*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007*, s. 37-48 (s V. Simotou a J. Jiříkem). [ISBN 978-80-86193-24-3]

- *Korektor kléru arcidiecéze pražské jako trestní soudce / Summary: The Corrector of the Prague Archdiocese's Clergy as a Criminal Judge, in: Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII - XV, ed. Pavel Krafl, Opera Institutii historici Pragae, series C - Miscellanea, vol. 19, s. 343-351 / s. 671n. [ISBN 978-80-7286-121-7]*

Pracoviště etnografie

Mgr. Jan Kouba

Po svém nástupu do funkce na konci loňského roku se etnograf seznamoval s rozsáhlou podsbírkou etnografie (přes sedm tisíc sbírkových předmětů) a rovněž pokračoval v jejím postupném přebírání od předchozího etnografa a nyní ředitele PhDr. Jiřího Práška. Během roku tak bylo předáno zhruba 900 předmětů a stejný počet byl podroben revizi. Fázi poznávání sbírek spojil nový etnograf s procesem postupného přechodu na digitální podobu správy a evidence podsbírkky. V programu DEMUS tak přepsal do digitální podoby, opravil a rozšířil karty HE 1 - HE 200.

Podsírka etnografie se během roku rozrostla o 66 předmětů, v systematické evidenci bylo zpracováno 164 sbírkových předmětů. Ke sbírkovým předmětům, zrestaurovaným mimo pracoviště muzea, patří Mapa Prácheňského kraje (HE 5157) či mechanický betlém (HE 4718). Prácheňské muzeum se svými zápůjčkami z podsírky etnografie podílelo na výstavách ve Vimperku, Strakonících, Milevsku, Prachaticích, Hvožďanech a Českých Budějovicích.

Etnograf byl tento rok autorem tří muzejních výstav. Na červen připravil ve spolupráci s Okresním výborem Českého svazu včelařů výstavu „Prácheňští včelaři“, jejíž největší atrakcí byl prosklený úl s živými včelami. Během výstavy proběhla zábavně-vzdělávací akce pro školy za účasti několika včelařů. Doprovodný program „Včelí den aneb muzeum plné medu“ představil formou jarmarku širokou škálu možností, jak lze nakládat s včelími produkty. Během jarmarku zhotovil pan Stanislav Kejval rekordně velkou svatební kytici ze včelího vosku.

V srpnu byla pro účastníky Mezinárodního folklorního festivalu v Písku otevřena výstavka o Prácheňsku. Z vystavených exponátů nutno jmenovat alespoň dvě ženské figuríny v prácheňských krojích, jež byly ustrojeny ve spolupráci s předními znalci v oboru lidových krojů PhDr. Jitkou Staňkovou a prof. Dr. Ludvíkem Baranem.

Na konec listopadu a celý prosinec pak etnograf připravil výstavu betlémů nazvanou „Do Betléma z jižních Čech“. Profilová výstava jihočeských betlemářů, finančně zaštitěná městem Pískem a Jihočeským krajem, představila na 50 současných tvůrců. Na výstavu byl napojen bohatý doprovodný program, jenž vyvrcholil pásmem čtyř vánočních koncertů píseckých sborů a muzikantů spojených s večerními prohlídkami betlémů nasvícených pouze svíčkami.

Etnograf poskytl odborné konzultace 32 badatelům. Sám pokračoval ve výzkumné činnosti, ať už se jedná o výzkum okolí Orlické přehrady a záležitostí týkající se její

stavby a zátopy okolí, či o výzkum písecké šlechtické rodiny Regnerů von Bleyleben. Mimo několika dalších konferencí a seminářů se etnograf zúčastnil prestižního týdenního symposia Historische Museen, který se konal na začátku června v Mnichově.

Během roku 2008 se etnograf rovněž podílel na přípravě chystané stálé expozice etnografie, jejíž otevření se plánuje v druhé polovině roku 2009 v nově zrekonstruovaném sále v prostoru pod tzv. Rytířským sálem.

Bibliografie za rok 2008

Knižně:

- *Jak vzniklo a co skrylo Orlické jezero, vlastním nákladem Alena Cacáková, Praha 2008, 384 s. (s F. Cacákem) [ISBN 978-80-254-2194-9]*

Články:

- *Dva příběhy jedné Alexandriny. Život a pozůstalost písecké šlechtičny Aranky Alexandriny Regner von Bleyleben, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007, Písek 2008, s. 72-80. [ISBN 978-80-86193-24-3]*

Pracoviště kulturních dějin

Mgr. Jan Kotalík

Vedoucí oddělení Mgr. Jan Kotalík v průběhu roku v rámci práce s podsírkou historické fotografie prováděl revizi jejího příslušného oddílu a též katalogizoval nové přírůstky. Na jejich základě dle dlouhodobé koncepce nadále rozvíjel poznatkovou bázi historie místního fotografování. Při zápisu nových přírůstků využíval nově pořízený počítačový program pro zpracování sbírek - DEMUS. Školení k tomuto programu v Brně absolvoval společně s dalšími odbornými pracovníky muzea na počátku roku.

V depozitáři historické fotografie nechal zrekonstruovat s pomocí provozního oddělení část úložných polic. Po stavebních úpravách v depozitárních prostorách muzea (kompletní výměně výtahu) pomáhal společně s dalšími kolegy dopravit zpět závažný systém dočasně vystěhovaného depozitáře výtvarného umění. V průběhu roku se podílel na různých stěhovacích a přemístovacích činnostech několikrát.

V první polovině roku se Jan Kotalík zaměřil především na přípravu a samostatnou realizaci významné výstavní prezentace v Galerii PM s názvem: „Josef Váchal - Šumava umírající a romantická“. Výstavu připravoval přednostně ve spolupráci s Mgr. Hanou Klínkovou, pracovnící Památníku národního písemnictví v Praze a dalšími institucemi i soukromými osobami. Výstava byla uspořádána v rámci oslav výročí dalšího milovníka Šumavy - spisovatele Karla Klostermanna (1848 - 1923). Jan Kotalík se organizačně či přímou realizací podílel i na dalších výstavách: „Olga Škochová - Haiku kojící matky“, „Jaroslav Hübl a syn - fotografie“, „RNDr. Jiří Novák - Blízká setkání“, „Daniel Kaifer - Hlas divočin“ a jiných.

V závěru roku pro vybrané výstavní prostory zajistil některé nové technické doplňky k zavěšovacímu zařízení.

V průběhu roku poskytoval služby badatelům z řad široké veřejnosti, prováděl návštěvníky v expozicích a spolupracoval i s jinými kulturními institucemi (např. NPÚ v Českých Budějovicích).

Jan Kotalík také pomáhal koncem léta při organizaci píseckého vystoupení mladých houslistů z Japonska, které připravovala již v Hiroshimě tamní houslistka Minoru Nakaune, ctitelka Ševčíkovy houslové školy a občasná místní návštěvnice.

Pro zabezpečení přednáškové a výstavní činnosti sestavoval každý měsíc informační leták (případně plakát) o akcích muzea. Se svými spolupracovníky se též aktivně zúčastňoval důležitých muzejních akcí: Muzejní noci (23. 5.) a tématického zájezdu do Chorvatska (30. 5. - 8. 6.).

Za účelem sledování dění v oboru kulturní historie a fotografie (historické i současné a místní i světové) navštívil některé samostatné výstavy.

Bibliografie za rok 2008

Články:

- *Meyrinkův útěk do Písku*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007*, s. 55-57. [ISBN 978-80-86193-24-3]
- *Richard Weiner (1884 - 1937)*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007*, s. 57-59. [ISBN 978-80-86193-24-3]
- *František Doubek - Výběr z děl 1962 - 2007*, in *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007*, s. 87-88. [ISBN 978-80-86193-24-3]

Pracoviště fondu militárií

Jindřich Kurz

Během roku bylo pokračováno v evidenci různých značek na zbraních. Zjištěné údaje pomáhají doplnit dokumentaci jednotlivých předmětů a zároveň poznat historii užívání zbraní a výstroje u jednotlivých vojenských útvarů. Do sbírek byl zakoupen jeden předmět. Částečná inventarizace fondu nezjistila žádné rozdíly vůči evidenci.

J. Kurz pokračoval v dlouhodobém projektu doplňování databáze legionářů a účasti občanů Písecka v rakousko-uherské armádě. V rámci tohoto úkolu byly excerповány dvě školní kroniky.

Pracovník zajišťoval také provoz trvalé expozice „Ryby a rybářství“, kde jsou prezentovány ryby naší fauny: úhoň, štika, okoun, kapr, karas, cejn, plotice, perlín, amur a hrouzek obecný. Kromě zajišťování krmení provedl celkem 35 zdravotních zákroků. V průběhu roku bylo opakovaně čištěno devět akvárií, takže byla vyměněna voda v celkovém objemu 18 000 l. Opětovaně provedeno čištění filtru. V expozici

zajišťoval průvodcovskou činnost především pro děti z mateřských školek, a to hravou formou převleku za vodníka Puškvorce s loutkou vodníka Česílka. Jako vodník se zúčastnil i muzejní noci, kdy provázel v expozicích „Zlato v Pootaví“ a „Ryby a rybářství“, a dále dvakrát provázel návštěvníky unikátního vodního mlýna v Hoslovicích na Strakonicku. Při předvánoční akci vyprávěl stovkám dětí o zrodu kapra o jeho cestě na vánoční stůl.

Poděkování za podporu a spolupráci patří opět rybářům z Prvního českého rybářského spolku v Písku, především Janu Kužvartovi, Davidu Bělemu, Miroslavu Bortošovi.

Během roku J. Kurz zajišťoval také běžnou údržbu muzea a provoz služebního automobilu. Podílel se na instalaci a technickém zabezpečení dvou výstav v prostorách Galerie, tří výstav v Malých výstavních síních, jedné výstavy v Chodbě knihovny a pod Rytířským sálem.

Pracoviště novodobých dějin

Václav Bartoš

Do fondu bylo za uplynulý rok získáno vlastním (originálním) sběrem a dary 118 kusů sbírkových předmětů. Dále zakoupeno na 200 kusů pro dějiny Písku významných fotografií z 50. až 70. let 20. století. Provedena byla povinná periodická revize inventárních čísel K+S 6701 - 7900, tedy 1 200 položek. Vyřízeno bylo 35 badatelských návštěv a požadavků.

V červnu bylo dokončeno náročné a nákladné restaurování praporu Spolku vysloužilých vojnů K-c-5078 a restaurátorkou Kateřinou Pittlovou předána restaurátorská zpráva. Vzhledem ke zteřelosti hedvábné tkaniny bylo přistoupeno u jedné strany k jejímu překrytí transparentní textilií. Důležité bylo i restaurování malovaného obrazu sv. Václava ve středním oválu praporu. Zároveň odevzdány další restaurátorkou Barborou Štěpničkovou se stejnou erudicí zachráněné, k praporu příslušící dva páry hedvábných stuh z roku 1901. Aktivně chráněný předmět, jemuž jinak hrozil vzhledem ke katastrofálnímu stavu odpis, bude efektivně expozičně využit.

Zcela unikátně pojata byla časová výstava „Osmašedesátý na Písecku“ konaná pod záštitou starosty města Písku ve dnech 5. srpna - 30. září. Město na ni poskytlo příspěvek ve výši 20 000,- Kč. Využity byly dva sály o 65 m² výstavní plochy, když byla oblast Písecka doplněna pražskými fotografickými záběry zapůjčenými D. Kyndrovou. Poprvé na návrh kurátora v muzeu použito velkoplošného tisku v podobě třinácti panelů z voděodolného matného interiérového papíru opatřeného lištami umožňujícími i další separátní prezentaci pro školy, přednášky atd. Šlo o prezentační výstup sběru dokumentace k průběhu let 1968 - 69 v regionu, který byl doplněn zápůjčkami ze SOkA Písek, VHÚ Praha a také od občanů (viz níže). Výstava byla školami využívána pro výuku dějepisu, vlastivědy a občanské nauky. Prostřednictvím Asociace muzeí a galerií byla přihlášena do kampaně „Osudové osmičky:

Přelomové okamžiky dějin 20. století“. Přestože kvůli technickým překážkám na serveru www.akcevpisku.cz zde nemohlo dojít ke zveřejnění, navštívilo výstavu 4 558 osob. Výstavu umožnily též dary, zápůjčky a originální fotografie pp. z Písku: MUDr. M. Bouskové, L. Flekara, L. Franců, J. Horala, Z. Javůrka, A. Jindry, O. Koláře, J. Novodvorského, Fr. Ptáka, J. Soukupa, J. Staňka, V. Staňka a P. Šorny z Rychnova nad Kněžnou.

Pracoviště výtvarných sbírek, uměleckého průmyslu a výstavní činnosti

Irena Mašíková

Rok 2008 začal pro kurátorku výtvarných sbírek náročnou prací, která je postrachem všech správců sbírkových předmětů. Kompletním vystěhováním výtvarného depozitáře z důvodu výstavby nového výtahu v muzeu a jeho dostavbou do půdních prostor, kde se depozitáře nalézají. S vydatnou pomocí kolegů byly obrazy přestěhovány do několika náhradních lokalit.

Současně se stěhováním vyčleňovala kurátorka obrazy pro výstavu s píseckou tematikou, která započala v březnu a trvala po svém prodloužení do 15.června. Výstava se setkala s mimořádným zájmem písecké veřejnosti. Navázáním na prezentaci obrazů s píseckou tematikou bylo vydání CD s obrazy této výstavy, které si návštěvníci muzea mohli zakoupit jako vánoční dárek, ale i nadále je ke koupi v pokladně muzea.

Koncepce výstavního programu Prácheňského muzea v roce 2008 byla postavena výrazně na píseckých výtvarných osobnostech. Již po zmíněné výstavě s názvem „... a je to Písek, je to zas on“, která obsahovala mnoho autorů píseckých, ale i těch, kteří se nejruznějším způsobem města Písku dotkli, představila kurátorka v září v galerii muzea píseckého rodáka Františka Domina (a jeho syna Dominika), který po srpnové emigraci žije ve Spojených státech. Říjnová výstava obrazů byla uspořádána u příležitosti životního výročí malíře Romana Kubičky, který se sice nenarodil přímo v Písku, ale celoživotně je s Pískem spjat a jeho malířská tvorba je řazena mezi písecké malíře.

V Malých výstavních síních v přízemí muzea uspořádala kurátorka v podzimním měsíci říjnu výstavu významného (již nežijícího) píseckého rodáka malíře a ilustrátora Vladimíra Fuky a jeho ženy fotografky Evy Fukové, která se zúčastnila vernisáže i spolu se svojí dcerou žijící ve Francii. V listopadu vybrala Irena Mašíková pro výstavu za dlouhou řadu let již zrestaurované obrazy ze sbírek Prácheňského muzea, které navrací do své původní svěžesti ve svém píseckém atelieru restaurátorka Ivana Petrová. Prosinec uzavírala výstava písečáka, sochaře a řezbáře Jana Novotného.

V komorním prostoru Chodby knihovny PM uvedla kurátorka několik výstav píseckých výtvarníků. V květnu to byly pastelové kresby Petra Hilského, který sice není píseckým rodákem, ale řadu let je osobně s tímto městem úzce spjat. V srpnu vystavoval své obrazy Božetěch Sporka, těsně pak navazovala výstava dalšího

píseckého autora Františka Trávníčka. V prosinci se poprvé představil písecké uměnilovné veřejnosti další z písečáků Milan Starý.

V měsíci srpnu proběhla v galerii muzea velká výstava českých a slovenských surrealistů, připravená ve spolupráci s Františkem Dryjem, Martinem Stejskalem a Brunem Solaříkem.

Na realizaci výstav byly kurátorkou vypracovány granty a podány na město Písek a Jihočeský kraj. Získané finanční prostředky byly použity na vydání katalogů k výstavám.

Spolu s hlavním konzultantem Dr. Ivo Kořánem a Mgr. Janem Adámekem navštívila restaurátorský atelier Lenky Helfertové v Praze, kde úspěšně probíhá restaurování obrazů cyklu Českých panovníků pro připravovanou expozice, která bude instalována s výhledem dvou let v tzv. Muzejním sále Sladovny - prostoru vyčleněném pro novou expozici muzea.

Jako každoročně vybrala kurátorka obrazy ze sbírek muzea pro restaurátorský atelier Ivany Petrové, která každoročně navrátí do své původní podoby několik pláten z výtvarného depozitáře muzea.

Irena Mašíková také redakčně připravila katalogy k výstavám Romana Kubičky a Františka a Dominika Domina.

Na propagaci výstav se podílela pravidelným zveřejňováním upoutávek v píseckém tisku.

Bylo pokračováno v organizování cyklu přednášek o výtvarném umění ve spolupráci s Národní galerií.

Jako každoročně pokračovala kurátorka, ve spolupráci s muzejní fotografkou Václavou Komarovou, v dokumentování výtvarných sbírek a též v pravidelných revizích výtvarných podsbírek malby, grafiky, kresby a plastiky, rovněž tak podsbírkou uměleckého průmyslu.

Výtvarné sbírky Prácheňského muzea byly díky příznivé finanční situaci v závěru roku obohaceny o velký soubor akvizic, neboť se podařilo nakoupit množství maleb, kreseb a grafik od píseckých autorů, popřípadě takových, jejichž námětem je Písek.

PhDr. Jaromír Stach z Písku daroval do sbírek muzea dokumentární kresbu hnědou sepií „Kestřanské tvrze“, ovál 12,8 x 17cm, v rámu pod sklem.

Irena Mašíková pomáhala při instalaci výstavy jihočeských betlémů a jejich doprovodných akcí, zúčastnila se rovněž Muzejní noci v měsíci červnu.

Bibliografie za rok 2008

Články:

- *Výběr z výstav Prácheňského muzea, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007, s. 88-99. [ISBN 978-80-86193-24-3]*
- *Oči jako plamínky, in: Roman Kubička - Václav Kinský, F. R. Dragoun. Poslední romantik aneb život a dílo umělce, Písek 2008, s. 128 [ISBN 978-80-86616-20-9]*

ARCHEOLOGICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Mgr. Jaroslav Jiřík

Mgr. Jaroslav Jiřík (0,9 úvazku), Bc. Martin Pták (0,6 úvazku), Jiří Fröhlich (0,4 úvazku),

Mgr. Eva Koppová (0,1 úvazku)

Rok 2008 byl obdobím velkých změn. Jiří Fröhlich odešel k 1. srpnu do starobního důchodu a funkci vedoucího oddělení předal Jaroslavu Jiříkovi. Jiří Fröhlich pracuje dále na zkrácený úvazek 0,4. Zbylou část úvazku pokrývá nově Martin Pták, student archeologie na Filosofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Ke změnám došlo i v poměru úvazků Jaroslava Jiříka a Evy Koppové.

Jaroslav Jiřík věnoval podstatnou část své aktivity plnění povinností vyplývajících ze smluv s investory při realizaci archeologických dohledů a výzkumů. Z významných akcí možno jmenovat výzkum v suterénu domu čp. 118 na Velkém náměstí v Písku, dále se podílel s Jiřím Fröhlichem a Martinem Ptákem na výzkumu osady z pozdní doby bronzové v Čížové a k ní přilehlé zaniklé pravěké vodoteče a s Martinem Ptákem na plošném výzkumu novověkých, středověkých a pravěkých situací v Písku v prostoru Bakalářů (výzkum hradebních linií a přilehlé zástavby, středověké studny, pozdně středověké až raně novověké hrobky, raně novověkého hřbitova, renesanční školy, reliktu mohylového a žárového pohřebiště ze střední a mladší doby bronzové). Byl také registrován depot z mladší doby bronzové v katastru obce Zlivice objevený panem Františkem Dudou z Čížové.

Společně s Marikou Tisuckou z Národního muzea zpracoval 126 karet ve druhém stupni evidence.

Na plenárním zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti v Českých Budějovicích referoval o výzkumu domu čp. 6 v Milevsku. Na IV. protohistorické konferenci v polském Sanoku pronesl následující přednášky: (s P. Limburským) *Nález hrobu bojovníka se spathou z počátku doby stěhování národů ve Vliněvsi, okr. Mělník*; (s M. Kuchaříkem a P. Huštákem) *Nové nálezy z pozdní doby římské až časně fáze doby stěhování národů z Prahy*; (s J. Vávrou, M. Kuchaříkem a P. Kubálkem) *Třetí a závěrečná etapa výzkumu pohřebiště z doby stěhování národů v Praze-Zličíně*. V Prácheňském muzeu v Písku a Muzeu Antonína Sovy v Pacově přednesl přednášku *Čechy v 5. století*. Pro kulturní klub města Písku pak *Nové archeologické nálezy z pravěku na Písecku a Nové archeologické nálezy ze středověku na Písecku*. V Ústavu pro pravěk a ranou dobu dějinnou FF UK Praha proslovil v letním semestru 2008 pokračování cyklu přednášek *Vybrané kapitoly z archeologie časně fáze doby stěhování národů v Evropě. Regionální vývoj*. Společně s J. Vávrou připravili rozhlasovou reportáž sumarizující dosavadní výsledky archeologického výzkumu v Praze-Zličíně (www.rozhlas.cz/planetarium/archeologie/_zprava/471043; www.rozhlas.cz/planetarium/archeologie/_zprava/467936; 21. století. Revue objevů, vědy, techniky a lidí, 11. listopad 2008, s. 111-114).

Jiří Fröhlich se v rámci smluv s investory se podílel na archeologických dohledech na stavenišťích okresu, na výzkumu sídliště z pozdní doby bronzové u Čížové, dvorku a sklepa domu čp. 58 v Soukenické ulici v Písku a dalších. Při povrchovém průzkumu katastru Louky objevil několik archeologických lokalit (mezolit, neolit, d. bronzová, mladší pravěk a pozdní d. hradištní) a v Píseckých horách v nadmořské výšce 588 m našel štípaný kamenný artefakt nejspíše mezolitického stáří. Se studentem archeologie Janem Eignerem prováděl průzkum mezolitických sídlišť na Ostružné u Čachrova. Na Šumavě pokračoval ve více než dvacetiletém průzkumu zaniklých skláren a u Horské Kvildy objevil zlatorudný těžební a úpravnický areál. Ve spolupráci s Ondřejem Chvojkou z Jihočeského muzea provedli průzkum u dvou balvanů ve Slepčích horách, při kterých byla nalezena novověká keramika, a prozkoumali místo nálezů zlatých mincí ukrytých na počátku třicetileté války u Knížat na Pelhřimovsku.

V I. stupni evidence zapsal a vyhotovil příslušné nálezové zprávy pro CES k řadě přírůstků. Spolu s Janem Eignerem zpracoval 751 inventárních položek ve II. stupni evidence. V drtivé většině šlo o paleolitickou a mezolitickou industrii a recentní pazourková křesadla z vlastních sběrů z předchozích let.

Na plenárním zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti v Českých Budějovicích referoval o nově objevených depotech z doby bronzové a výzkumu středověké odvodňovací štolý na nádvoří sladovny. V Městském muzeu a galerii ve Vodňanech proslovil přednášku Zlato na Prácheňsku a Vodňansku spojenou s autogramiádou knihy Zlato na Prácheňsku.

V průběhu roku pracoval v redakčních radách časopisů a sborníků Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Jihočeský sborník historický, Výběr a Časopis Společnosti přátel starožitností.

Do Národního památkového ústavu v Praze předal dodatky za rok 2007 pro Státní archeologický seznam a pro Archeologický ústav v Praze připravil podklady pro hlášení terénních akcí za předchozí rok.

Martin Pták nastoupil v hektickém období archeologické sezóny a významnou měrou přispěl k realizaci terénních akcí v Čížové, Písku - Bakalářích a Zlivicích. Zejména výzkum v Písku - Bakalářích zaplnil podstatnou část jeho působení na pracovišti, kdy byl nejenom spoluedoucím přímo v terénu, ale zároveň společně s Terezou Šálkovou prováděl laboratorní zpracování nalezených artefaktů a plavení odebraných vzorků zeminy pro paleobiologické analýzy.

Eva Koppová se podílela na laboratorním zpracování archeologických výzkumů. Dále vykonávala administrativní práce spojené s vystavováním smluv s investory a následnou fakturací a evidencí. Jako kurátorka archeologické sbírky umožnila studium materiálu badatelům i studentům.

Terénní výzkumy si vyžádaly spolupráci s řadou dalších spolupracovníků. Jaroslava Moučková z Muzea hlavního města Prahy prováděla konzervaci části kovových artefaktů z výzkumu v Písku - Bakalářích. Leona Töröková z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích provedla náročnější rekonstrukci keramického materiálu

z nálezů z jámky v suterénu domu č.p. 118 na Velkém náměstí v Písku. Z téže nálezné situace provedl konzervaci dřevěných artefaktů František Janda z Husitského muzea v Táboře. Zaměření výzkumu v Písku - Bakalářích provedla firma Geocz. Antonín Majer na téže lokalitě a dále při výzkumu v Čížově zajistil geofyzikální měření a odběr vzorků fosforečnanů pro další analýzy. Výzkum studny v Písku - Bakalářích byl realizován za pomoci pracovníka muzea Jindřicha Kurze. Při tomto výzkumu pomáhala řada brigádníků, za všechny je možno jmenovat Terezu Šálkovou, Václava Holečka, Dana Hláška, Petra Uhlíka, Ludvíka Oláha a Václava Jandu.

V březnu proběhla ve spolupráci s Mgr. Rastislavem Koreným z Hornického muzea v Příbrami výstava s archeologickou tematikou na Chodbě knihovny muzea nazvaná *Čechy v 6. století*. Rastislav Korený přednesl následně stejnojmennou přednášku pro veřejnost i studenty Gymnázia v Písku.

V systematické evidenci bylo do druhého stupně zpracováno celkem 877 karet. Do přírůstkové knihy bylo zapsáno celkem 24 položek obsahující 2695 kusů. Celkem bylo realizováno 127 terénních akcí. Byla provedena revize části archeologické podsírky (2.000 inv. č.) a části podsírky Protivín (50 inv. č.).

Za účelem zkvalitnění samostatné dokumentace terénních akcí byla zakoupena totální stanice série TOPCON GPT-3100N.

Bibliografie za rok 2008

Jaroslav Jiřík

Články:

- *Ein Silberdepot der frühen Phase der Völkerwanderungszeit aus der Elbe-Klamm bei Hřensko, Bz. Děčín, und seinem kulturellen Kontext, in: Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 50, (s V. Pešou a P. Jenčem), v tisku.*
- *Nové poznatky k osídlení západního okraje Prahy v 5. století - New contributions to the Settlement of the western Outskirts of Prague during the 5th Century A. D., in: Droberjar, E. - Komoróczy, B. - Vachútová, D. Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů, in: Sborník příspěvků z III. Protohistorické konference, Mikulov 29.10. - 3. 11. 2007. Brno, 201-232. (s M. Kuchaříkem, M. Burešem a I. Pleinero-vou), [ISBN 80-86023-89-3]*
- *Druhá etapa výzkumu pohřebiště z doby stěhování národů v Praze 5 - Zličíně - Die zweite Etappe der Ausgrabung der Völkerwanderungszeitlichen Gräberfeldes in Prag-Zličín, in: Droberjar, E. - Komoróczy, B. - Vachútová, D. 2008: Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů, Sborník příspěvků z III. Protohistorické konference, Mikulov 29.10. - 3. 11. 2007. Brno, 517-530, (s J. Vávrou), [ISBN 80-86023-89-3]*
- *Druhá etapa výzkumu pohřebiště z doby stěhování národů v Praze 5 - Zličíně, in: Zprávy České archeologické společnosti, Supplementum 69. Praha, (s J. Vávrou),*

- *Příspěvek ke studiu duchovní kultury města Písku ke sv. Kateřině Alexandrijské, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2007, 37-48 (s J. Adámkem a V. Simotou) [ISBN 978-80-86193-24-3]*
(další tři příspěvky společné s J. Fröhlichem uvedeny níže)

Jiří Fröhlich

Články:

- *Zlatorudné mlýny v kremnické rudné oblasti na Slovensku - Golderzmühle im Erzrevier Kremnica (Kremnitz), Slowakei, Stříbrná Jihlava 2007, in: Studie k dějinám hornictví a důlních prací. Jihlava - Brno 2007 (vyšlo 2008), s. 82-89. [ISBN 978-80-903588-4-3 (Archaiia), 978-80-86382-18-0 (Muzeum Vysočiny)]*
- *Předneolitické osídlení horního toku Úhlavy, in: Sborník prací z historie a dějin umění 5. Klatovsko, s. 9-18 (s J. Hůrkovou). [ISBN 978-80-87013-15-1]*
- *Výzkum v lapidáriu v jižním křídle píseckého hradu, in: Castellologica bohemica 11, v tisku (s T. Durdíkem).*
- *Halštatské a časně laténské mohyly v Sedlické oboře na Blatensku - Hallstatt and Early La Tène period barrows in the Sedlice game preserve in the Blatná region, in: Archeologie ve středních Čechách 12/1, s. 467-476. [ISSN 1214-3553, ISBN 978-80-86756-16-5]*
- *Pozdně paleolitická a mezolitická stanoviště na horní Vltavě u Perneku. Nové poznatky o předneolitickém osídlení Lipenska - Spätpaläolithische und mesolithische Fundstellen an der oberen Moldau bei Pernek. Neue Erkenntnisse über die vorneolithische Besiedlung des Lipno-Gebiets, in: Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, s. 5-31 (s P. Šídou a O. Chvojkou). [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]*
- *Třetí sídelní areál mohylové kultury střední doby bronzové v průmyslové zóně Písek-Sever - Die dritte Siedlung der mittelbronzezeitlichen Hügelgräberkultur im Industriegebiet Písek - Nord, in: Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, s. 115-128 (s O. Chvojkou a J. Jiříkem). [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]*
- *Pozdně halštatské sídliště na staveništi firmy Faurecia v Písku - Eine späthallstattzeitliche Siedlung auf der Baustelle der Firma Faurecia in Písek, in: Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, s. 129-139 (s J. Jiříkem). [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]*
- *Raně středověké osídlení podél středního toku Vltavy - Die frühmittelalterliche Besiedlung entlang des mittleren Moldaulaufes, in: Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, s. 219-246 (s M. Lutovským a J. Jiříkem). [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]*
- *Knovízské sídliště na břehu Otavy u Vrcovic na Písecku - Die Knoviser Siedlung am Ufer des Flusses Wottava (Otava) im Raum von Písek (Písek), in: Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003-2007. Sborník k životnímu jubileu Zdeňka Smrže. Most, s. 143-153 (s O. Chvojkou). [ISBN 978-80-86531-05-2]*

- Zlatorudný těžební a úpravnický areál na Horské Kvildě na Šumavě (věnováno památce PhDr. Jaroslava Kudrnáče, CSc.) - *Goldertz Abbau- und Aufbereitungsareal bei Horská Kvilda im Böhmerwald (zum Andenken von PhDr. Jaroslav Kudrnáč, CSc. gewidmet)*, in: *Časopis Společnosti přátel starožitností* 116, v tisku. [ISSN 1803-1382]
- *Přehled popravišť Prácheňského kraje*, in: *Sborník Společnosti pro výzkum kamenných křížů 2008*. Aš, s. 110-119. [ISBN 978-80-904226-0-5]
- *Pamětní kámen na místě nálezů mincí u Knížat na Pelhřimovsku*, in: *Výběr* 45, s. 74-76. [ISSN 1212-0596]
- *Pamětní deska Grégrům*, in: *Výběr* 45, s. 136-141. [ISSN 1212-0596]
- *Jubileum Petera Brauna*, in: *Výběr* 45, s. 225-226. [ISSN 1212-0596]
- *Grotta u Uzeniček*, in: *Výběr* 45, s. 296-298. [ISSN 1212-0596]
- *Za Jaroslavem Kudrnáčem (17.10.1922 - 6.9.2008)*, in: *Výběr* 45, s. 303-304. [ISSN 1212-0596]
- *Hraniční hora Velký Ostrý*, in: *Vítaný host na Šumavě a v Českém lese*, č. 4/2008, s. 12-13. [ISSN 1802-3622]
- *Sv. Václava na Raabově vile namaloval Alois Hanš*, in: *Písecké postřehy* 17, č. 14, 2.4.2008.
- *Zemřel Jaroslav Kudrnáč*, in: *Písecké postřehy* 17, č. 38, 17.9.2008.

Registrace terénních akcí:

- *Horosedly, Nýrsko*, in: *Výzkumy v Čechách 2005. Praha*, s. 70, 167. [ISBN 978-80-86124-89-6]
- *Drhovle, Hradiště u Písku, Orlik nad Vltavou, Osek u Milevska, Písek, Probulov, Rakovice, Topělec, Třebkov, Vrcovice*, in: *Výzkumy v Čechách 2005. Praha*, s. 55, 77, 170, 171, 177-178, 222, 234, 280, 286, 299-300 (s J. Jiřtkem). [ISBN 978-80-86124-89-6]
- *Okrouhlá u Braníc*, in: *Výzkumy v Čechách 2005. Praha*, s. 169 (s J. Jiřtkem a J. Kypitou).

Recenze a anotace:

- *Jiří Beneš - Ondřej Chvojka: Střípky zmizelých věků. Z nových archeologických poznatků o pravěku Bechyňska*, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 21, s. 329. [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]
- *Ondřej Chvojka: Z šera dávných věků ... Nové archeologické výzkumy a nálezy na Vltavoýtynsku*, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 21, s. 330. [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]
- *Náchodsko od minulosti k dnešku 5. Jan Karel Hraše (1840-1907)*, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 21, s. 336-337. [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]
- *Karel Němeček - Jiří Pešta: Něžovice - Skoronín - Jenšovice*, in: *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 21, s. 337. [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]

- *Archeologické výzkumy na Vysočině 1/2007, in: Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, s. 342. [ISBN 978-80-86260-94-5, ISSN 0231-8237]*

KNIHOVNA A STUDOVNA

Vedoucí: Mgr. Jan Adámek

Zdena Kvasničková, Zora Mauleová (0,66 úvazku)

Během roku byli knihovnicemi Z. Kvasničkovou a Z. Mauleovou obslouženi badatelé při 294 návštěvách; do tohoto souhrnu nejsou započítány časté badatelské návštěvy pracovníků muzea.

V září se Z. Kvasničková a J. Adámek zúčastnili při školení muzejních pracovníků v Plzni těch částí jednání, která souvisejí s jejich pracovní náplní.

V průběhu roky opět mohly být rozmnoženy knihovní fondy - do Příruční knihovny přibylo 259 knih, do Regionální knihovny 83 knih. Na nákupy byla vynaložena částka cca 112 800 korun. Několik jednotlivin z tohoto počtu bylo také získáno prostřednictvím darů:

<i>dárce</i>	<i>autor a název</i>	<i>zapsáno pod sign.</i>
Ing. Petr Fořt	Petr Fořt, Z dějin obce Veselíčko	KR 9978
Anna Pixová	Anna Wretzllová-Pixová, Články a statě	KR 9986 - 9988
Milada Kocourková	Kronika jihočeské vesnice	KR 9980
Ing. E. Kučerová	Velký Krtíš	PK 10159

Významným sbírkovým ziskem bylo zakoupení souboru rukopisných modlitebních knížek (k tomu srov. samostatný příspěvek v této tiskovině na str. 81-88) a několika dalších jednotlivin.

Byly také kompletovány a katalogizovány řady novin a dalších periodik, které muzeum odebírá.

Po několikaletých odkladech bylo rozhodnuto o vybudování odděleného depozi-táře pro odpovídající uložení starých tisků a rukopisů - jedinou v úvahu připadající prostorou je místnost v přízemí vedle spodní pracovny knihovníka. Všechny práce s tím spojené proběhnou až v roce 2009, v tomto roce proběhlo poptávkové řízení na výrobu nových, dvířky uzavřených regálů, které byly stavebnicovým způsobem zhotoveny. Pro tento budoucí depozitář muzeum zakoupilo kombinovanou zvlhčovací a odvlhčovací jednotku, která umožní vytvořit zde potřebné mikroklima. Důležitým krokem bylo přehledné označení všech starých tisků, které se dosud nalézají na regálech mezi ostatními knihami pro jejich snadný transport do depozi-táře a také pro odhad nutné kapacity nově vyráběných regálů.

Do horní pracovny knihovnice byl zakoupen nový monitor k počítači, dále pracovní židle a odkládací stolek pro zpracovávání nových přírůstků. Zakoupen byl také specializovaný knihovní vozík umožňující efektivnější a citlivější manipulaci s knihami.

V průběhu roku probíhaly obvyklé periodické revize všech sbírkových knihovních fondů - Knihovny Jaromíra Malého, Knihovny Ivo Beneše a Knihovny Adolfa Heyduka a také podsbírky Knihy, která obsahuje tzv. starou muzejní knihovnu.

ODDĚLENÍ PŘÍRODNÍCH VĚD

Vedoucí: RNDr. Karel Pecl

Pracoviště zoologie

RNDr. Karel Pecl

Přestože počátkem roku 2009, tedy vzápětí po řádné revizi, proběhne mimořádná předávací revize všech zoologických sbírek, musel být splněn zákonný požadavek na zrevidování 10% z každé ze čtyř podsbírek (bezobratlí, bezobratlí exotičtí, obratlovci a obratlovci exotičtí). Celkem bylo zkontrolováno 200 evidenčních čísel, pod kterými je uloženo 535 sbírkových objektů.

Ještě před revizí byl prostor depozitáře zoologie kvůli ochraně sbírek před hmyzem zaplynován, podobně jako expozice exotické přírody v Protivíně.

Poslední etapa expozice exotické přírody v Památníku města Protivína, která se týká pralesů a mořských pobřeží, byla doplněna nástěnnou tabulí s popiskami a byl pro ni na míru vytvořen informační program pro obrazovou a zvukovou prezentaci v počítači. V galerii Památníku byla na letošní sezónu nainstalována výstava o expedici zoologů muzeí do Indonésie „Ostrov Sandokana - výprava zoologů na Borneo, Sumatru a Jávu“.

Dne 27. května byla zahájena provozní sezóna v Protivíně slavnostním otevřením poslední etapy trvalé expozice exotické přírody. Zahájení se zúčastnili představitelé města i kraje a také zástupci z ministerstva kultury a z Indonéské ambasády. Indonésané ozvláštnili otevření muzea s expozicí a výstavou tanečním vystoupením a kolegové ze Zoo Hluboká přispěli ukázkou živých zvířat.

Výstava o expedicích zoologů muzeí Společnosti Zoogeos do Indonésie „Ostrov Sandokana“ končila v tomto roce své více než dvouleté putování. V lednu a únoru byla v muzeu v Humpolci a od března do poloviny května v Přerově. Na závěr putování jsme výstavu využili jako doplněk expozice Exotické přírody v Památníku města Protivína, kde výstavu shlédlo 2 826 zájemců. Po ukončení sezóny v Protivíně byly fotky indonéské výstavy vyrámovány a uloženy do archivu Zoogeos a sběry byly rozděleny mezi účastnická muzea. Přírodniny nasbírané zoologem našeho muzea budou v příštím roce zařazeny do sbírek Prácheňského muzea.

Výstava o výpravě zoologů muzeí do Venezuely s názvem „Venezuelou křížem, krážem“ byla v roce 2008 instalována v 6 muzeích (Zlín, Kolín, Vodňany, Mělník, Pardubice a Liberec) a shlédlo ji 5 990 návštěvníků.

I v tomto roce pokračoval výzkum ptačího společenstva národní přírodní rezervace „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ a jejího ochranného pásma, který byl zahájen v roce 1980. Zoolog muzea provedl každý měsíc jedno sčítání. Pravidelnost a dlouhodobost umožňuje srovnání vývoje ptačího společenstva v době hnízdění a také zhodnocení významu rezervace pro protahující a zimující ptáky. Podklady získané sčítáním slouží, spolu s výsledky letní kroužkovací akce *Acrocephalus* (viz samostatný příspěvek RNDr. Jiřího Šebestiana, CSc., nástupce zoologa Karla Pecla), při osvětově-výchovném využití rezervace a také jako podklad ke zpracování plánů péče pro obhospodařování rezervace.

V termínu od července do listopadu zoolog muzea spolupracoval na republikovém projektu Ministerstva životního prostředí s námětem: „Vliv rušení na letní a podzimní shromaždiště husy velké“.

Zoologické pracoviště vyhledal v roce 2008 jen jeden badatel. Šlo o vysokoškolského studenta, který se věnoval výzkumu ptačího společenstva přírodní památky - rybníka Velký Potočný u Kestřan. Další dvě konzultace byly poskytnuty v rámci badatelů v knihovně, takže nejsou registrované na zoologickém pracovišti.

V letošním roce byl zoolog naposledy (v roce 2009 odchází do důchodu) členem výboru Zoologické komise Asociace muzeí a galerií a i nadále vykonával funkci tajemníka Společnosti pro výzkum a ochranu fauny - ZOOGEOS Bohemia.

V rámci programu osvětově výchovné činnosti muzea zajistil zoolog muzea sedm přednášek přírodovědeckého cyklu.

Další aktivitou K. Pecla byly přednášky pro veřejnost mimo muzeum. V průběhu roku jich přednesl dvaatřicet s celkovou účastí 1 330 posluchačů. Většina přednášek se uskutečnila v Jihočeském kraji, ale některé byly i ve vzdálenějších místech, například v Mělníku, Humpolci nebo České Skalici. Jednalo se o přednášky o expedicích zoologů muzeí do Afriky, na Srí Lanku, do Indonésie a Venezuely a také o přednášku s regionální tematikou Zajímavosti ze života zvířat jižních Čech.

Pokračovala také spolupráce s Českým rozhlasem 2, stanice Praha, na relacích pro program Periskop o přírodě a lidech. Pro tento program byly také připraveny relace o poslední expedici zoologů muzeí do Venezuely.

Zoolog vedl dvě exkurze. Jedna s účastí 18 turistů se konala v neděli 27. dubna v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“. Ve druhé zoolog dne 18. září prováděl dvě třídy ZŠ Husova z Písku po expozici exotické přírody v Památníku města Protivína. Exkurze se zúčastnilo 56 dětí a dvě učitelky.

O prvním víkendu v říjnu byl organizován Světový festival ptactva. V národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ se uskutečnil v sobotu 4. října a kromě zoologa se na něm podíleli ještě dva členové Jihočeského ornitologického klubu - Jiří Šebestian z Českých Budějovic a Ivan Průša ze Záhoří. K pozorovací věži na Řežabinci přišlo rekordních 98 zájemců, z toho bylo 25 dětí. Během akce bylo pozorováno celkem 2 585 ptáků 53 druhů. Nejpočetnějším druhem byl špaček obecný,

pozorovaný ráno, kdy asi tisíc jedinců opouštělo rákosiny, kde špačkové nocovali. V průběhu akce bylo navíc okroužkováno šest ptáků čtyř druhů.

V rámci spolupráce na osvětově-výchovném využití přírody zoolog opět spolupracoval na přípravě informačních tabulí pro naučné stezky na Protivínsku - „Zelendárky“ a „Na břehu Blanice“.

V září se zoolog muzea zúčastnil každoročního společného semináře zoologů muzeí a státní ochrany přírody v Přimdě u Tachova a v listopadu Celostátního kroužkovacího aktivu v Litomyšli.

Pravidelným úkolem zoologa je odborný dohled nad provozem expozice s živými rybami „Ryby a rybářství“. V letošním roce muzeu došly zásoby léčiv pro prevenci a léčeni a tak bylo třeba léky zajistit. Děkujeme tímto manželům Matonovým, majitelům firmy Dajana Pet s. r. o. z Bohuňovic, kteří potřebné léky poslali bez požadavku úhrady.

Pracoviště geologie

Ing. Jaroslav Cícha

V oblasti správy geologických podsbírek probíhala evidence nových přírůstků a jejich zpracovávání v systematické evidenci. Evidence je prováděna digitální formou v geologickém modulu programu Demus, včetně kompletní fotografické dokumentace. Do digitální podoby byly dle časových možností průběžně převáděny i starší záznamy z papírových karet. Závěrem roku byla provedena periodická inventarizace v rozsahu cca 10 % předmětů z geologických podsbírek.

Ve vědecko-výzkumné oblasti mělo největší význam dokončení mineralogického výzkumu skarnového tělesa v lomu Kamenné doly u Písku, prováděného ve spolupráci s mineralogickými odděleními Národního muzea v Praze a Moravského zemského muzea v Brně. Byla zde zjištěna výjimečná minerální asociace s niobovým titanitem a Bi-telluridy, přičemž výskyt niobového titanitu ve skarnu zde byl popsán podruhé na světě.

Nejrozsáhlejší terénní práce se uskutečnily v dobývacím prostoru kamenolomu Bližná u Černé v Pošumaví, kde ve spolupráci s Českou speleologickou společností a Správou Národního parku Šumava probíhal dlouhodobý průzkum krasových jevů. Bylo zde pokračováno v hloubení průzkumné šachtice s dříve objevenou jeskyňou Lipno. Šachtice dosáhla hloubky 15 m, byly v ní odkryty další krasové prostory a byla provedena její příprava na následné stabilní zajištění specializovanou firmou, na které byl rovněž vypracován projekt.

Dále probíhal dlouhodobý terénní výzkum miarolitických pegmatitů na Kovářovsku, sběry mineralogických a petrografických vzorků v místech různých zemních prací, těžebních odkryvů a sběrateli rozkopávaných hald pegmatitových lokalit v Píseckých horách. Bylo pokračováno v detailním systematickém mapování starých zlatodolů v okolí Písku pomocí GPS přijímače.

V létě byla za účasti spolupracovníků muzea z řad sběratelů minerálů uspořádána pravidelná mineralogická expedice za mineralogickými lokalitami Alp. Navštívena byla oblast Grimselu ve švýcarských Alpách, kde byly učiněny dva významné nálezy - objev velkého „křišťálového sklepa“ na lokalitě Scheuchzerjoch a zjištění krysťalovaného zlata v dutině alpské žíly ve stěně vrchu Zinggenstocku.

Geolog muzea se dále zúčastnil semináře geologů muzeí ČR a SR v Pardubicích. Pro základní školu v Chyškách uspořádal přednášku z regionální geologie a terénní geologickou exkurzi. Pro veřejnost byly v průběhu roku poskytovány konzultace ke geologické problematice, určovány donesené vzorky nerostů a hornin a na požádání podáván skupinám odborný výklad v expozici geologie. Pro archeologické oddělení muzea byly poskytovány petrografické posudky a geologické konzultace. Koncem roku byl pracovištěm zorganizován 13. ročník úspěšné Předvánoční burzy minerálů; v jejím rámci byla připravena i výstavka, prezentující nálezy z mineralogické expedice Grimsel.

Bibliografie za rok 2008

Články:

- *Unusual mineralization with niobian titanite and Bi-tellurides in scheelite skarn from Kamenné doly quarry near Písek, Moldanubian Zone, Bohemian Massif, in: Journal of Geosciences, 53, s. 1-16 (s J. Cempírkem, S. Houzarem, J. Litochlebem a J. Sejkorou). [ISSN 1802-6222]*
- *Mörchnerkar a Saurüssel - významné lokality alpských žil v Zillertálských Alpách, in: Minerál 16, s. 346-355. [ISSN 1213-0710]*

EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Eva Stellnerová

Dana Kozáková, Irena Karvanová, Lenka Bolardtová, Petra Hodoušová

K 1. březnu 2008 došlo k úpravě stávající organizační struktury Prácheňského muzea a bylo nově vytvořeno ekonomické oddělení, jehož vedoucí byla jmenována Eva Stellnerová.

Pracovnice ekonomického oddělení D. Kozáková, I. Karvanová a P. Hodoušová zajišťovaly dobrý chod návštěvnického provozu, starali se zejména o vstřícný přístup k návštěvníkům, prodej vstupenek a zboží v pokladně muzea a za pomoci brigádníků (dozorčyň) i o bezproblémovou prohlídku muzejních expozic. Tytéž služby v pobočce Památník A. Heyduka, včetně úklidu, obstarávala Lenka Bolardtová. Díky kvalitnímu přístupu brigádnice paní Piklové stoupla výrazně návštěvnost v protivínské pobočce a pro rok 2009 se počítá s rozšířením návštěvnické doby o jeden měsíc.

Ekonomka E. Stellnerová zajišťovala chod muzea po personální a účetnické stránce, předávala zpracovaná data zřizovateli a příslušným úřadům a dbala o průběžně a rovnoměrné čerpání rozpočtu.

Hospodaření muzea v roce 2008

	Náklady (v Kč)
Spotřeba materiálu	1 657 772,33
Spotřeba energie	655 116,50
Spotřeba plynu	299 797,80
Prodané zboží	232 393,56
Opravy a udržování	2 522 389,85
Cestovné	120 601,00
Náklady na prezentaci	1 789,00
Ostatní služby	2 865 279,64
Mzdové náklady	6 479 465,00
Zákonné sociální pojištění	2 226 649,00
Zákonné sociální náklady	139 449,72
Odpis pohledávky	1 000,00
Jiné ostatní náklady	72 430,56
Odpisy dlouh. nehm. a hm.majetku	329 656,00
Náklady celkem:	17 603 789,96 Kč
	Výnosy (v Kč)
Tržby z prodeje služeb	771 667,50
Tržby za prodané zboží	400 477,00
Úroky	443,22
Příspěvky a dotace na provoz + granty	16 703 091,00
Jiné ostatní výnosy	10 000,00
Výnosy celkem:	17 885 678,72 Kč
Výsledek hospodaření - zisk	281 888,76 Kč

TECHNICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Jitka Čuková

Leoš Bolardt, Zdena Kubišová, Jindřich Kurz

Začátkem roku 2008 byly zahájeny stavební práce na kompletní rekonstrukci a výměně výtahu v muzeu. Akce byla záměrně načasována tak, aby nenarušila návštěvníkový provoz. Předtím však museli údržbáři J. Kurz a L. Bolardt vystěhovat a prachotěsně uzavřít všechny prostory, kterých se přestavba dotkla. Do konce února byla stavební část dokončena a pokračovaly pouze práce technického charakteru, instalace výtahu a jeho strojovny. Před otevřením bylo nutno vyčistit expozice i ostatní prostory muzea. Uklízečka Z. Kubišová však byla v dlouhodobé pracovní neschopnosti. Proto byly úklidové práce částečně zajištěny pracovníky muzea a částečně úklidovou firmou. Ve druhé polovině roku uklízela muzeum paní H. Marková.

Průběžně a jako každý rok zajistila J. Čuková všechny předepsané revize, např. revize elektrické zabezpečovací a požární signalizace, revize přenosových zařízení, elektro revize, revize tlakových nádob, revize hasicích přístrojů a hydrantů. Této oblasti se také dotkla návštěva z MK ČR, která kontrolovala provedení revizí EPS (na tento systém dostalo muzeum od ministerstva v minulosti grant). Další kontrola byla ze Státní energetické inspekce a ani zde nebyly shledány závady.

V roce 2008 byl pořízen nový osobní automobil Škoda Octavia Combi, který byl svěřen do péče řidiči L. Bolardtovi. J. Čuková zpracovala výběrové řízení a po nákupu automobilu zajistila vše potřebné k uvedení do provozu (pojištění, CCS kartu, apod.) Pracovnice zajistila instalaci nově zakoupené reklamní vitríny na náměstí. Z další dodavatelsky provedené údržby to byla výměna WC v Památníku A. Heyduka, výměna ohřívače vody, čištění okapů a okapních svodů, stříhání zeleně, opravy automobilu apod.

Celoročně J. Čuková zpracovávala také agendu pokladny muzea, což představuje za rok 2008 zpracování a proplacení 966 pokladních dokladů, spravovala majetek muzea a zpracovala jeho roční inventarizaci. Její činnost se také odrazila v široké nabídce publikací a suvenýrů prodávaných ve vstupní hale muzea, kterou zprostředkovala a účetně vedla na kartách programu MTZ.

Na začátku roku 2008 se změnila organizační struktura muzea a tak se také změnil název i personální obsazení oddělení. Ovšem nutno říci, že koncem roku se změnilo oddělení podruhé, odchodem dlouholetých vynikajících kolegů - uklízečky paní Zdeňky Kubišové a údržbáře pana Jindřicha Kurze. Jejich dlouholeté zkušenosti, jejich pracovitost a samostatnost budeme jistě nějakou dobu v oddělení postrádat. Za roky strávené prací v muzeu jim patří upřímné poděkování.

Fotodokumentační pracoviště

Václava Komasová

Za rok bylo v oddělení zpracováno 3 917 digitálních, 108 černobílých snímků a 297 fotografií.

Fotografka dokumentovala sbírkové předměty na katalogizační karty, na konzervační karty zachytila stav před a po konzervaci a dokumentace byla využívána i pro tisk (etnografie, novodobé dějiny, archeologie, výtvarné umění, knihovna). Zdokumentovány byly všechny vernisáže a výstavy, které proběhly v Prácheňském muzeu a další akce pořádané v muzeu (např. Muzejní noc - též v Protivíně, předvádění velikonočních technik, burza minerálů).

Dále byla průběžně zpracovávána dokumentace akcí v Písku a okolí (Sladovna, Bakaláře, Židovský hřbitov, Drlíčov, úprava nádvoří PM aj.). Zhotovena byla fotodokumentace bezpečnostního alba v Památníku Adolfa Heyduka. Fotografka fotografovala obrazy Písku pro CD, které muzeum vydalo. Zdokumentovala všechny betlémy, které byly vystaveny na výstavě „Do Betléma z jižních Čech“ a všechny

doprovodné akce k výstavě. Pomáhala též při instalaci této výstavy betlémů a zhotovila podklady pro plakát, který ji propagoval.

Konzervátorské pracoviště

Jiří Kloboučník

V průběhu roku konzervátor odborně ošetřil a zkonzervoval celkem 286 předmětů. Byly to zejména sbírkové předměty z expozic muzea (132 kusů), předměty z výstav konaných v muzeu (39 kusů), sbírkové předměty z expozice Památníku A. Heyduka (7 kusů), nálezy z archeologických výzkumů (7 kusů) a sbírkové předměty z cizích expozic - Památníku v Miroticích a Elektrárny v Podskalí (100 kusů). Ošetřena byla též kašna na nádvoří muzea.

V průběhu roku provedl konzervátor revize zápůjček - mobiliáře z kostela Nejsv. Trojice a hudebních nástrojů. V měsíci září se zúčastnil semináře konzervátorů v Příbrami, kde zasedal také v Oborové komisi konzervátorů za Jihočeskou oblast. Vypracoval řadu podkladů a materiálů pro činnost této komise. Pomáhal při organizování a realizaci některých muzejních akcí, například výstavy obrazů Písku, výstavy včelařů, Muzejní noci, výstavy betlémů a dalších.

Zajistil konzultaci při odborné praxi žáků VOŠUP v Písku v Prácheňském muzeu. Připravoval některé exponáty pro soukromou výstavu rádií, která bude v muzeu připravena v roce 2010.

Jako bezpečnostní technik muzea v průběhu roku provedl společně s revizním technikem revizi elektrického nářadí. Vypracovával potřebné dokumentace a prováděl periodické kontroly, školení a proškolení nových pracovníků i brigádníků. Provedena byla taktéž revize elektrických zařízení v Památníku v Protivíně.

Restaurátorské pracoviště

Jan Vondrášek

Na počátku roku, v době uzavření expozic v Písku a Protivíně, byla práce restaurátora zaměřena na drobné opravy a překonzervování vystavených exponátů. Pro depozitář obrazů byly vyrobeny čtyři regály. Pro pracoviště výtvarných sbírek byl zhotoven počítačový stůl.

Během roku bylo restaurováno šestnáct barokních obrazových rámců a vyrobeny dvě kopie těchto rámců.

Byla zajišťována technická pomoc při archeologickém výzkumu Na Bakalářích. Pro výstavní účely bylo zhotoveno větší množství podstavců, různých druhů stojánků a pomůcek potřebných k instalaci drobných předmětů.

V létě byla prováděna údržba pozorovací věže v CHKO Řežabinec.

V září se restaurátor zúčastnil odborného semináře v Příbrami, zaměřeného především na průzkumy materiálů, používané technologie, konzervátorské a restaurátorské zásahy a dokumentaci této práce.

SEKRETARIÁT, PREZENTACE

Lenka Nádějová

V roce 2008 proběhly zásadní změny ve webové prezentaci muzea. Byly vytvořeny nové webové stránky muzea www.prachenskemuzeum.cz. Portál byl realizován

PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU | PAMÁTKOVÝ ÚSTAV VE ŠTĚPĚNĚ | KODOVÁNÍ VĚŠEBOREK

Prácheňské muzeum v Písku

Velká náměstí 114, 397 24 Písek | tel: +420 382281111 | fax: +420 382201114 | e-mail | Otevřít doba | Kontakt

Jazyky: Deutsch | English | Home

- Prácheňské muzeum
- Dřeznové lázně
- Stálé expozice
- Odborná pracoviště
- Výstavy
- Knížovna
- Služby
- Prácheňské muzeum
- Odkazy
- Kontakty
- Fotogalerie
- Aktuality

Prácheňské muzeum

Sabine Rasco
Aktuální výstava

Milá výtvarní síň
Aktuální výstava

Chodba knihovny
Aktuální výstava

Přednáška

Název: „Město zlaté Jihočeská Bechta“
Dva kauder: úterek 19. února 16.00 hod
Místo konání: přednáškový sál muzea
 (vchod přechodem Ochranné akademie)
Podmínky: přednáška výstav kule, šlechtický herald, drahé fotografie
Vstupné: 10,- Kč

Literární odpoledne

Literární odpoledne v Heydukově parčíku

JIHOČESKÝ KRAJ

Zeměpisná adresa: Jihočeský kraj
 Ústecký území
 Ú Zámku vladenský 1912/2
 37079, České Budějovice

aktualizováno: 2009-02-10

Vstupní portál muzejních webových stránek

za finanční podpory města Písku (grantový program města Písku na podporu cestovního ruchu). Do plného provozu byly uvedeny před sezónou v květnu 2008. Za osm měsíců provozu stránek byly navštíveny 7812 krát, to je průměrně 977 vstupů za měsíc. Stránky jsou pravidelně aktualizovány, jejich editace se zjednodušila. Uživatelé jsou hodnoceny příznivě, jak po stránce grafické, tak pro dobré intuitivní vyhledávání a snadnou orientaci. Webové stránky obsahují nově mnoho zajímavých informací z činnosti muzea. Byly vytvořeny i jazykové mutace - anglická a německá.

Další činnost pracoviště spočívala v sekretářských pracích, spisové a poštovní službě, agendě ISBN, spolupráci s Asociací muzeí a galerií, Jihočeským krajem jakožto zřizovatelem a dalšími subjekty činnými v cestovním ruchu a muzejnictví. Dále byla průběžně zajišťována inzerce a propagace muzea (plakáty, tiskoviny, a jiné).

Jan Adámek

UTRAKVISTICKÁ DUCHOVNÍ SPRÁVA PÍSECKÉ FARNOSTI OD HUSITSKÉHO PŘEVRATU ROKU 1419 DO KONCE 15. STOLETÍ

Rozsáhlý obvod písecké farnosti, zahrnující kromě vlastního města s farním kostelem Narození Panny Marie také předměstí s filiálním (někdejší farním) kostelem sv. Václava a oblast spadající pod také původně farní kostel sv. Jakuba na kopci nade vsí Čížov¹, prošel koncem druhého decennia 15. století bouřlivou duchovně-správní proměnou.

Husitský převrat v létě roku 1419, mající smutné vyvrcholení v kruté likvidaci zdejšího kláštera Řádu bratří kazatelů, otrásl životem celé městské komunity a radikálně zasáhl i do fungování zdejší duchovní správy.²

Po husitském převratu uskutečněném v Písku již v létě roku 1419 sice formálně zůstával farářem i nadále Mikuláš z Lovosic,³ jenž držel tento úřad již od roku 1407, který však ve farnosti většinou nerezidoval ani předtím, natož pak v oně vzrušené době. Jako kanovník pražské svatovítské kapituly sdílel její osudy v žitavském vyhnanství a do Písku až do své smrti v roce 1430 dozajista nezavítal. I po jeho smrti administrátoři pražského arcibiskupství ustanovili nového duchovního správce - Jakuba z Jabkynic, jednalo se však fakticky o úřad pouze titulární, neboť nový duchovní správce, ustanovený 24. dubna 1430, neměl a nemohl mít na zdejší duchovní správu žádný vliv. Jakub z Jabkynic se tak stal asi posledním katolickým farářem středověkého Písku.

V prvních letech po převratu se Písek stal působištěm radikálních duchovních nejruznějšího druhu. Chronologicky nejranějším údajem je zmínka v Příbramově *Životě kněží tábořských*, když vypravuje (k roku 1420), že „*kněžíe táborští ... zběhlému lidu k sobě na hory v městě piesetským kázali*“⁴. Příbram tu o nich hovoří v souvislosti

1) K předchozímu vývoji tohoto celku srov. Jan ADÁMEK, *Duchovní správa písecké farnosti do husitského převratu roku 1419*, in: Jan ADÁMEK - Jan SOMMER - Zuzana VŠETEČKOVÁ, *Středověký kostel Panny Marie v Písku. Collectanea ad annum Jubilaeum MM edita*, Písek 2001, s. 7-28.

2) Problematice sledované v tomto příspěvku věnuje jen několik řádek August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II. Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*, Písek 1912¹, v kapitole Duchovní správa v Písku na s. 307; srov. též SEDLÁČEK, *Dějiny. Díl I.*, Písek 1911¹, s. 36-58 *passim*, bez uvedení pramenů; velmi stručně také shrnul působení tábořských duchovních již dříve Jan MATZNER, *Královské město Písek. Průvodce městem a okolím jakož i dějiny jeho*, Písek 1898, s. 52, který, bez opory v pramenech, označuje za píseckého duchovního správce v době kolem roku 1440 mistra Petra Payne.

3) K výkladu v tomto odstavci viz ADÁMEK, *Duchovní správa*, s. 13-16.

4) Jaroslav BOUBÍN (ed.) *Jan z Příbramě, Život kněží tábořských*, in: Podbrdsko, Fontes 1, Příbram 2000, s. 41.

s oněmi slavnými káděmi, do nichž přívrženci nového uspořádání společnosti v brzkém očekávání soudného dne vhažovali svůj majetek, přičemž je obviňuje z jeho zpronevěry.⁵ Žádného z oněch duchovních neznáme jménem a pokoušet se je hypoteticky spojovat s konkrétními kněžími tábořské strany, kteří se na Písecku pohybovali,⁶ by postrádalo smyslu. Situace v Písku byla dozajista velmi zmatená a to v mnoha oblastech. To, že Písek si zvolil za místo svého nejčastějšího pobytu a tedy i působiště Mikuláš z Pelhřimova - od volby (v roce 1420) duchovní hlavou tábořské strany nazývaný Biskupec - snad přineslo jisté zklidnění. Nepřímým potvrzením Mikulášova přesídlení do Písku, k němuž asi došlo již roku 1420,⁷ může být konání zdejší synody někdy ve dnech 20. - 25. února 1422.⁸ Na synodě byla projednávána především problematika eucharistická⁹, pro toto období tak charakteristická. To dokládá i skutečnost, že „*k obci piesetské*“ adresoval dva své traktáty kněz Martinec Húska.¹⁰ Krajně radikální excesy se však městu zcela nevyhýbaly. Je známé pohoršlivé kázání kněze Kvirína, v němž se vyslovil, „*že by se raději ďáblu modlil a klekal, než před tú svátostí*“,¹¹ k čemuž došlo snad roku 1428 nebo ještě o rok později.

Také ne všem ve městě přítomným duchovním ležely na srdci otázky věroučné. Nechvalným dokladem toho jsou kněží Lukáš (původem z dalekého Nového Města nad Váhom) a Vaněk Rájovec¹², kteří si u Matěje z Moravy (jehož penězokazecská dílna kvetla přímo na věži prachatického kostela) objednali ražbu pěti kop „*zlých peněz uherských a viedeňských*“ jak doznal na mučidlech kněz Lukáš, který s nimi byl dopaden na hradě Helfenburku v létě roku 1424.¹³

Situaci v Písku v prvním desetiletí po husitském převratu lze předběžně shrnout v tom smyslu, že rozhodující slovo měl zde sídlící senior tábořské strany Mikuláš z Pelhřimova, jehož vliv jej sice via facti postavil i do čela duchovní správy, která však nebyla pevně organizována, takže docházelo k excesům, jimž na tábořské poměry umírněněji orientovaný Mikuláš nebyl s to důsledně čelit.

Jeho situace se pravděpodobně stabilizovala ve třicátých letech, kdy došlo ke zmenšení vlivu Tábora, což vedlo ke značné samostatnosti Písku. Upevněná pozice píseckých však nakonec znamenala i počátek Mikulášových potíží. Po relativně

5) *Ibidem*. Pro tuto příležitost ponechávám stranou diskuse o údajně neobjektivním Příbramově hodnocení.

6) Srov. soupis kazatelů a kněžíh tábořského hnutí, jež sestavil František ŠMAHEL (et alii), *Dějiny Tábora. I. díl, 1. svazek. (do roku 1421)*, České Budějovice 1988, s. 314-322.

7) Téhož názoru je František ŠMAHEL, *Husitská revoluce 3. Kronika válečných let*, Praha 1996², s. 24.

8) Blanka ZILYNSKÁ, *Husitské synody v Čechách 1418 - 1440*, Praha 1985, s. 23.

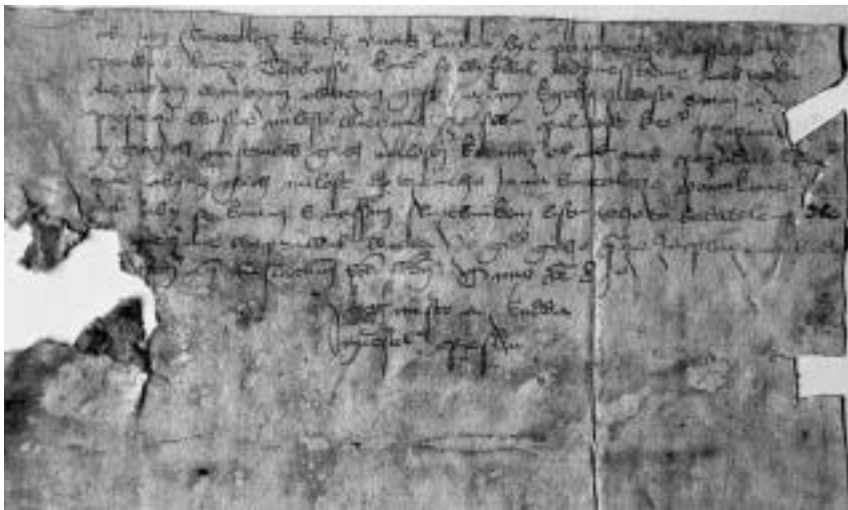
9) *Ibidem*.

10) BOUBÍN, *Život kněží tábořských*, s. 66-69; k tomu muselo dojít ještě dříve - před 21. srpnem 1421, kdy byl Martinec v Roudnici upálen.

11) *Ibidem*, s. 86.

12) U tohoto není jeho trvalejší přítomnost ve městě jistá; klade jej sem ŠMAHEL, *Dějiny Tábora*, s. 321, č. 71; později byl duchovním správcem v Klatovech.

13) Adolf KALNÝ (ed.), *Popravčí kniha pánů z Rožmberka*, Třeboň 1993, s. 89n.

List písecké městské rady administrátorovi Václavu Korandovi z roku 1481 - prepis v Příloze II. Národní knihovna ČR, sig. XXIV.B.15. Foto Národní knihovna ČR

stabilním období třicátých let se nad táborskou stranou počaly stahovat mraky. Roku 1443 byl Biskupec, společně s dalšími duchovními, předvolán na 14. května na sněm do Kutné Hory, kde se měli zpovídat z bludného učení o Nejsvětější Svátosti.¹⁴ Biskupec se na tento sněm, jenž se ukázal být koncem táborského radikalismu na teoretické úrovni,¹⁵ poslušně dostavil. Od té doby se však ocitl v neustávajících obtížích, které nakonec vyústily v jeho trvalý odchod z Písku, u jehož městské rady nalézal stále menší pochopení. Jeho pozici zajisté neprospívaly ani postoje kněze Kvirína, jehož radikální působení se muselo těšit Biskupcovu alespoň tichému souhlasu.¹⁶ Pohoršení, které Kvirín způsobil na lednovém sněmu v Praze v roce 1444,¹⁷ možná znamenalo konec jeho píseckého působení. Biskupcova pozice se z obtížné změnila v průběhu roku 1448 na neudržitelnou. Nejprve, někdy koncem května, utrpěl potupnou porážku při disputaci, jejíž konání sám vyprovokoval, když vyšel vstříc před městské brány papežskému legátovi kardinálovi

14) Rudolf URBÁNEK, *Věk poděbradský I.*, Praha 1915, s. 807n.

15) *Ibidem*, s. 823.

16) V Písku dokládá Kvirínovu přítomnost Jan Rokycana - srov. u URBÁNKA, *Věk poděbradský I.*, s. 872, pozn. 1.

17) Svědectví o tom podal Hilarius Litoměřický: „... když Quirýn kacieř hádal se s mistry o božie tělo, co tu hrozných řečí mnoho mluveno, ještě podnes některým ještě brnie uši a mnozie pravie, že by za to mnoho dali, by při tom nebyli ...“ - citováno u URBÁNKA, *Věk poděbradský I.*, s. 872.

Juanu Carvajalovi,¹⁸ jenž tudy po neúspěšném ukončení své pražské mise projížděl cestou do Vídně. Biskupec s ním chtěl údajně obšírně disputovat, aby mu délkou své řeči nedal prostor k náležitě odpovědi a získal tak zdánlivé vítězství před legátovým vzešeným doprovodem. Když však chtěl zahájit promluvu na téma „*Aeterni Patris verbum*“ náhle prý umkl a nemohl mluvit, takže slova se ujal sám kardinál, jenž následovně české bludy obšírně vyvrátil.¹⁹ Po půl roce musel také ustoupit, na silný nátlak městské rady, v otázkách liturgických. Václav z Michalovic ve svém listu psaném ze Strakonice Oldřichovi z Rožmberka z 22. prosince 1448²⁰ referuje o tom, že rada (usilující o jednotu s Jiřím z Poděbrad - což ostatně dosvědčuje tentýž zdroj) trvala na dodržování ustanovení pražského sněmu, a nutila svého duchovního správce sloužit mši v ornátu a s řádnou tonzurou²¹ - rozmluva mezi konšely a Biskupcem v sakristii těsně přede mší, jak ji prostředkuje Michalovic, vyznívá v tomto smyslu velmi jednoznačně: „... *byl (se) v kaple v ornátu oblékl i chtěl vyjít, a tu konšelé, přišedše do kaply, i řekli: „Kněže, a kde pleš?“ A on řekl: „A já tak jinde po vaších městech sloužil.“ A postav i řekl potom: „Jít se mohu dobře oholiti.“ I neviemť pak, oholil-liť se jest čili nic.“* Za této situace nebylo divu, že Mikuláš pravděpodobně někdy na přelomu let 1448/49 z Písku odešel.²² Další duchovní tábořské strany, kteří s ním zde snad působili, se pravděpodobně připojili k Rokycanou vedenému umírněnému duchovenstvu. Alespoň tomu nasvědčuje zpráva, že z Písku a jiných tábořských měst byli posíláni mnozí provinilci z řad duchovních, aby se před volným arcibiskupem Rokycanou zodpovídali v otázkách víry, neboť se zde děly „*mnohé proměny při mši, při svátostech, při ustanoveních lidských*“, jež nebyly v souladu s utrakvistickým učením.²³

Po odchodu Mikuláše z Pelhřimova z Písku nás, v souvislosti s pokusem o rekonstrukci obsazení místa zdejšího duchovního správce, opouštějí i prameny. Mikuláš byl osobností velmi sledovanou, zatímco jeho zdejší nástupci se z měřítka důležitosti nikterak nevymykali. Pro následující desetiletí jsou tak informace o píseckých duchovních více než nedostatečné. Za této situace, kdy písemnosti dolní konzistoře jsou jen torzovité, je nutno ocenit každou jednotlivinu. Takovými jsou dosud

18) Juan Carvajal byl kreován kardinálem papežem Eugenem IV. 16. prosince 1446, kdy mu byla svěřena diakonie při chrámu S. Angelo in Pescheria.

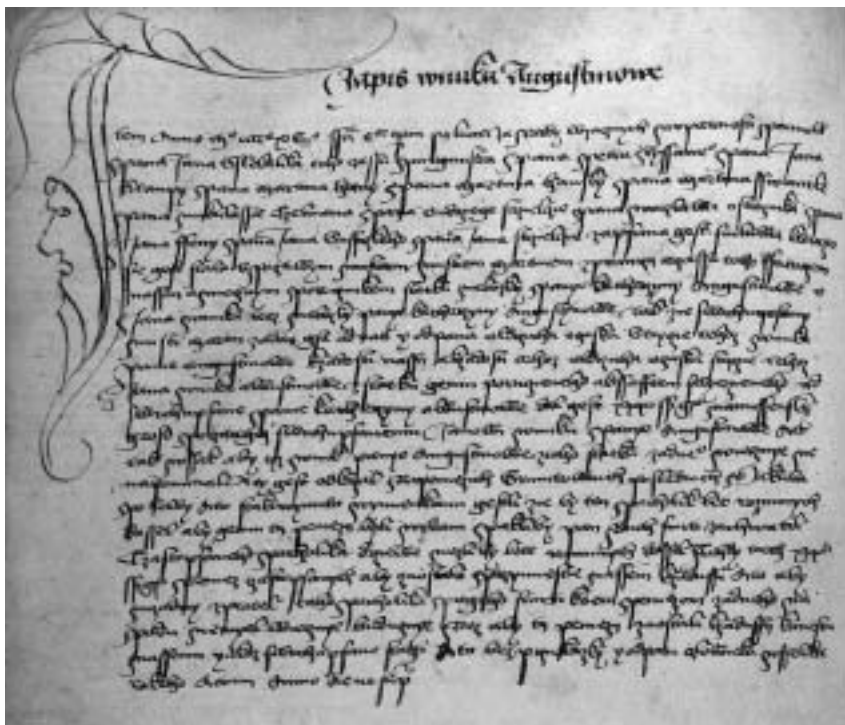
19) Srov. citaci dobové zprávy u URBÁNEK, *Věk poděbradský II.*, Praha 1918 s. 257n.

20) Blažena RYNEŠOVÁ, *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka. Svazek III. 1445 - 1448*, Praha 1937, s. 381, č. 539.

21) Jde zde o přímý ohlas článků již tzv. jakubské synody z 25. července 1434, kde v osmém článku stojí: „*Item ... in habitu alisque ab ecclesia consuetis est legitimus et debitus, prout circa missam est humerale, alba, stola, mapula, cingulus et ornatus*“ a v článku desátém „*Item clericus professionem suam eciam habitu et tonsura, a communi populo diferente ...*“ - srov. ZILYNSKÁ, *Husitské synody*, s. 114n.

22) Rudolf URBÁNEK, *Věk poděbradský II.*, s. 306, pozn. 2.

23) Srov. Rudolf URBÁNEK, *Věk poděbradský III.*, Praha 1930, s. 76n.

Zápis v nejstarší písecké městské knize z 21. 12. 1492 týkající se píseckého faráře mistra Martina - přepis v Příloze III. SOKA Písek, Archiv města Písek, sig. Kn 1, foto V. Komarová. Figurální iniciála „I“, v celém svazku ojedinělá, byla vytvořena přímo písařem v bezprostřední návaznosti na probíhající jednání; profil mužské hlavy v kápi tak možná zachycuje některého z účastníků řízení, ne-li právě faráře Martina

nevyužitě dvě fragmentárně dochované písemnosti, uložené mezi rukopisnými zlomky Národní knihovny České republiky.²⁴

Obě nové písemnosti nyní dovolují rozšířit posloupnost duchovních správců o jméno kněze Tobiáše.²⁵ Tobiáš snad v Písku před rokem 1476, kdy je poprvé zmíněn, již nějakou dobu působil, neboť onoho roku žádá městská rada o jmenování staršího kněze a navrhuje konzistoři Tobiáše. Zároveň Písečtí žádali, o ustanovení nového školního správce.²⁶ Dolní konzistoř nového faráře dle žádosti podle všeho

24) Za laskavé upozornění a ochotné poskytnutí fotodokumentace vděčím Mgr. Jindřichu Markovi z Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR, kterému tímto upřímně děkuji.

25) Srov. edici listu v Příloze I.

26) Snad lze v tomto smyslu chápat jen fragmentárně dochovaný text.

jmenovala. Zdá se však, že Tobiášovy síly byly po několika málo letech dosti vyčerpány, neboť do Písku byl nejpozději v roce 1480 poslán bakalář Jan jakožto výpomocný duchovní. Stále více chřadnoucí farář Tobiáš byl naživu ještě 27. února 1481, kdy Písečtí velmi naléhavě žádají administrátora mistra Václava Korandu aby se k nim znovu na výpomoc vrátil, nejraději přímo s poslem doručujícím tuto žádost, bakalář Jan, jenž v Písku v předešlém roce působil, protože Kněz Tobiáš je těžce nemocen.²⁷ Jak záležitost dopadla není známo, stejně jako nevíme, kolik života v tu dobu Tobiášovi ještě nezbyvalo. Dolní konsistoř mohla s vysláním nového duchovního správce váhat, neboť se často potýkala s nedostatkem kněžích.²⁸ Městská komunita však musela celý problém v duchovní správě, již postonávající Tobiáš asi nebyl schopen adekvátním způsobem vykonávat, dosti palčivě pociťovat. Bylo tu zapotřebí silné a schopné osobnosti, neboť kromě jiného v tu dobu byla jistě již v plném proudu příprava výstavby monumentální zvonice farního kostela, která byla založena jen o pár let později - srovnej níže, byť podnik takových rozměrů nemohl jistě spočívat pouze na farářových bedrech.

Nástupce kněze Tobiáše v úřadu píseckého faráře zůstává neznámý. Stal-li se jím kněz Bartoloměj Šťastný²⁹ pak k výměně došlo nejpozději v roce 1486. Při nedostatku pramenů nelze nechat stranou ani možnost, že nějaký čas byl zdejším farářem mistr Mikuláš Písecký, jmenovaný k roku 1489 v memoriálním nápisu na kamenné tabuli nad západním portálem farního kostela jako zakladatel jeho nové věže.³⁰ Jiné doklady pro jeho osobu chybí, takže je kromě toho nutno počítat i s variantou, že se jedná o stavitele.³¹

Na pevnou půdu se dostáváme až s osobou posledního známého faráře 15. století, kdy je v tomto úřadu 21. prosince 1492 zmíněn mistr Martin jakožto poručník majetku

27) Srov. Příloha II.

28) Strana podobojí, jejíž konzervativní křídlo zcela ve shodě s katolickým chápáním trvalo na nutnosti svěcení kněžích řádným biskupem, byla velmi často ve svízelné situaci, protože takovýchto biskupů se nedostávalo v tom smyslu, že nebyli tací, kteří by chtěli riskovat církevní tresty tím, že budou konat nedovoleně svěcení. Ve sledovaném období se situace poněkud zlepšila s příchodem biskupa Augustina Lucianiho, titulárního biskupa sanctuarijského, který již několik dnů po svém příchodu do Čech navštívil také Písek, když zde 7. dubna 1482 slavil mši svatou v den Vzkříšení Páně a uděloval také svátost biřmování (údaj ze Starých letopisů českých bez udání pramene přetiskuje SEDLÁČEK, *Dějiny I.*, s. 58 a podobně Josef MACEK, *Víra a zbožnost jagellonského věku*, Praha 2001, s. 120; k situaci srov. Mackův výklad *ibidem*, zvláště oddíl II. Kališníci (utrakvisté), passim.

29) Srov. SEDLÁČEK, *Dějiny II.*, s. 307.

30) Vyobrazení a edice nápisu naposledy Jan SOMMER - Jan ADÁMEK, *Dějiny středověké výstavby kostela Panny Marie a jeho slohové zařazení*, Příloha I, s. 80n, in: ADÁMEK - SOMMER - VŠETEČKOVÁ, *Středověký kostel*; *ibidem*, Zuzana VŠETEČKOVÁ, *Pozdně gotická reliéfní výzdoba západního průčelí kostela*, na s. 131 je zmíněna možnost, že mistra Mikuláše představuje těžce poškozený reliéf vlevo od nápisu (srov. obr. 152 na s. 132 *ibidem*).

31) Budiž pouze připomenuto, že nejstarší písecká městská kniha, srov. citace v pozn. ... nezná žádnou osobu, kterou by s ním bylo možno spojit.

po zesnulé Kateřině Augustinové.³² Zmínka je bohužel opět ojedinělou a poslední, kterou můžeme s výše sledovanou problematikou spojit.

Přílohy

I.

1476, [Písek]

Purkmistr a rada města Písku žádají administrátory dolní konzistoře, aby na místo faráře ustanovili kněze Tobiáše a ustanovili též nového školního rektora.

Službu naši vzkazujem poctiví páni m[ilostiví? a př]jetelé milí. Věděti račte, že[?] kněze staršieho nemajíc, i u[...]/níme obec, za staršieho kněze Thobiáše, do^a vuole obec[...]/ jeho, a má vaše milosti od nás žádati za kněze sob[...]/ i rectora školnieho, i věříme vaše milosti že k žádosti [...]/ ráčíte nás v tom opatřiti osobami k tomu hodnými a to [...]/ vaše milosti toho zasluzenie nynie i potomně. Datum feria III^a Cer[...]/ [...]/idii[?] confessoris. Anno etc LXXVI°.

Purgermistr a [...]/ města Pies[ku]

adresa:

Poctivým [pánu]/om mistrom u[řed]/nikuom v duch[ovenstvie ?] arcibiskupstva [Praž]/ského [...]/lem našim milým

připsáno:

Possible et meum propositum

jinou rukou:

[...]/ secum disputandiret [?]

Originál na papíru (dva fragmenty - po vertikálním vyříznutí proužku textu při použití ve vazbě rukopisu), uloženo v Národní knihovně České republiky, sig. XXIV. B.130; vyňato z rukopisu sig. 40.F.31

II.

27. února 1481, [Písek]

Purkmistr a rada města Písku žádají administrátora M. Václava Korandu, aby znovu poslal do Písku bakaláře Jana, který tam působil v minulém roce při nemoci faráře Tobiáše, který je nyní těžce nemocen.

[...]/ ráčil[?], aby Jan baccalář, kterýž u nás luoni byl při nemoci našeho správce kněze Thobiáše, k němu se vypravil bez meškánie, neb tiežkú nemocí vnitřní obtiežen jest, a i my k jeho žádosti [...]/ prosiece vaše milosti věříme, že svú pilnost k tomu přičiní[te]/ i jiných měšťanóv jich milosti k témuž od nás požádati [...]/, aby i jich mi-

32) Srov. Příloha III.

a) Předcházející „a z“ skrnuto.

lost dotčeného Jana baccaláře ponuknutí ráčili, aby se k nám s naším služebníkem, listu tohoto dodatelem, [...] nečiníc[?] vypravil věda, že jemu jeho práce zaplacená bude. [Datum] feria III^a ante Translacionem sancti Wenceslai. Anno etc 81°. Purgmistr a radda města Piesku

adresa:

Poctivému mistru Václavovi Corandovi, úředníku v duchovenství arcibiskupství českého, příteli našemu milému

Originál na papíru (fragment - odříznuta horní část listu včetně prvního řádku textu při použití ve vazbě rukopisu), uloženo v Národní knihovně České republiky, sig. XXIV.B.15 Regestově zpřístupnili Jindřich MAREK - Renáta MODRÁKOVÁ, Zlomky rukopisů v Národní knihovně České republiky, Praha 2006, s. 64, č. 323

III.

21. prosince 1492, [Písek]

Písecká městská rada a Oldřich Ocásek žádají mistra Martina, faráře píseckého a poručníka majetku zemřelé Kateřiny Augustinové, aby z téhož majetku vyplatil Janovi, vnukovi Augustinové, třicet kop grošů a ustanovují další podmínky.

Zápis vnuka Augustinové

Item anno M^o CCCC^o XCII^o, feria sexta quatuor temporum post Lucie, za rady vzácných v opatrnosti pánův, pana Jana Šlekalíka, toho času purgmistra, pana Petra Ryšavého, pana Jana Stampy, pana Martina Hány, pana Martina Hausky, pana Martina Švanle, pana Mikuláše Czelmána, pana Ondřeje Střelce, pana Václava ostrožníka, pana Jana Feny, pana Jana Sušického, pana Jana Střelce, zapsaná jest smlůva, kterážto se jest stala s poctivým mistrem, mistrem Martinem, správci času toho farářem naším, a mocným poručníkem statku nebožky panie Kateřiny Augustinové, tak že svrchupsaný mistr Martin, žádán jsa od nás i od pana Oldřicha Ocáska, strýce téhož vnuka panie Augustinové, k žádosti naší a k žádosti téhož Oldřicha Ocáska, strýce téhož Jana vnuka Augustinové, z statku jemu poručeného a kšaftem svěřeného od svrchupsané panie Kateřiny Augustinové^{b)}, dal jest XXX ss. grošův na míšenský groš počítajíc, svrchupsanému Janovi, vnuku panie Augustinové. A to tak však, aby týž vnuk panie Augustinové z toho statku žádného věčně nenapomínal. A ty jest odkázal na peněžích gruntovních posledních u Jakuba Polevy a to s takovýmto výměnkem, jestli že by ten pacholík let rozumných došel, aby jemu ty peníze byly vydány, pakli by Pán Buoh smrtí zachvátil častopsaného pacholíka dřívě, nežli by let rozumných došel, tehdy těch XXXⁱⁱ ss. grošův peněz častopsaných aby zuostalo při městě našem k záduší, a to aby nižádný z přátel toho pacholíka po jeho smrti k těm pe-

b) Zkomoleno.

nězóm žádného nápadu neměl věčně budúcne, než aby ty penězi zuostaly k záduší k městu našemu jakož svrchupsáno stojí a to bez překážky i odporu člověka všelikterakého. Actum anno die ut supra.

Originální záznam v městské knize, uloženo v SOkA Písek, fond Archiv města Písek, sig. Kn 1, fol. 33v.

Srov. August SEDLÁČEK, Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II. Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby, Písek 1912, s. 307.

Ivo Kořán

SLIČNÁ PANENKA SÁZAVSKÁ

Písecké muzeum uchovává ve svých sbírkách dřevěnou polychromovanou sošku Madony s Ježíškem, pocházející údajně ze Sázavy. Je to ušlechtilá pozdně gotická řezba, na první pohled datovatelná kolem roku 1470.¹

Jakkoli její původ není doložen bezpečně,² připomeneme alespoň letmo sázavský kult P. Marie a stav kláštera po husitských válkách. Vztah zdejších benediktinů k Madoně ukazuje už výmalba kapitulní síně kláštera výjevy z jejího života (asi kolem roku 1360): je tu Zvěstování a Zasnoubení, Narození Krista a Klanění Tří králů, pak (mezi okny) Madona v naději, stojící P. Maria s Ježíškem v náručí, Madona Ochránitelka a posléze P. Maria, vedoucí Ježíška za ruku (Infantia Christi). Tu si mimoděk vybavíme pohádku o princí, který si ve skvostné síni měl mezi obrazy krásných dívek vybrat svou vyvolenou. Ještě výrazněji pak ukazuje zdejší mariánský kult skvělé kamenné torso sedící Madony (asi kolem roku 1400), které má na soklu vytesán český nápis „O milostivá“, překlad počátku modlitby, prosby či výzvy sv. Bernarda z Clairvaux.³

Po husitském záboru kláštera se do něj mniši mohli vrátit už před rokem 1438, ale nedařilo se jim dobře. Implicitě to potvrzuje Petr Chelčický v Síti víry, když připomíná ty, kdož „*kúzedlníkuov a hadačuov hledají v času pokušení svých*“ a utíkají se „*do Temelína k kúzedlníku a nyní do Týna a k svatému Prokopu k zaklínačovi, ktož by koli polehčil, Bůh nebo ďábel*“.⁴

1) Madona, inv. číslo HE 4383, lipové dřevo, výška 73 cm, uvnitř vydlabaná, sokl ani kryt zadní strany se nezachoval. Polychromie i inkarnát patrně z velké části původní.

2) Srov. záznam v *Knize přírůstků 1956 - 1972* pod přírůstkovým číslem 113/63: „*Nalezl prý otec dárkyně pohozenou poblíž kláštera Sázava, přesnější údaje neznámy. Potom byla instalována v jeho bytě v Praze.*“ Socha byla do muzejních sbírek zapsána 14. června 1963.

3) Fragment, uložený dnes v lapidáriu sázavského kláštera, byl prvně reprodukován ve sborníku Květa REICHERTOVÁ et alii, *Sázava. Památník starolovenské kultury v Čechách*, Praha 1988, s. 152 a pak znovu v naší stati *Etika Miraculosa*, *Umění* 43/1995, s. 507.

4) Díl druhý, Kapitola 33.

Plastika Panny Marie s Ježíškem z doby kolem roku 1470 - pohled zepředu a z boku. Foto V. Komasová

Plastika Panny Marie s Ježíškem z doby kolem roku 1470 - detail. Foto V. Komarová

K roku 1470⁵ se na Sázavě připomíná opat Václav, jenž obdržel plnou moc rozhrěšovat utrakvisty a uvádět je do lůna církve. Asi tou dobou, nebo za následujícího opata Jana, kdy se klášteru v 80. letech 15. století na krátký čas dařilo lépe, mohla být vyřezána (dnes písecká) socha Madony.

Její pojetí je v podstatě klasicky hieratické. P. Marie drží v pravici (patrně náhradou za původní žezlo) říšské jablko - symbol vlády, duchovních zásunb se Synem i expiaci jablka Evina - a na levici jí poklidně sedí vzpřímený Ježíšek, který pravičkou žehná a levou drží opět říšské jablko s křížem. K době vzniku řezby přesvědčivě ukazují lomené záhyby pláště u nohou i nad kolenem a ještě výraznější lomy po obou bocích. Dobově charakteristické je i podání nádherně dlouhých vlasů, jež původně jistě spadaly až do poloviny zad.

Socha je určena pro čelní pohled, lehký kontrast je jen naznačen vysunutím pravého kolena. Mimořádně krásná je tvář Madony s náznakem starostlivého úsměvu (tu jsme dokonce v pokušení uvažovat ne-li o portrétu, tedy alespoň o znázornění reálné dívčí podoby). Že šlo o sochu milostnou, tj. záračnou, ukazuje její seřezání v partiích života, hrudi, paží a vrcholku hlavy - jistě byla opakovaně oblékána do slavnostního šatu. Zachované barokní kovové korunky s imitacemi drahokamů pocházejí nejspíš z doby kolem roku 1700.

Za její nejbližší slohový předstupeň pokládáme řezbu sv. Maří Magdalény z kostela téhož zasvěcení v Černici u Zlaté Koruny. Také zde šlo o sochu kultovní, jež nejspíš stávala na hlavním oltáři. Můžeme se domýšlet, že černická sv. Magdaléna navázala na Madonu téhož kostela, reprezentující závěr gotického „krásného slohu“ někdy kolem roku 1420.⁶

Pozdněgotické Madony obecně - a máme jich zachováno několik desítek - znamenají návrat k předhusitské mariánské účtě a v kostelech byly přijímány i mírnějšími utrakvisty. Jejich formu ovšem postupně stále víc ovlivňovala německá pozdní gotika a spolu s ní také zahynuly. Už roku 1519 při explozi luterství slyšíme z pražského kostela v Týně, že farář Poduška dává odstranit krásnou archu se sochou Madony a ještě jí hrubě nadává. Po následujících sto let se o zobrazení P. Marie dovídáme jen výjimečně a i to pouze u nepočtených katolíků a teprve po Bílé hoře se její obraz vrací, změněn ve výrazu i významu.

Madona píseckého muzea ukazuje jednu z nejlaskavějších podob Matky Boží. Má v sobě ještě stále víc z líbezného domácí tradice, než z nových, přece jen tvrdých rysů německé pozdní gotiky. Útěšně působí něžně starostlivým výrazem tváří a přes vzdálenost více než půl tisíciletí ji přijímáme jako bytost blízkou, takřka současnou, sdílející naše trápení i radosti.

5) V dalším textu vycházíme ze staré, ale stále užitečné monografie Františka KRÁSLA, *Sv. Prokop, jeho klášter a památka u lidu*, Praha 1895, zv. 1. s. 251n.

6) O soše Vladimír DENKSTEIN a František MATOUŠ, *Jihočeská gotika*, Praha 1953, č. kat. 57 a obr. 33. Fotografie černické Madony je v *Uměleckých památkách Čech I*, Praha 1977, s. 183. Pro čtenáře, který by se chtěl s problematikou pozdní gotiky seznámit blíže, uvádíme alespoň základní literaturu: *Pozdně gotické umění v Čechách, 1471 - 1526*, Praha 1978; *Jihočeská pozdní gotika*, Hluboká 1965 (katalog výstavy); *Gotika v západních Čechách, sv. III*, Praha 1996 (katalog výstavy); *Od gotiky k renesanci, výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400 - 1550*, sv. 2, Brno 1999 (katalog výstavy) - zde č. kat. 140, Madona z Bukovské sbírky, datovaná do šedesátých let 15. století, je vzdálenou sestřenicí Madony píseckého muzea.

PÍSECKÝ MĚŠTĚNÍN ONDŘEJ TOMAN NA TOMTO A ONOM SVĚTĚ ANEB POSLEDNÍ KŠAFTOVNÍ POŘÍZENÍ Z ČASU BAROKA

Píše se 24. srpna 1731 a písecký měšťténín Ondřej Toman činí své poslední kšaftovní pořizéní.¹ Za dědičky svého veškerého majetku ustanovuje svou manželku Rozálii a dceru Terezii. Dcera Terezie dosud není zletilá, a tak jí otec vedle své manželky jmenuje za spoluporučníka urozeného pána a budoucího píseckého purkmistra Karla Antonína Hanzlíka² s důvěrou, „že on téhož sirotka mého v nastalé potřebě otcovsky chrániti a zastávati sobě oblíbí.“ Manželka má do své smrti zůstat plnomocnou hospodyní domu, poté má dům dědičně připadnout dceři Terezii, samozřejmě za předpokladu, „pokudž by ona máteř svou živobytím přečkala.“

Podstatná část poslední kšaftovní vůle Ondřeje Tomana je v duchu většiny barokních závětí věnována zbožným ustanovením, mezi jinými například volbě hrobu. Kšaftující Ondřej Toman si po svém úmrtí přeje být pohřben vedle svých předků na hřbitově u kostela Nejsvětější Trojice Boží.³ Na pobožné odkazy, pohřební útraty a úřední poplatky spojené s vyhotovením závěti vykazuje čtyřstrychové pole, které se nacházelo nedaleko Budějovické kapličky.⁴ Z každoročních výnosů jiného pole, které leželo u kostela svatého Václava,⁵ měl být chudým každý rok právě v den svatého Václava jménem almužny rozdáán jeden rýnský zlatý.

Sepsat či před svou smrtí nechat vyhotovit svou poslední vůli bylo povinností jednoho každého křesťana, přičemž tato povinnost platila i pro nejmichdší, a to již od

- 1) SOKA Písek, AM Písku, Kniha kšaftův černožlutá, inv. č. 38, sign. 38, fol. 43r-45r.
- 2) Karel Antonín Hanzlík byl píseckým purkmistrem v letech 1732-1740. Srov. August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II. Od zřizení král. úřadu až do dnešní doby*, Písek 1912, s. 360.
- 3) Kostel Nejsvětější Trojice Boží byl založen v roce 1576 na místě hřbitova, který byl přeložen od píseckého děkanského kostela Narození Panny Marie již v roce 1549. Johann TRAJER, *Historisch-statistische Beschreibung der Diözese Budweis*, České Budějovice 1862, s. 565n.
- 4) Od Budějovické brány vedla směrem k Píseckým horám jedna z nejstarších píseckých komunikací, dnešní Budějovická ulice. U Budějovické kapličky se cesta dělila: jedna větev procházela dnešní Šobrovou ulicí a dále úvalem mezi Amerikou a Šobrovnou na Flekačky, druhá pokračovala přes Semice do Českých Budějovic. Budějovická kaplička je doložena k roku 1727. Kapli v dnešní podobě dala vystavět písecká měšťanka Antonie Merglová po úředním schválení z roku 1830. Lubor LUDVÍK - Jiří PRÁŠEK, *Písecké ulice. Náměstí, samoty a komunikace*, Písek 1998, s. 39-41; Jan ADÁMEK - Jiří FRÖHLICH - Jiří ČÍZEK, *Písek - historický průvodce*, Písek 2004³, s. 80.
- 5) Kostel svatého Václava stojí na místě pravděpodobně nejstarší sakrální stavby na území dnešního města Písku, která vznikla nejspozději před polovinou 13. století. Z původní stavby zůstalo dodnes zachováno základové zdivo, její půdorys opakuje i současný kostel svatého Václava. Ve čtyřicátých letech 16. století byl starý kostel zbořen až na úroveň terénu a na původních základech byla vystavěna zcela nová svatyně v goticko-renesančním duchu. Mezi léty 1695 až 1697 byl pak kostel barokizován. V letech 1712 až 1714 došlo k drobným úpravám, při nichž byla rovněž zvýšena věž a těmito úpravami se stavební vývoj kostela v podstatě uzavřel. Jan ADÁMEK, *Písecké katolické kostely. Stručný průvodce*, Písek 2005, s. 39-47.

Hřbitov s kostelem Nejsvětější Trojice, snímek z doby před r. 1900. Sbírký Prácheňského muzea, sig. HF 7118

zpovídat se ze všech svých hříchů a vykoupit se veřejným aktem zapsaným *ad pias causas* (ve zbožných ustanoveních závěti). Testament tak představoval text, a to až přinejmenším do poloviny 18. století,⁷ který se skládal ze dvou (stejně) důležitých částí; vedle části o řízení světského majetku a ustanovení dědice obsahoval i část, v níž zůstavitel vyznával svou víru a činil zbožné odkazy. Zbožné odkazy neznamenal nic jiného než odkazy majetku církvi; tyto odkazy měly být podle francouzského historika Philippa Ariès „pravým důvodem“ vyhotovování závětí v období od středověku do 18. století.⁸

Závěť Ondřeje Tomana je příkladnou závětí své doby. Podobně jako řada dalších tehdejších závětí řeší otázky časné a současně i věci poslední a věčné. Obsahuje

doby, co se testament (poslední vůle, závěť či kšaft) ve 12. století znovu objevil na křesťanském Západě. Středověké a raně novověké závěti se primárně nezabývaly vypořádáním majetkových poměrů zůstavitele, jejich zacílení bylo odlišné od smyslu závětí, s nimiž se setkáváme ve starém Římě nebo třeba i dnes. Závěť v čase od 12. do 18. století byla spíše než soukromoprávním aktem ve věci přechodu vlastnických práv svázaných s movitým i nemovitým majetkem církvi prosazeným aktem víry. V ideálním případě mělo platit, že kdo by zemřel, aniž by učinil závěť, neměl mít nárok na křesťanský pohřeb.⁶

Jeden každý věřící se měl na sklonku svého života vyznat ze své víry, vy-

6) Philippe ARIÈS, *Dějiny smrti I*, Praha 2000, s. 234-235.

7) Srov. např. Michel VOVELLE, *Piété baroque et déchristianisation en Provence au XVIIIe siècle. Des attitudes devant la mort d'après les clauses des testaments*, Paris 1973.

8) Philippe ARIÈS, *Dějiny smrti I*, s. 235-236.

ustanovení, která se týkají světských a pomíjivých věcí tohoto světa, stejně jako ustanovení, která jsou přípravou na (šťastnou či slavnou) existenci na onom světě.

Sepisování závětí a vůbec celá široká problematika dědického práva se v městském prostředí v čase raného novověku řídila kodifikací městského práva, kterou v roce 1579 pod názvem „*Práva městská Království českého*“ vydal tiskem vynikající právník mistr Pavel Kristián z Koldína.⁹ Poslední vůle byla v prostředí českých měst označována jako kšaft či (poslední) kšaftovní pořízení. Koldínova kodifikace a v ní obsažené zásady kšaftování a širše dědického práva určovaly dědění v českých a později i moravských městech prakticky až do přijetí Všeobecného občanského zákoníku v roce 1811.¹⁰

Středověké a raně novověké závěti byly charakteristické svou strukturou i svým strnulým a formalizovaným vyjadřováním. Ani kšaft Ondřeje Tomana není v tomto směru výjimkou. Poslední vůle nebyla jen světskou listinou, ale skutečným a důležitým aktem víry, téměř modlitebnou přípravou na smrt, a tak měla být a také bývala sepsána „*Ve jménu nejsvětější a nerozdílné Trojice, jednoho v podstatě a trojího v osobách Boha, Otce, Syna i Ducha svatého, Amen*“.

Poté většinou následovala řada zbožných frází a ustanovení, v nichž se zrcadlil dobový náhled na svět i člověka. A tak Ondřej Toman přemýšlí a vyznává obecně přede všemi, že „*z přirození všechno, co zrozeno, poddáno jest smrti, a že člověk nic jistějšího před sebou nemá, nežli smrt, a nic nejistšího jako hodinu smrti*“, a ví, že je-li ještě „*paměti dobré a rozumu zdravého až posavade*“ užívá, což byly podmínky městského práva, při jejichž splnění bylo kšaftováno řádně a platně,¹¹ má dobrou paměť a zdravý rozum „*z daru Pána Boha všemohoucího*“. A nejen paměť a rozum, ale i čas lidského živobytí na tomto světě a hodina smrti byly odvislé od Boží vůle; Ondřej Toman velmi dobře znal a věděl, že světskými starostmi se může zabývat jen do chvíle, než jej Pán Bůh v jeho „*nynější nemoci z tohoto světa povolati ráčí*“.

Poslední pořízení mělo být vyhotoveno s určitým předstihem. Člověk se v hodině své smrti neměl zabývat věcmi světskými a pomíjivějšími, měl myslet na spásu své duše. Závěť rovněž měla předejít a zabránit možným nesrovnalostem a dědickým sporům, a tak Ondřej Toman kšaftoval „*o všem zbožím a jakýmkoliv z požehnání Božího majícím statečku*“, aby „*tudy mezi mně přináležejícím svatý pokoj, dobrá vůle a svornost zachována byla*“.

Nyní již většinou následovala vlastní ustanovení závěti. Zůstavitel nejprve odevzdával svou duši do rukou svého nejmilosrdnějšího Boha, naopak tělo, které „*ze země poslo*“, mělo být navraceno zemi; kšaftující se přitom mohl blíže vyslovit k formě pohřbu a místu pohřbení.

9) Pavel KRISTIÁN Z KOLDÍNA, (Josef Jireček ed.), *Práva městská království českého a markrabství moravského spolu s krátkou jich sumou*, Praha 1876.

10) Karel MALÝ, *České právo v minulosti*, Praha 1995, s. 108-109.

11) „*Kdožbykoli kšaft dělati chtěl, má při rozumu zdravém a při paměti dobré býti. Neb blázni a lidé pošetilí, ani ti, ježtoby paměť potratili, kšaftův činiti nemohau.*“ Srov. Pavel KRISTIÁN Z KOLDÍNA, (Josef Jireček ed.), *Práva městská*, s. 130.

V souvislosti s odevzdáním duše zůstavitele do rukou Božích bývalo parafrázováno křesťanské vyznání víry. „*Takže kteréhokoliv času Pán Bůh všemohoucí z tohoto plačtivého oudolí mne by povolati ráčil,*“ kšaftoval v duchu formalizovaných výpovědí Ondřej Toman, „*poroučím mou jmilou duši v ruce mého nejmilosrdnějšího Boha, Otce stvořitele a pána našeho Ježíše Krista vykupitele, též Duchu svatého utěšitele.*“ Někdy bývala připojena „*ponížená modlitebná prosba*“, aby Bůh ráčil duši kšaftujícího „*skrze mocné orodování nejsvětější rodičky Boží Marie Panny na milost přijíti [dátí] a ode všeho zlého věčně vysvoboditi*“.¹² Vedle Panny Marie se čas od času mohli jako přímluvci objevit i svatí.¹³

Poté, co duše byla odevzdána do rukou Božích, následovala ustanovení, která se týkala těla (aneb prachu, trupele a hlíny) a žádané formy a řádných náležitostí křesťanského pohřbu, případně i ustanovení o umístění hrobu. Jak již bylo uvedeno výše, Ondřej Toman žádal, aby jeho „*mrtvé tělo*“ bylo počestně pohřbeno křesťansko katolickým způsobem na hřbitově u kostela Nejsvětější Trojice Boží v místech, kde byli pohřbeni i jeho předkové. Lze si všimnout jednoznačného oddělení těla a duše, těla, které ze země pošlo a zemi zas se mělo navrátit, a duše, která v okamžiku smrti sama vstupovala na onen svět. Tělo patřilo do světa času, duše přicházela na věčnost.

Součástí ustanovení o formě pohřbu mohly být i požadavky, které upravovaly náležitosti a ráz pohřebního průvodu, zádušní obřady a bohoslužby, osvětlení, rozdávání almužen a podobně. Ondřej Toman pohřební průvod a jeho případně požadovaný charakter ve své závěti nezmiňuje a neuvádí; všímá si jiných sedmi podstatných momentů: pohřeb se (1.) týká jeho mrtvého těla, které má být (2.) počestně pohřbené, (3.) křesťansko katolickým způsobem, (4.) na hřbitově u svaté Trojice, (5.) vedle jeho předků, následně (6.) si přeje, aby „*při pohřbu tolik mší svatých, kolik duchovních k dostání bude, celebrirováno bylo*“, a konečně (7.), aby chudým, kteří by se pohřbu účastnili, byly jménem almužny rozdány dva zlaté.

Přání, aby za duši zůstavitele bylo slouženo co nejvíce mší svatých, je vynikajícím dokladem, že sám zůstavitel se ve svém myšlení pohyboval v barokně katolickém výkladovém rámci světa; současně každým takovýmto ustanovením byl tento výkladový rámec stále znovu zakládán a potvrzován.

Platnost kšaftu se v městském právu podle Koldínovy kodifikace odvozovala od podmínky ustanovení dědice; kdyby závěť takové ustanovení neobsahovala, nenaplnila by podstatu závěti a nemohla by být před městským právem uznána za platnou. Podmínka ustanovení dědice patřila mezi tzv. slavnosti kšaftu. Dědicem

12) Srov. poslední vůli píseckého purkmistra Karla Antonína Hanzlíka z roku 1740. SOKa Písek, Kniha kšaftův černožlutá, fol. 92-95.

13) K tomu např. úryvek z ústní poslední vůle píseckého purkmistra Václava Jana Josefa Paulína z roku 1758: „*Předně duši svou, předrahou krví pána a spasitele našeho Ježíše Krista vykoupěnou, do jeho nejsvětějších ran poroučí a odevzdává, tak, aby jí, když od bídného těla oddělena bude, skrze zásluhy své nejsvětější matky Marie Panny a přímluvu všech Božích svatých na milost přijmouti a jí věčně slávy požívati popřítí ráčil.*“ Ibidem, fol. 44-45r.

podle městského práva byl ten, komu byla odkazována větší část kšaftovaného jmění. Druhou náležitou slavností poslední vůle měšťanů bylo oznámení této vůle buď před městským právem nebo před svědky a třetí náležitá slavnost se týkala řádného vysvědčení poslední vůle.¹⁴

Po polovině 18. století začaly zbožné odkazy stále výrazněji opouštět svět posledních testamentárních pořízení. Testament procházel obdobím zesvětšování a přednostní místo nadále zaujímal majetkoprávní ustanovení. Rovněž i tato čistě světská ustanovení byla před polovinou i po polovině 18. století do značné míry formalizovaná. Jedinečné, i když typově podobné příběhy jednotlivých měšťanů a měšťtěnínek a jejich majetku byly vázány do podobných či stejných slov. Tak v testamentu Ondřeje Tomana lze číst, že „záležejíce pak jednoho každého kšaftu grunt a podstata na ustanovení dědice, pročez všeho mého jmění a statku, jakýkoliv jest neb býti může, dceru mou Terezii a manželku Rozálii dle práva měst[ského] C. 48¹⁵ za dědice ustanovují“ a podobně například v kšaftu písecké měšťtěníny Kateřiny Zejvoldové z roku 1732, že „záležejíce ale jednoho každého pořádného kšaftu grunt a podstata na ustanovení dědice, pročez za třetí za univ[er]salní dědice mé všeho jmění mého, jakékoliv jest a býti může, Jana a Víta, bratry Piksy, respek[tive] strejce mý, též Annu Chvojkovou, Kateřinu Pitrovou a Johanu Novotnou, tety mé, jmenuji, zřizují a ustanovují“.¹⁶

Kšaft Ondřeje Tomana si všímá světských záležitostí jen v otázkách jmenování dědiček jeho veškerého statku a manželky jako plnomocné hospodyně, ustanovení poručníků nad dcerou Terezií a uhrazení pohřebních útrat a úředních poplatků spojených s vyhotovením a vyhlášením jeho poslední vůle. Naopak zbožným ustanovením a odkazům je věnována většina textu závěti.

Jmění a statky tohoto světa, které člověk nejen doby baroka měl a mohl mít, ztrácely vždy nejspozději v okamžiku smrti svou někdejší hodnotu, na onom světě pro ně nebylo místa. Nicméně „správné“ pořízení ve věci světského a pomíjivého majetku mohlo vést k snadnější a klidnější cestě na onen svět. Světské a pomíjivé statky tohoto světa bylo možné proměnit skrze zbožné odkazy v majetek, který se započítával a měl hodnotu i na onom světě. Zbožný odkaz vedl k časnému vyrovnání dluhu za hříchy spáchané na tomto světě, aby člověk nemusel platit (věčnými) tresty světa onoho.

Nejen v kšaftu Ondřeje Tomana, ale i v ostatních testamentech píseckých měšťtěnínek a měšťtěnínu ze třicátých let 18. století mají zbožné odkazy významné místo

14) „Kšaft bez slavností za pořádný držán býti nemá. Slavnosti pak jsau tyto: 1. aby kšaftem dědic neb dědicové ustanovení byli. A dědic jest ten, komu se statek na větším díle odkazuje. 2. aby kšaftující vůli svau poslední před svědky neb právem oznámil, a jest-li sepsána, k ní se přiznal. 3. aby kšaft pořádné vysvědčení měl.“ Pavel KRISTIÁN Z KOLDÍNA, (Josef Jireček ed.), *Práva městská*, s. 136.

15) „Muž ženu svau v svém vlastním statku s dítkami svými kšaftem aneb zápisem může spolčiti a srovnati: a kterážby tak dílem rovným od manžela svého opatřena byla, na třetinu aneb vyše statku manžela svého potahovati se nemůže.“ *Ibidem*, s. 106.

16) SOKA Písek, AM Písku, *Knihy kšaftův černožlutá*, fol. 46r-49.

a nejrůznější podobu. Statky tohoto světa bylo možné proměnit v jmění věčné prostřednictvím odkazů na zádušní mše svaté, prostřednictvím almužen pro chudé, modliteb i skrze odkazy na okrasu či obnovu chrámových prostor a chrámového vybavení.

Ondřej Toman vložil svou duši do rukou svého nejmilosrdnějšího Boha, tělo si přál mít pohřbené na hřbitově u svaté Trojice. Následně žádal, aby jeho dědičky z jim vykázaného čtyřstrychového pole u Budějovické kapličky vyplnily pobožné odkazy, které zněly na mše svaté, které měly být sloužené za jeho duši, konkrétně „*na tu intenci, jestli jsem v živobytí mém někomu v něčem ublížil*“, a na okrasu, zhotovení či obnovu věcí svázaných s posvátným prostorem. Odkaz na mše svaté zněl na tři zlaté, jedna polovina měla být dána „*velebnému panu děkanovi*“ a druhá do místního dominikánského kláštera Povýšení svatého Kříže.¹⁷ Na zádušní mše svaté měly být dále použity i finanční prostředky získané prodejem vykázaného čtyřstrychového pole, které by ještě zůstaly k dispozici po zapravení všech jmenovaných zbožných odkazů; tyto prostředky měly být pak rozděleny na tři díly, přičemž první dva měly být dány do místního dominikánského kláštera a třetí díl měl připadnout píseckému děkanovi.

Výší odkazu na mše svaté a vůbec strukturou a rozložením zbožných odkazů se kšaft Ondřeje Tomana odlišuje od většiny dalších soudobých posledních vůlí píseckých měšťanů a měšťtěnínek. Ondřej Toman místo zádušních mší svatých alespoň písemně upřednostnil hmotné a viditelné věčné statky, zbožné odkazy navázal na chrámový prostor.

Zbožné odkazy ve vztahu k chrámovému prostoru rozložil Ondřej Toman k jednotlivým píseckým kostelům. Do místního děkanského kostela¹⁸ odkázal třicet zlatých na

17) Klášterní kostel Povýšení svatého Kříže, vystavěný při dominikánském konventu, sahá svými kořeny asi do přelomu třetí a čtvrté čtvrtiny 13. století. V roce 1419 byl klášter přepaden husitskými radikály a následně vypálen a rozbořen. Po návratu dominikánů do Písku na konci dvacátých let 17. století došlo k úpravě a novému zaklenutí někdejší kaple Těla Kristova (solnice), z níž se stalo presbyterium nově směrem západním skromně založeného chrámu svatého Kříže. V letech 1685-87 byla přistavěna věž a zároveň vystavěn nový dominikánský konvent. Po roce 1716 byl k západnímu průčelí lodi připojen transept o třech polích s křížením v šíři lodi a navazující nové presbyterium. Později prošel klášterní chrám již jen nevýraznými stavebními úpravami. Písecký dominikánský konvent byl zrušen dekretem Josefa II. ze dne 21. července 1785. K 28. červnu 1787 přešel majetek do správy Náboženského fondu. Kostel měl nadále (jako filiální) sloužit bohoslužebným účelům, ale roku 1798 musel být pro špatný stav na čas uzavřen. V roce 1907 získala kostel do své správy Kongregace bratří Nejsvětější svátosti oltářní (petrini). Jan ADÁMEK, *Písecké katolické kostely*, s. 28-38.

18) Děkanský kostel Narození Panny Marie pochází ve své nejstarší části snad již z konce první poloviny 13. století. Velmi záhy, ještě před dokončením stavby, byla k jižnímu boku presbyteria přistavěna kaple mariánského zasvěcení, která dnes slouží jako sakristie. V roce 1726 byla před severní vstupní portál představena předsíň mírně obdélného půdorysu. V letech 1741-1743 byla k jižnímu průčelí přistavěna kaple svatého Jana Nepomuckého. Poslední stavební úpravy proběhly v letech 1855-1856, kdy došlo i ke zboření předsíně před severním portálem a odbourání staré sakristie při severním boku presbyteria. *Ibidem*, s. 3-26; Jan ADÁMEK - Jan SOMMER - Zuzana VŠETEČKOVÁ, *Středověký kostel Panny Marie v Písku*, Písek 2001.

okrasu obrazu Panny Marie,¹⁹ do dominikánského kláštera svatého Kříže na okrasu oltáře svatého Jana Nepomuckého dvacet zlatých a na „*způsobení nového oltáře velkého*“²⁰ po dvaceti zlatých, k „*čerstvější reparaci chrámu Páně Nejsvětější Trojice, když se tam zdi bílí a dlažba kládstí začne*“ patnáct zlatých a „*na plech k pobití vížky nad novou kaplí svatého Prokopa*“ k záduší kostela svatého Václava deset zlatých.

Poslední zbožný odkaz, rovněž již v úvodu připomenutý, se ostatně také týkal nejen onoho, jako zvláště v případě zádušních mší svatých, ale také tohoto světa. Ondřej Toman si přál, aby chudým ve svátek svatého Václava byl každoročně z užitků pole u kostela svatého Václava na píseckém předměstí rozdán jeden zlatý. Za pomoc v nouzi na tomto světě, mohl očekávat modlitbu, která mu měla pomoci umenšit případné tresty, trápení a muka na onom světě. Zbožné odkazy v kšaftu Ondřeje Tomana jsou tak především konkrétní zbožné skutky zacílené na onen svět, ale i na památku a na paměť na tomto světě.

Závěrem lze psát parafrází či citací posledních formalizovaných odstavců kšaftu píseckého měšťtina Ondřeje Tomana, že máme tu tak a nejináče, poslední vůli jeho; pročež nejen čtenáře, ale i Jeho Milosti Císařské Královské pana purkmistra a pánův radních královského města Písku ponížně žádáme, aby nad touto poslední vůlí jeho ochrannou ruku drželi, ji na právu přijali, publicírovali a v knihy městské vložiti povolili, přitom taky jakožto vdov a sirotkův nejvyšší poručníci pozůstalou manželku a dceru jeho sobě milostivě poručenou míti ráčili.

„*Jenž se stalo v král[ovském] městě Písku v domě mém dne 24. měsíce srpna léta páně 1731*“ a v den svátku učedníků Pavlových svatého Timoteje a Tita v zimě roku 2009.

Jiří Prášek

PAMÁTNÍK PADLÝM VOJÁKŮM 28. STŘELECKÉHO PLUKU NA VOJENSKÉM HŘBITOVĚ V PÍSKU

Při silnici do Čížové byl vojenskou správou v roce 1915 zřízen Vojenský hřbitov. Bylo to v prvním roce světové války, když ve zdejších lazaretech počali v míře větší než obvyklé umírat ranění vojáci a hrozilo, že místní hřbitovy, zejména u Sv. Václava, kam bývali vojáci zpravidla pochováni, budou brzy přeplněny.

19) Na dřevě malovaný milostný obraz Panny Marie s Dítětem je obrazem Madony svatovítského typu a pochází snad již z osmdesátých let 14. století. Vznikl pravděpodobně v pražské malířské dílně. Do Písku se dostal z emauzského kláštera prostřednictvím Ondřeje Františka Causalia, který jej jako student podle legendistického podání našel zazdřený v klášterní zahradní zdi. Ke konci svého života (před rokem 1687) obraz věnoval děkanskému kostelu. V noci z 2. na 3. prosince roku 1975 byl z oltáře Panny Marie Písecké (Vítězné) odcizen a od té doby je nezvěstný. Jan ADÁMEK, *Písecké katolické kostely*, s. 20.

20) Tzv. hlavní oltář jako oltář tabernákového typu měl být vztyčen, v návaznosti na stavební úpravu v roce 1716, v západní části presbyteria někdy před rokem 1730. *Ibidem*, s. 31.

Pomník padlým vojákům 28. střeleckého pluku na píseckém Vojenském hřbitově. Foto V. Komarov

Dne 16. května 1917 byl na hřbitově, který se skutečně rychle zaplňoval, odhalen pomník Genia od sochaře Josefa Žemličky. Byl věnován padlým vojákům 11. pěšího pluku.

Na stejném hřbitově se však ještě nachází jeden pomník. Jedná se o žulový pylon vysoký 205 cm, spočívající na dvou hranolovitých odstupňovaných podstavcích. Základnu tvoří sokl o rozměrech 140 x 140 cm. Na pylonu jsou ze dvou protilehlých stran umístěny bronzové kolíky na zavěšení věnců, na zbylých stranách jsou zasazeny čtvercové desky z černého leštěného mramoru o straně 32 cm s texty:

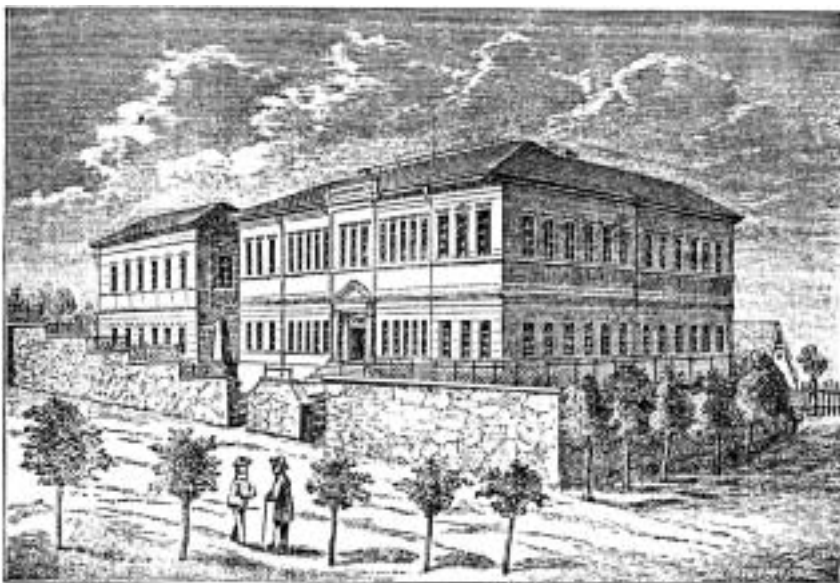
- 1) *NA VĚČNOU PAMĚŤ / PADLÝM HRDINŮM / STŘELECKÉHO PLUKU 28 / PÍSEK*
- 2) *1914 - 1918 † 117 DŮSTOJNÍKŮ / 4696 PODDŮSTOJNÍKŮ / A VOJÍNŮ*

Pomník nechal zřídít Spolek pro postavení pomníku příslušníkům bývalého zeměbranceckého pluku číslo 28 padlým ve světové válce. Ve finančním rozkladu o činnosti tohoto spolku je v rubrice vydání uvedena položka 1 029 korun za kamenické práce věnované obelisku na vojenském hřbitově u Purkratic. Dále vykazuje spolek určité částky za „*ostatní prac. přídavky a výlohy postavení obelisku hřbit. a pomníku*“ a „*zahradnictví a věnce k pomníku a obelisku*“. Bohužel nejsou tyto údaje blíže datovány, víme jen, že se jedná o položky zúčtované v letech 1928 - 1935.

Zajímavý doklad však nacházíme ve Státním okresním archivu Písek ve fondu Rolnická škola (karton 10). Jedná se o přípis Zemského správního výboru v Praze z 20. září 1928 určený Zemské rolnické škole v Písku. Zemský výbor informuje školu, že se usnesl na základě žádosti výše uvedeného Spolku pro postavení pomníku „darovati žulový obelisk ze sadu tamní školy“.

Když byla v letech 1886-7 vystavěna na Pražském Předměstí výstavná budova Rolnické školy, usneslo se její Kuratorium požádat o povolení, aby okrasné a ovocné sady v jejím okolí nesly název „Sady Františka Josefa I.“ Tak se také stalo a k jejich ozdobě byl při západní straně vztyčen pamětní obelisk. Vyrobil ho kamenický mistr V. Doležal z drobnozrné kozárovické žuly. Pylon byl osazen na místo 28. července 1888 a patrně to nebylo to pravé ořechové, neboť hned následujícího dne objednává ředitel školy Ladislav Burket u pražského litografa Otty Sandtnera za cenu 23 zl 50 kr dvě čtvercové desky z černého mramoru o straně 32 cm a síle 3 cm se zlaceným textem:

- 1) *SADY CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA I.*
- 2) *K OSLAVĚ ČTYŘICETILETÉHO PŘESLAVNÉHO PANOVÁNÍ JEHO VELIČENSTVA ZALOŽILO KURATORIUM ŠKOLY ROLNICKÉ A UČILIŠTĚ LESNICKÉHO V PÍSKU 1888*

Mezi budovami Rolnické školy a lesnického internátu je patrný pylon k oslavě výročí panování císaře Františka Josefa I. Rytina Václava Šebele z Desáté výroční zprávy Rolnické školy a učiliště lesnického v Písku, 1894

Podmínkou dodávky byl termín nejpozději do 20. srpna 1888. Toto datum ředitel školy několikrát zdůraznil i zvýraznil v objednávce, nepochybně proto, že věděl, že císař při svém plánovaném několikadenním pobytu v Písku při manévrech navštíví 4. září Rolnickou školu. Což se také stalo a ředitel 26. října objednal u téhož litografa pamětní desku informující o této návštěvě. Ta byla ovšem určena pro ředitelnu.

Pylon byl ze sadů nepochybně v tichosti odstraněn po převratu roku 1918, patrně odklizen někam pod kolnu a po deseti letech se dočkal spolu se zbroušenými deskami svého vzkříšení. A to ke zcela jiným účelům.

Václav Bartoš - Jiří Janoušek

KVĚTNOVÉ DNY ROKU 1945 NA PÍSECKU VE SVĚTLE DOSUD OPOMÍJENÝCH PRAMENŮ IV

„Velmi platné služby povstání vykonali členové „Odboje čsl. mládeže“ s centrem v reálce (vedoucí Jaroslav Krejčí, Jiří Koudelka, Stanislav Zvoníček, a spojka RONV Tomáš Trávníček). Celkem pět skupin přeměněných k 5. 5. 1945 na revoluční SČM tvořilo stodvacet osob. Ti také de facto solidně vyzbrojili důstojnickou vojenskou organizaci díky dohodě z poloviny dubna a sice s velitelem maďarské vojenské jednotky mjr. Czizkem a MUDr. Kissem dislokovanými v reálce a v hotelu Dvořáček. RNV (revoluční národní výbory), byly do té doby odkázány jen na lovecké zbraně a na výzbroj od malých vojenských jednotek. Velké skupiny Němců přecházely do zajetí dle ujednání s Američany organizované a vyzbrojeny.“

Citace z komentáře Václava Bartoše¹ uvozuje výběr ze silně polemických příspěvků Ing. Jiřího Janouška z Českého Krumlova, aktivního člena zmíněné organizace, zasláných muzeu v listopadu 2000. Ing. Jiří Janoušek přesídlil do Českého Krumlova, uplatnil se ve stavebním oboru, byl činným v SPB a mimo jiné jako aktivista místního regionálního muzea. Jednalo se o reakci na zpřístupněnou zprávu plk. K. J. Osvalda o ilegální organizaci „Za svobodu“ a na právě otištěný seriál Listů Písecka k dané tématice.²

Ostatně Richard Praus není v rozporu se vzpomínkou Ing. Janouška. Ve svém 18. pokračování historické reportáže v Listech Písecka činnost mládeže vysoce ocenil: „Vytvořila se stálá Stráž čs. mládeže (5. 5.). Tato ozbrojená skupina byla organizovanou složkou, prokazovala neocenitelné služby a byla oporou národním výborům...“. Jedná se o výtahy z muzeem vyžádaných vzpomínek a o výběr z muzeu poskytnuté kopie autorova dopisu badateli Richardu Prausovi.³

1) Květnové dny roku 1945 na Písecku ve světle dosud opomíjených pramenů, in: Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2005, Písek 2006, s. 49-72, citovaná pasáž s. 52.

2) Ibidem. Uloženo ve sbírkách Prácheňského muzea pod sig. S-a-11114 a navazujícími.

3) Richard Praus, Proč došlo v roce 1945 k osvobození Písku americkou armádou; ve 24. pokračováních vycházelo od 6. 4. do 20. 5. v Listech Písecka.

Američané odzbrojují německou posádku v píseckých kasárnách. Pozdní odpoledne 6. 5. 1945. Sbírký Prácheňského muzea

Autor vzpomínek v doprovodném dopisu přiznává, že pomník armádě USA v lokalitě Na Štychu zná pouze z novinové zprávy o jeho odhalení. Tento, ve skutečnosti až příliš skromný pomníček, považuje, dle své žlučovité reakce, zjevně unáhleně a v rozporu s jeho výtvarným vyzněním, za vyjádření monstrózní glorifikace osvobození celého města. Nicméně svědectví přímého účastníka skutečného, nikoli pouze verbálního odboje je natolik cenné, že je nelze zamlčet.

Z doprovodného dopisu: „... historie je jen jedna, pokud ji násilím nechceme měnit v něčt prospěch. Jsem si jist, že ani Vás ten můj dopis moc nepotěšil, když nabourává utkvělé představy o průběhu revoluce v Písku a odnímá neskutečné zásluhy těm, kteří si je ihned po válce začali přivlastňovat. Já jsem to vlastně tušil od samého začátku naší korespondence a poslední zápisy, pořízené plk. Osvaldem, mi to jen

VEDOUcí PŘEDSTAVITELÉ ILEGALNÍ REVOLUČNÍ SKUPINY „LENIN“ V PÍSKU

Tomáš Trávníček
„Petr“ — LF 29

Osvaldas Žvaigšnys
„Měšek“ — LM 90

prof. Ml. Erda
„Grotas“ — LG 48

Jaroslav Poláček,
„Jovon“ — LF 42

Václav Šteubů ml.,
„Jiř“ — LF 41

Legitimační skup. „Lenin“ — [Jar. Poláček]

potvrdily, protože když jsem naposledy, to je už pár let, mluvil s Jaroslavem Krejčím, bývalým vedoucím mládežnické odbojové organizace, byl znechucen a otráven tím, že se začal odboj dělit na politické strany, ačkoliv za války se nikdo neptal, kdo je kdo, stačilo jen to, že měl chuť se s Němci poprat. Jarda mi tehdy také naznačoval, že to s vylíčením odboje v Písku není všechno v pořádku.

Ovšem já tomu stále nemohl uvěřit v plné míře, až když jsem zjistil, že skutečně se odboj dělí na jednotlivé partaje a tím se i dělí míra zásluh. Začal jsem o tom hlouběji přemýšlet a nejvíce mne pak dojaly články v novinách, že v Písku byl odhalen památník osvobození města americkou armádou, což byla vyložená lež.“

Ze stati pro muzeum: „... Již z hlášení plk. Osvalda je při dobré pozornosti patrné, že jeho celá vojenská parta byla sice připravena teoreticky (měla rozdělené jednotlivé úkoly apod.), ale prakticky začala něco dělat až těsně před 5. 5. 1945, když dostala od nás, mládežníků, zprávu, že jim dodáme přebytek zbraní od Maďarů, se kterými jsme to projednávali již od začátku dubna 1945, a pak se teprve vojáci z povolání trochu rozhýbali. Při tom chvatu, aby nepřišli pozdě k lámání chleba, však dokázali zařadit do svých odbojových řad lidi, kteří neměli právě nejčistší svědomí a proto byli ochotni sloužit revoluci do roztrhání těla, aby tak zakryli své předchozí prohřešky

proti cti čsl. důstojníka. Dnes, jak jsem zjistil, je většina těchto lidí po smrti a nemá tudíž cenu vyhrabávat jejich prohřešky z doby okupace, pokud nebyly z těch, které zasluhovaly soudní líčení. Ale v zájmu objektivní pravdy je nutno říci otevřeně, že plk. Oswald si osobuje ve svých záznamech právo na největšího revolucionáře v Písku, ačkoliv, jak jsem již řekl, jeho skupina by byla bez naší pomoci zbraněmi pouhou teoretickou skupinkou, bez jakéhokoliv vlivu, protože začít revoluci až tehdy, když už je všechno celkem jisté, není žádný kumšt. Jen se lze podívat na časové sledy obou skupin, i když se plk. Oswald snaží některá data dodatečně zamlžit tak, aby bylo možno uvažovat o daleko dřívější době činnosti, což neodpovídá reálné skutečnosti.

Jejich činnost začala prakticky až v polovině dubna 1945, třebaže již předtím byla udělána některá organizační opatření, ovšem bez zajištění zbraní, které dostali až od nás.

Podobná situace byla i s vládními vojáky, kteří se po vyzbrojení dali do služeb RNV v Písku. O tom jsem se již zmiňoval v předchozích dopisech, jak jsme se na ně dívali.

Já jsem konfrontoval své vzpomínky s bývalým spolubojovníkem z odboje v Písku a mohu dnes říci, že se naše vzpomínky v celku shodují i v těch detailech, jako jsou ty vlnky, které v Písku byly vyvěšovány již 4. 5. na reálce a jinde. V reálce byla totiž od začátku dubna kancelář Revolučního svazu mládeže (chodilo se tam přes byt školníka Velíška), kde jsme střežili ukryté zbraně, jednak z výzbroje bývalé čsl. armády (od března 1939 2 lehké kulometry vz. 26, cca 10 armádních pušek s příslušnou zásobou munice, dále ruční granáty, a pak pistole, které jsme tam postupně dopravovali ze Zbrojovky ve Strakonících, celkem přes 50 kusů. Mezi obyvatelstvem se rozkřiklo, že reálka je jakýmsi centrem odboje a poledne, dne 1. 5. 1945,

Vůdčí „hoši z reálky“ ve svém štábu 5. 5. 1945. Sbírkový Prácheňského muzea, foto Petřík Písek

se před reálkou sešel velký dav lidí v očekávání, že se bude něco dít, a dalo dost práce, abychom obyvatele uklidnili a ti se v klidu rozešli do svých domovů. Stejně jsme se shodli v počtech vojáků německé posádky v Písku, když jsme ji shodně odhadovali na maximálně 800 lidí všech druhů.

Plk. Oswald neuznal za vhodné se alespoň zmínit o tom, že jsme měli pod kontrolou kasárna s celou posádkou, a to trvale od rána 5. 5. 1945 byly všechny východy z kasáren trvale stráženy našimi členy z kulometných hnízd, kde byly k obraně i pancéřové pěsti k zabránění výjezdu v případě potřeby. Naše skupina nechtěla za každou cenu s Němci vyvolávat ozbrojený konflikt, chtěli jsme jen udržet vojáky v kasárnách pod kontrolou a tím je prakticky neutralizovat. Kdežto vojáci je chtěli za každou cenu dostat z města a proto také jednali opakovaně s americkou armádou o urychlení jejich odsunu do amerického zajetí, třebaže tihle vojáci měli pro město svoji cenu jako záruka klidu ve městě v případě přechodu do zajetí k Američanům dalších jednotek německé armády.

Také až po opakovaných jednáních s velením amerických vojsk se podařilo dne 6. 5. 1945 ve večerních hodinách, že se celá posádka z kasáren odebrala do amerického zajetí za doprovodu amerických lehkých tanků. Přitom zůstalo ve městě několik těchto tanků, z nichž dva stály večer v parku proti vinárně „U Netopýra“ a jejich posádky oslavovaly s našimi občany osvobození a skončení války.

Plk. Oswald se také ani slovem nezminil o naší cestě se zbraněmi a se zprávami na ČNR do Prahy, třebaže se o ní ve městě dost mluvílo, a RNV od ní očekávalo mnoho. Já ho celkem chápu, protože, když se o ní byl zmínil, musil by také její členy navrhnut na vyznamenání, a to už nemohl udělat, protože při srovnání s těmi, které na vyznamenání navrhoval, by byl musil mnoho návrhů urychleně stáhnout, a to zase udělat nemohl, když už před tím těmto lidem vyznamenání slíbil. Proto také se nedostalo žádného uznání členům strážního oddílu mládeže, kteří už z Písku odešli za novými povinnostmi po celé republice a na žádná vyznamenání nečekali. Proto také není v žádné písemné památce z doby revoluce v r. 1945 nikde ani zmínka o veliteli této výpravy do Prahy, majoru Františku Černém, ruském legionáři, který byl napojen přímo na pražské ústředí Obrany národa a tím také unikl v Písku všem čistkám ze strany okupantů, třebaže jim bohužel neunikl jeho řídicí orgán z Prahy, major Tuček, který byl v Praze zatčen a později popraven. Také major František Černý se z Písku nedočkal žádného uznání, i když byl ihned po revoluci povýšen na podplukovníka a později dokonce na plukovníka čsl. armády.

Dostal jsem postupně dva seznamy členů naší odbojové organizace mládeže, ale bohužel musím konstatovat, že ani jeden z nich neodpovídá skutečnosti, neboť v obou jsou obsažena i jména, která tam nemají co dělat a naopak tam chybějí jména, o kterých vím, že našimi členy byli. Ten původní seznam, který sestavil Jaroslav Krejčí a který poslal do Vojenského historického ústavu v Praze, se záhadně ztratil a dodatečně sestavené seznamy vykazují celou řadu chyb, což se už dnes nedá dodatečně doplnit a opravit.

Vážený pane magistře, tolik tedy k materiálu, který jste mi s velkou laskavostí opatřil a poslal. Je to zajímavé čtení a pro toho, kdo tyto události sám nezažil, dělá

Jednání delegace Revolučního národního výboru s US army 6. 5. 1945 u Chlaponic. Sbírký Prácheňského muzea

dojem i pravdivosti, ale bohužel, skutečnost je podstatně jiná a střízlivější, protože začátkem revoluce, když nebylo ještě nic jistého, se ukázaly některé lidské vlastnosti ve své celé nahotě (zbabělost, strach, prospěchářství i kariérismus) bez možnosti tyto záporny nějak zakrýt, jak se to dělo později, když už vše bylo jisté. Když jsme hlídali bývalý sklad Wehrmachtu u Nepodřic, tak se nám odtud neztratilo ani jedno radio Phillips, ani jeden štůček italské vojenské látky, ale bohužel jakmile střežení převzala armáda, bylo všechno zase jinak. Já sám jsem při svých cestách k rodičům po válce potkal několik rodin důstojníků čsl. armády, které byly oblečeny do civilních obleků ušitých z oné italské vojenské látky a o počtu radií, která tu nakonec zbyla, je lépe ani nemluvit. A to tam byl podle vzpomínek uskladněn celý vagon radií Phillips a dva vagony oné italské vojenské látky...“

Z kopie dopisu Ing. Jiřího Janouška Richardu Prausovi zaslané muzeu: „Tedy k té písecké revoluci, po ověření vzpomínek i toho mého druhu z odboje. Je reálnou skutečností, že vojenská skupina plk. Osvalda začala s přípravou odboje teoreticky někdy koncem r. 1944, ovšem, jak podotýkám, pouze teoreticky, bez možnosti výzbroje, kdežto naše skupina mladých už od listopadu 1944 prováděla praktický výcvik se zbraněmi, které by připadaly v úvahu pro budoucí střet s Wehrmachtem, a to za pomoci tří čsl. rotných bývalého hraničářského praporu č. 4 a tří nižších důstojníků (dva poručíci

a jeden nadporučík) bývalého 11. pěšího pluku z Písku, spolu s příručkou pro velitele roty, kterou mi tehdy půjčil můj otec, který ji uchovával z první světové války. Celý výcvik byl prováděn tajně, po trojkách (trojky se osvědčily při veškeré ilegální práci organizace Lenin již od r. 1943, protože znemožňovaly hloubkové prozrazení více členů organizace, a proto jsme je ponechali i pro výcvik se zbraněmi) tak, aby všichni členové mládežnického oddílu byli seznámeni se všemi druhy zbraní, které tehdy u nás se vyskytovaly u Wehrmachtu a jednotek SS. Byly to jednak německé vojenské pušky vz. 98, dále samopaly MP 38 a MP 40, náš lehký kulomet ČZ 26, německý kulomet MG 30, pancéřová pěst, ruční granáty, jak naše, tak i německé a italské, dále pistole Schmeisser, Parabellum, FN, ČZ, Beretta, Steyer a další, a pro případ možnosti se zmocnit i min, také základy zaminování. K tomu pak i výcvik v pouličním boji, a to všechno probíhalo před očima Němců, aniž by to byli zpozorovali, protože ony osvědčené trojky nebyly nijak nápadné, když se scházelo pouze několik lidí, a žádná větší skupina. Výcvik proběhl úspěšně tak, že v polovině března byla naše skupina, něco málo přes 100 členů připravena ke střetu pro případ nutnosti, ovšem velkým problémem byly zbraně, protože ty, které jsme měli k dispozici v tajném skladě v budově reálky, by byly znamenaly pro případ střetnutí s Němci vyloženou sebevraždu (bylo to 10 armádních pušek, 2 lehké kulometry ČZ 26, dvě bedničky granátů a munice pro případ nutnosti, a dále pak cca 50ks pistolí ČZ, ráže 7,65 a 9mm, které jsme tam postupně dopravili několika transporty ze Strakonice, včetně munice). Proto byl přivítán návrh, zkoušet jednat s velitelem Maďarů o vydání zbraní. Jednání se vedlo od začátku dubna 1945 a skončilo úspěšně, maďarský velitel byl ochoten za jistých podmínek nám vydat prakticky veškeré zbraně (až na několik pistolí důstojníků a poddůstojníků) za záruky, že se jeho mužům nic nestane a budou odtransportováni do Maďarska bez úhony, což mu bylo zaručeno. Tak jsme se dostali ke spoustě zbraní, jejichž přebytek jsme pak nabídli RNV, který je mimo pistole, které si vzali důstojníci bývalé čsl. armády, nechal poslat vládnímu vojsku, které se také po 5. 5. 1945 dalo RNV k dispozici. My jsme ale měli zaručeno dostatečné množství zbraní pro případ nutnosti střetu s německými vojáky, kdyby se snad pokusili vynutit si východ z kasáren, kde jsme je měli pod trvalým dozorem. Po získání zbraní pak kulometná hnízda proti všem vchodům z kasáren, doplněná pancéřovými pěstmi a ručními granáty, dávala jistotu, že by se jakýkoliv pokus o násilné proniknutí z kasáren setkal s neúspěchem a skončil pro Němce katastrofou. Zatímco představitel RNV jednali s velitelem německé posádky o kapitulaci a nevěděli nic o tom, že posádka v kasárnách je blokována našimi členy, došlo postupně k několika jednáním s americkou armádou nad Novou hospodou, kde jsme jejich velitelé marně vysvětlovali, že město je naše a Němci blokováni v kasárnách, že jim ve městě nic nehrozí (to bylo pozdě odpoledne, 6. 5. 1945). Já, s dalšími třemi odbojáři, se začal připravovat k cestě do Prahy se zbraněmi na pomoc povstání a se zprávami pro ČNR o situaci na jihu Čech. Nakládali jsme na auta zbraně a munici a připravovali se na cestu do neznáma.

Mezitím probíhalo zřejmě další jednání s Američany s cílem odvedení německé posádky mimo město, což se pozdě večer podařilo. Můj druh v odboji, velitel oddílu, měl

povinnost kontroly svých členů a tak také viděl večer v městském parku, proti vinárně „U Netopyra“ dva lehké americké tanky, jak jejich posádky oslavovaly ve vinárně konec války, spolu s obyvateli města. Protože jsme dojeli ráno dne 7. 5. 1945 do Prahy, mám další informace o dění v Písku pouze od druhých. Po odvedení německé posádky zrušili naši členové kulometná hnízda proti kasárnám a v kasárnách byli ponecháni pouze strážné mužstvo s velitelem. Kulometná hnízda byla přenesena proti lazaretnímu vlaku na tábořské trati. Jinak byl ve městě klid. Naši členové odstranili nálože z mostu přes Vltavu i Otavu ve spolupráci s elektrikáři, hledali po městě kolaboranty a ukryté Němce, hlídali lazaretní vlak a pomáhali RNV v udržování pořádku ve městě a lovili rozptýlené Němce z okolních lesů, kde byli vážnou hrozbou pro samoty v okolí, protože hledali jídlo a civilní obleky. Do dneška mi není zcela jasné, proč se tolik pospíchalo s odsunem německé posádky z kasáren, kde byla zcela blokována a neškodná, a ani nejevila zájem něco proti nám podnikat. Zda to byla snaha, něco také dokázat, když už bylo vlastně celkem po všem, nebo měl někdo zájem, aby tihle Němci byli co nejdále od místa, kde před tím byli posádkou a nemohli tak dávat najevo, že nejen Němci, ale i Češi mají také máslo na hlavě. To nevím a dnes už to asi nikdo nezjistí.

Ještě jednu perličku z doby května 1945 o chování „naftalínů“. Když jsem se 12. 5. vrátil z Prahy, našel jsem strážní mužstvo z kasáren venku, před branou. Na můj dotaz mi řekli, že je vyhodil důstojník, který tam přišel s tím, že teď všechno přebírá

Joža Jaro - v první řadě pátý zleva se žáky Speciální houslové hudební školy Josefa Jaro v Písku ve školním roce 1923/4. Sběrky Prácheňského muzea, foto J. Skalický Písek

armáda a oni že mají jít domů. Tak jsem se za ním vypravil a našel jej ležet na polním lůžku, bez blůzy, jen tak volně. Zeptal jsem se ho jakým právem vyhnal naše hochy z kasáren a když mi rádně neodpověděl, vytáhl jsem pistoli a s ní jej vyprovodil ven z kasáren a kluci začali sloužit dál, až do konce května. Onen nadporučík, potom také velký odbojář, je už dnes po smrti, nech mu je země lehká, nemá cenu jej dodatečně jmenovat, když ostatní zůstávají bezejmenní.

A další perličku uvedu, když koncem listopadu se plk. Poklop dozvěděl, že něco chystáme proti Němcům, došel za mým otcem a varoval jej, aby mi všechno rozmluvil, že je to strašně nebezpečné, něco proti Němcům podnikat. Že jej táta vyhodil s tím, že mi nic rozmlouvat nebude, to je myslím každému jasné.

Tolik tedy k revoluci v Písku. Nelze dost dobře říci, že Písek byl osvobozen americkou armádou, kterou musili naši představitelé přímo nutit, aby si pro německé zajatce konečně přijeli, a tím jim je vlastně vnutili. Písek se vlastně osvobodil sám, vlastními silami a jen podle mne zbytečná obava některých představitelů RNV z možné činnosti Wehrmachtu ve městě, byla příčinou, že se tak úpěnlivě jednalo s americkým velením o odsunu zajatců mimo město. Ovšem to už je věc historie, aby všechno rádně zhodnotila a vyjasnila. Jak to ovšem vyjasnit půjde, když se vyskytuje několik verzí osvobození, z nichž pouze jedna může být pravá. Nechci brát plk. Osvaldovi zásluhy za revoluční dění v Písku, nebyla to zřejmě nijak lehká úloha, sladit několik různých zájmů na provedení revoluce, ale nemohu mlčet k tomu, když si osobuje nárok na vedení revoluce v Písku, když hlavní silou byla mládež, která i svou přípravou předběhla ty, kteří jí měli jít příkladem. “

Z věcných připomínek vybírám pro ilustraci pouze zajímavé upřesnění počtu německých vojáků v píseckých kasárnách: „... V kasárnách nebylo koncem dubna nikdy 1 450 vojáků, bylo jich tam s bídou 600 - 800, a to nebyla žádná prvotřídní armáda, ti už měli války plné zuby a koukali to nějak přežít. V kasárnách nebyla těžká obrněná technika, jen několik polopásů Kraus - Maffai, nákladní vozy Opel - Blitz a pár bojových VW, tzv. Kübelwagenů. Proto nemohu souhlasit s Vaším tvrzením o tom, že „ jaký masakr by mohla taková síla ozbrojené německé armády obrněnou technikou proti hrstce českých ozbrojenců napáchat!!“

„... Zatím Vám tedy podávám svoje zážitky alespoň kusé, pokud byste toho chtěl vědět o průběhu odbojového hnutí v Písku více, bylo by to delší povídání, které by muselo začít vznikem odbojové organizace LENIN v Písku, někdy v roce 1943, kdy po několika zátažích gestapa a SD, bylo v Písku vyčištěno od odboje téměř všechno, co s ním mělo, třeba jen vzdáleně, něco společného. Padli tak obětaví a poctiví lidé, kteří zaplatili za svou přílišnou důvěru k lidem, kteří si to nezasloužili, ať už to byli důstojníci čsl. armády, profesori píseckých škol, či funkcionáři jednotlivých organizací a spolků, či jen prostí lidé, kteří chtěli jen pomoci svým bližním v nouzi, zaviněně ať již zatčením hlavy rodiny, či nejbližších příbuzných, nebo jen z pouhého pocitu lidské sounáležitosti. Většina z nich padla proto, že nepočítala se zběsilou surovostí Němců, když začali, hlavně ti trochu chytřejší, vidět, že se ten jejich sen o světovládě bortí a vzdaluje, nebo proto,

Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta

s hlubokým zármutkem oznamuje, že dne 13. července 2008 zemřel po těžké nemoci
ve věku nedožitých 90 let

Prof. MUDr. Tomáš Trávníček, CSc.

Profesor Tomáš Trávníček se narodil 21. prosince 1918 v Benetlově. Na lékařskou fakultu Univerzity Karlovy nastoupil v roce 1937, po uzavření českých vysokých škol v roce 1939 byl až do roku 1942 vězněn v koncentračním táboře Oranienburg-Sachsenhausen. Po návratu se během okupace zapojil do protinacistického odboje. Po promoci v roce 1947 působil na Fyziologickém ústavu, od roku 1963 byl dlouholetým přednostou Ústavu patologické fyziologie. V roce 1955 se stal docentem, profesorem byl jmenován v roce 1965.

Profesor Trávníček zastíval během svého působení na Fakultě všeobecného lékařství a na Univerzitě Karlově několik významných funkcí. Byl proděkanem, v letech 1955 až 1961 děkanem, v roce 1961 prorektorem univerzity.

Výzkumně se profesor Trávníček zabýval především oblastí experimentální hematologie (šervení krve tvorbou, strukturou a funkcí hemoglobinu). Inicivoval založení Společnosti pro patologickou a klinickou fyziologii ČLS JEP a byl jejím prvním předsedou. Ovlivnil koncepci patologické fyziologie jako oboru v tehdejších Československu.

Kromě vědeckých publikací byl profesorem Trávníček hlavním autorem skript a učebnic patologické fyziologie, ale spolutaťorský působil i při tvorbě učebnic středníškolských.

Profesor Trávníček byl mimo jiné vyznamenán Československým válečným křížem a Československou vojenskou medailí Za zásluhy I. stupně.

V profesoru Trávníčkovi odchází člověk zosobňující vývoj české společnosti a medicíny ve 20. století.

Čest jeho památce.

Poslední rozloučení se koná v pondělí 21. července v 11.20 hodin
v Malé obřadní síni Strašnického krematoria v Praze, Vinohradská 214

Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta
121 08 Praha 2, Kasprovská 32

že si odboj představovali naivně jako členství v nějakém spolku, kde se psaly zápisy a prezenční listiny a podobně. To vše stálo řadu životů, než odbojáři přišli na to, že proti Němcům jakákoliv lidskost se nevyplácí a začali vracet ránu za ránu...“

Závěrečná ediční poznámka

Výběr materiálu editorem ovlivnilo i nedávné úmrtí Prof. MUDr. Tomáše Trávníčka CSc., rozhodného a statečného člena užšího velení ilegální mládežnické organizace. Patřil k plejádě významných českých osobností druhé poloviny 20. století pocházejících z Písku. V letech 1961-71 byl poslancem Sněmovny lidu Federálního shromáždění a členem jeho předsednictva. Od roku 1974 členem předsednictva Světové rady míru. MěstNV v Písku jej jmenoval v roce 1975 čestným občanem města.

Je nutno vidět, že zkeslování a potlačování role armády USA v Čechách v roce 1945 komunistickým režimem bylo velmi hloupou a ve svých důsledcích velmi kontraproduktivní propagandistickou chybou. Myslím, že nejpřesvědčenější a idealističtí loyalisté, kteří si tuto nehoráznost mohli omlouvat reakcí na činnost Svobodné Evropy, se za ní, obdobně jako za pronásledování „anglických letců“ styděli. To ale asi pouze do doby, než po listopadu 1989 standardní publicistika úplně otočila a jala se nekriticky velebit (a tím i nechtěně opět profanovat) opačnou část válečných spojenců než dosud. Jako vícenásobný účastník pietních aktů při ostentativních květnových návštěvách velvyslanectví USA u pomníku US Army nad vsí Pole u Lnář, nikdy nezapomenu na evidentní hojnou účast StB. Na atmosféru plnou rozpaků, „z provinění“ proti rodině, ale i plnou vzdoru a hrdošti.

Otištěné ukázky prezentují typický generační střet, zde ovšem v mezních podmínkách hrdiné doby. Zárodky pozdější ilegální mládežnické organizace Lenin byly inspirovány příkladem jejich, od II. republiky již jen externího učitele hudby a zpěvu, Joži Jara. Tento ušlechtilý umělec, jemuž je věnována pamětní deska při vchodu do gymnázia, odcházel dle svědectví německého časopisu „Die Tat“ z 24. 6. 1961 pod gilotinu 14. 8. 1942 s vlastní písní o lidskosti zpívanou v řeči svých vrahů. Složil ji týden před popravou pro svoji, dodnes v Písku žijící dceru. Z faksimile písně zveřejněného v „Píseckém kulturním zpravodaji“ č. 11/1961 pořízen tehdy muzeem překlad do češtiny: „*Vítězná tažení dobrých srdcí“ Kdýž z očí dítěte mluví - poprvé soucit a dobrota - tu zdá se mi, že vytryskl první třpyt - z poupěte květu růže. Je to, jako by zazářil na jeho obličej - odlesk vřelého srdce - jako by první jiskřička lásky vyšlehla - z jeho pohledu a nitra jeho očí. Necht' taková jiskra přeskočí - aby zamítla obětní plamen národa - a zvěstovala mu poselství o lásce k bližnímu. K pomocnému dílu spojte se vy všichni - volání necht' pronikne do poslední chaloupky - a hlásá vítězná tažení dobrých srdcí.*

Činnost „kluků z reálky“, jak je Písek láskyplně nazýval, byla plná mladistvého idealismu, statečnosti bez ohledu na rizika a ztráty a nelze zakrývat, že byla vedena i snahou přiblížit vybudování nové, lepší než dosavadní, společnosti. Ostatně vnímavý a poučený čtenář si jistě udělá úsudek sám. Má k tomu při studiu dobových reálií právě v Písku, ležícím na demarkační linii, mimořádnou příležitost.

Jan Kotalík

FOTOGRAFICKÉ DÍLO JANA VÁVRY V KONTEXTU VÝVOJOVÝCH PROUDŮ TVŮRČÍ FOTOGRAFIE POSLEDNÍCH DESETILETÍ

Jan Vávra, rodák z Černošic u Prahy (*16. 2. 1953), se postupně, po okolnostmi určené životní dráze člověka manuálně pracujícího, zaměřoval stále více k činnosti, která tvořila centrum jeho zájmů - fotografování. Dle svých slov je s městem Pískem

svázán od roku 1977 a výrazně se začal fotografii věnovat až od počátku osmdesátých let. O raných fázích jeho fotografování je psáno v odborné literatuře, že „se zpočátku zaměřoval na krajinářské motivy a nalezená zátíšť“.¹ Můžeme navíc konstatovat, při lepší znalosti jeho tvůrčích snah, nepokojné nepřetržité hledání jiných cest fotografického vyjadřování již od těchto počátků. Následné portréty, akty etc. dále prohlubovaly Vávrův fotografický um a obohacovaly jeho citlivé vnímání světa.

Zásadní význam měla pro Jana Vávru doba studií a absolutoria (r. 1988) Institutu výtvarné fotografie (IVF),² kde díky svým vyučujícím - především Milanu Borovičkovi, Vladimíru Birgusovi a Miloslavu Stiborovi - dosáhl důležité informační teoretické báze

jím studované oblasti a také možnosti plodné konfrontace své fotografické tvorby v odpovídajícím prostředí. Období, kdy „od 1986 se věnuje zejm. tvorbě symbolicky pojatých inscenovaných snímků, v nichž nápaditě používá montáže více negativů, kresby světlem, zásahy do pozitivů, tónování a kolorování“,³ je považováno zvláště za důležité i vzhledem k jeho pomalému zaznamenávání úspěchů na soutěžích a výstavách doma i v zahraničí. Do povědomí se dostává zpočátku užšímu a postupem času i širšímu okruhu zájemců o (dříve všeobecně nazývanou) uměleckou fotografii. Byl členem SČF,

„Akt“, 1980 - 1986, analog. technika. Foto Jan Vávra

- 1) Petr BALAJKA et alii, *Encyklopedie českých a slovenských fotografů*, ASCO, Praha 1993, s. 399.
- 2) Institut výtvarné fotografie (IVF): škola neuniverzitního typu z let 1971 - 1990, jejím pokračovatelem je Institut tvůrčí fotografie (ITF) v rámci Slezské univerzity v Opavě.
- 3) BALAJKA, *Encyklopedie*, s. 399.

„Zátiší (Sladovna)“, 1996 - 1997, analog. technika. Foto Jan Vávra

kreativitě a větší aplikaci schopností do komerčního fotografování. S časovým odstupem je však znát i prospěch z tohoto stavu: Vávra tvorba zaznamenala další kvality díky osvojení nových technologií (v současnosti Jan Vávra využívá již výhradně fotografickou digitální techniku, jejíž výstupy zpracovává na PC). Právě nové tvůrčí postupy umožňované relativně ekonomicky přístupným přístrojovým vybavením pomáhají Janu Vávrovi v hledání a nacházení dalších výrazových poloh a urychlují i práci na cílených úpravách fotografie. Období jeho obdivuhodných inscenovaných fotografií ze druhé poloviny osmdesátých let, které vytvářel různými (často unikátními) improvizovanými pracovními postupy, je tedy již minulostí. Dnešek zná fotografa Jana Vávru - byť přes technologický posun - stále jako tvůrce fotografií označovaných

dřívějšího fotokroužku ZK ROH Jitex Písek⁴ a skupiny Ekran v Táboře. Nelehko vybojované postavení určité autorské výjimečnosti přineslo své klady ve formě obrazového i textového záznamu v různých specializovaných publikacích místních,⁵ regionálních⁶ i zcela národních.⁷

Po polistopadových změnách v roce 1989 - přibližně od poloviny devadesátých let minulého století - se Jan Vávra rozhodl k založení fotografické živnosti. Tento nový stav přinesl řadu výhod a zároveň také očekávané poznání, že vlastní volná tvorba přestane být prioritní. Proto lze o této nové etapě hovořit jako o relativním útlumu v osobní umělecké

4) Dnes je Jan Vávra zaznamenán jako „sympatizující“ v dnešním Fotoklubu Písek, který je následníkem fotokroužku ZK ROH Jitex Písek.

5) Václav TEXLER - Zdeněk INDRÁ - Jiří HORAL, *Výstava ke 150. výročí vynálezu fotografie*, OKS, Písek 1989, nestr., výstavní katalog.

6) Luboš POLÁK, *Almanach jihočeských fotografů 1945 - 1988*, KKS, České Budějovice 1989, nestr.

7) Petr KLIMPL, *Česká amatérská fotografie 1945 - 1989*, Ústav pro kulturně výchovnou činnost, Praha 1989, s. 55, výstavní katalog.

kategorií tzv. neopiktorialismu, čímž je myšleno (ve zkratce) znovuobnovení snah o sledování malířských vzorů ve fotografii. Původní piktorialismus zahrnuje období tvorby fotografických děl různých autorů (zpočátku z Anglie) už od druhé poloviny 19. století a po různých časových úsecích se tento proud ztrácí či nabývá na síle v různých mutacích (např. secesní, impresionistický aj. piktorialismus).⁸

Další z vývojových směrů fotografie - subjektivní dokument⁹ - prolíná produkcí Jana Vávry v různé intenzitě neustále. Cennými rozsáhlejšími doklady tohoto směru jsou soubory snímků, které autor pořídil například při své návštěvě USA v polovině devadesátých let a dále třeba pozdější série fotografií z britského Walesu.

Jeden z nedávných krátkých autorských profilů Jana Vávry na internetu¹⁰ obsahoval odkaz na další kategorizaci v rámci aktuálního členění oblasti fotografie: konceptuální umění. „*Termín konceptuální umění poprvé použil - v poněkud jiných souvislostech - Henry Flint již začátkem šedesátých let: konceptuální umění je především uměním, jehož materiálem je „koncept“, z toho vyplývá, že pokud „koncept“ má velmi blízko k jazyku, konceptuální umění je druhem umění, které používá jazyk jako materiál.*“¹¹ Není zcela jisté, zda právě konceptuální umění, dosud stále vlastně pojmově problematické¹², můžeme jednoznačně identifikovat v jinak různorodém uměleckém směřování Jana Vávry. Žádné jeho tvůrčí období nebylo čistě takové, aby bylo nutné hledat, zda je podstatou jeho finální fotografie „*samotný koncept, ležící vně fotografie nebo fyzického objektu.*“¹³ Ojedinelé experimenty pochopitelně nalézt lze, ale autor záhy posouvá pokaždé své směřování jinam a hledá více platformu s možností větší interakce mezi svým dílem a jeho citlivým pozorovatelem. Obsahy Vávrových fotografických obrazů byly vždy určovány primárně senzitivitou ovlivněnou děním a skutečnostmi okolo něho. Pro popisnost snímků používal a stále používá svůj osobitý fotograficko-výtvarný jazyk, jenž je daný především svou konkrétností a specifickým vážnějším až temným estetismem ...

Hledání odpovídajících zařazení vzhledem k rozsáhlému dílu fotografa Jana Vávry není důležité. Podstatná je patrná kvalita jeho práce a ta je oceňována opravdovými znalci: jeho fotografie jsou zastoupeny např. ve sbírkách Národního muzea fotografie. Ukázka jeho tvorby byla na žádost poskytnuta též Galerii Leica Praha, která má za sebou výstavy autorů takových jmen jako Helmut Newton, Anton Corbijn či Sarah Moon. Vávrovy fotografie jsou též ve vlastnictví různých sběratelů po celém světě. Naproti tomu je škoda, že díky své nesmělosti, zdánlivé uzavřenosti a tedy menší

8) Pavel SCHEUFLER, *Od vynálezu po počátky moderní fotografie*, s. 21-23, in: Daniela MRÁZKOVÁ, *Co je fotografie. 150 let fotografie*, Praha 1989, výstavní katalog.

9) KLIMPL, *Česká amatérská fotografie*, s. 22-23.

10) Viz www.vavraart.cz, stav k 25. 1. 2009.

11) Štěpán GRYGAR, *Konceptuální umění a fotografie*, AMU, Praha 2004, s. 27.

12) *Ibidem*, s. 111.

13) *Ibidem*.

„2008“, digitální technika. Foto Jan Vávra

komunikativnosti, nevede častější dialog s majiteli galerií, výstavními kurátory i nakladateli umělecké literatury. Již dávno by si tento autor, který v roce 2008 oslavil 55. narozeniny, zasloužil vlastní výpravnou monografii. Rezervy jsou i ve vlastní výstavní činnosti. Jako malá satisfakce proběhla v roce jeho zmíněných narozenin ve zrekonstruované a pro kulturní účely nově otevřené písecké „Sladovně“ výstavní prezentace Vávrový výběrové kolekce snímků z let 1995 - 1997. Kolekce byla sestavena z širšího souboru unikátních inscenovaných fotografií, které byly pořízené právě v tehdy opuštěném a chátrajícím objektu „Sladovny“. Rozsáhlé prostory mohutného objektu poskytl Janu Vávrovi vhodné kulisy pro uměleckou práci na dlouhou dobu. Ještě v současnosti autor na tyto možnosti vzpomíná s nostalgii.

Závěrem této krátké statě je možné konstatovat, že celé dosavadní fotografické dílo Jana Vávry lze identifikovat v kontextu současných proudů tvůrčí fotografie s výhradou opravdové osobité originality. Jeho dílo bylo využito i v jiných uměleckých sférách: Jan Vávra se autorsky podílel na zpracování návrhů obalů alb vybraných hudebníků: např. Romana Dragouna, Ivana Myslikovjana či Vladimíra Hirsche. Především u kompaktních disků se záznamem skladeb netradiční současné vážné hudby¹⁴ posledně jmenovaného skladatele dochází k zajímavé konvergenci hudebního obsahu s Vávrovými fotografiemi. Schopnost vytvořit technicky co nejlepší fotografické

14) Viz www.arsbenevolamater.com, stav k 25. 1. 2009.

reprodukce zajistila Janu Vávrovi také spolupráci na katalogích malíře Pavla Besty¹⁵ a pro úplnost ještě uvedme ocenění jeho znalostí a uměleckých zkušeností na některých píseckých školách¹⁶, kde přednáší a vede fotografický seminář.

Jiří Šebestian

VÝSLEDKY 32. KROUŽKOVACÍ AKCE „ACROCEPHALUS“ V NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACI „ŘEŽABINEC, ŘEŽABINECKÉ TŮNĚ“

Jubilejní - třicátou odchyťovou kroužkovací akci v mezinárodně významné ornitologické rezervaci evropské soustavy Natura 2000 „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ u Ražic na Písecku jsme oslavili již předloni, vloni jsme za poměrně velkého zájmu médií i veřejnosti odchytili a okroužkovali jubilejního pětadvacetitísíčního ptáka a tak jsme si mysleli, že při 32. akci, kdy už žádné výročí nezbylo, se objdeme bez pozornosti médií.

Ale to byl omyl. Ještě před zahájením kroužkování nás překvapili několika dotazy redaktorů z Českého rozhlasu České Budějovice a Radiožurnálu a z ČTK. Ze zahájení odchyťu vysílal přímý přenos Český rozhlas České Budějovice a pak se v průběhu dvou dní se objevila řada dalších médií včetně České televize a televize Prima. Ale snad to vše posloužilo i dobré věci - propagaci ochrany přírody, Natury 2000 a Prácheňského muzea v Písku. Rozhodně nás pak v dalších dnech nejvíc potěšil neustávající proud zájemců o přírodu všech věkových i znalostních kategorií, které náš výzkum zaujal ve sdělovacích prostředcích natolik, že neváhali se za námi na louku u rybníka Řežabinec vypravit osobně.

Ale protože se u nás během let výzkumů přece jen dost změnilo - rád bych i vám, milí čtenáři, napřed náš výzkum trochu přiblížil:

Ve stanovém táboře na louce v ochranném pásmu rezervace se během deseti dnů vystříдалo, vedle asi patnáctičlenného „skalního jádra“, okolo padesáti zájemců o získání ornitologických zkušeností, praktických dovedností a nových informací o ptácích v rezervaci i mimo ni. Počet hostů a návštěvníků na pár hodin se nám letos spočítat nepodařilo, protože na jejich počítání nám čas nezbyval, ale určitě jich bylo přes 200. Všichni vesměs slyšeli, viděli či četli někde o našem bádání a přišli se podívat a možná, že někdo z nich i přijede příští rok na delší dobu - a zváni jste i vy.

Na začátku akce bylo již tradičně nataženo 222 metrů nárazových sítí na třinácti stálých stanovištích. Tyto sítě byly od 6.00 do 21.30 pravidelně po hodině kontrolovány,

15) Např. Vlastimil TETIVA - Radan WAGNER, *Otisk člověka. Pavel Besta*, Praha 2004, výstavní katalog.

16) Filmová akademie Miroslava Ondříčka a Vyšší odborná škola uměleckoprůmyslová.

Foto 1: Počty moudivláčků lužních, každoročně kroužkovaných na akci Acrocephalus, neklesají, i když jako hnízdicí druh u nás tento pták téměř vymizel. Na Řežabinci se tudíž jedná hlavně o tahové ptáky. Foto J. Šebestian

za méně příznivého počasí dle potřeby i častěji. Stanoviště jsou rozdělena do tří územně-biotopových okruhů, řežabineckým jazykem nazývaných „Voda“, „Tůně“ a „Hráz“. Osazenstvo tábora je rozděleno do třech pracovních skupin. Každá skupina má ve svém čele zkušeného ornitologa, který vede a učí mladé zájemce, dozírá na zodpovědné plnění úkolů a řeší případné odborné problémy, jako je například příliš zamotaný pták. Protože v pracovních skupinách bývají zpravidla ještě další zkušení ornitologové, dělí se tento vrcholový management o obtížné úkoly, jako jsou první ranní kontroly (mlha, chlad), poslední večerní kontroly (tma, komáři), případně kontroly za deště, kdy je nutné, aby byli ptáci co nejrychleji vymotáni a bez odkladu dopraveni do tábora k osušení a okroužkování.

Abyste kontroly stejných okruhů sítě neomrzely, kontrolují členové jedné pracovní skupiny jeden den například „Vodu“, druhý den „Hráz“, třetí den „Tůně“ a tak stále dokola po celých deset dnů odchytů. Sítě skupiny „Voda“ mají čísla 6, 9, 10, 11 a 12 a kromě sítě č. 9 jsou všechny umístěny v průsecích rákosin východního břehu rybníku. Skupina „Hráz“ kontroluje síť č. 8 v křovinách na suchých stanovištích podél cesty k hrázi, č. 7 v rákosině u skupiny dubů u severního břehu a 13. Tu tvoří speciální síť pro odchyt bahňáků umístěná u bahnitého břehu rákosové kosy vystupující z cípu pole na východním břehu rybníku. V „Tůních“ jsou do podmáčených křovinatých porostů za vátou hrázi u východního břehu rybníka umístěny sítě č. 1, 2, 3, 4 a 5. Pokud čtenáře zarazí skutečnost, že jednotlivé okruhy (s výjimkou tůní) nemají sítě číslovány v logické posloupnosti, je to způsobeno tím, že v prvních letech

odchytů (byly zahájeny v roce 1977) bylo méně odchytových stanovišť, protože jsme neměli dostatek sítí. Časem bylo doplněno několik stanovišť a počet sítí se zvýšil na 220 metrů, což je stav, který je pro srovnatelné výsledky udržován pravidelně od roku 1980. Stejně tak je dodržována doba odchytů vždy na přelomu června a srpna. Tento termín je vhodný ze dvou důvodů. Jednak ptáci v tuto dobu již nesedí na vejcích ani nekrmí mláďata a tak případný odchyt rodičů neohroží hnízdění a navíc již probíhá tah mnoha druhů a tak do rezervace přiletují ve větších počtech za potravou některé druhy, které vyhnízdy v bližším, ale i vzdálenějším okolí. To je třeba případ rákosníků zpěvných, kteří hnízdí podél tratí, u vodotečí, v zaplevelených okrajích polí, případně i přímo v obilovinách a po vyhnízdění se houfně vydávají za potravou do bohatších lovišť, aby se vykrmili před cestou na jih. Za potravou sem ale zalétají z okolí i jednotlivci některých, pro rákosiny neobvyklých, druhů. To se týká například ojedinělých odchytů sýkory úhelníčka, dlaska tlustozobého, rehka zahradního nebo bekasiny otavní, ale i dravého včelojeda lesního. Chcete-li se dozvědět více o režimu odchytů na akci, biotopu jednotlivých stanovišť a „provozu“ v táboře podrobně, přijedte se podívat na příští ročník (začne 25. 7. 2009) osobně.

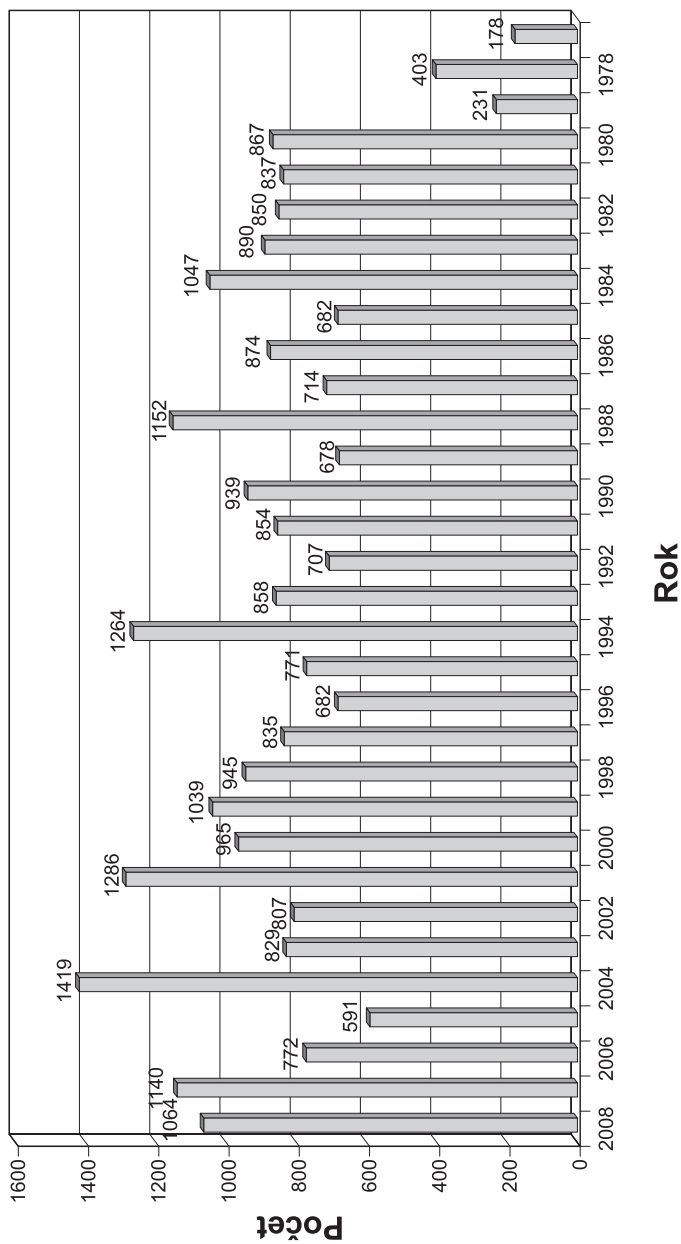

Foto 2: Řežabinec je i významnou dálkovou tahovou zastávkou. Každoročně se zde objevují ptáci ze severu Evropy, jak ukazuje letos odchycený rákosník proužkovaný se švédským kroužkem. Foto J. Šebastian

Co do celkového počtu odchycených ptáků, patřil rok 2008 k nadprůměrným - letošních 1 064 je pátým nejlepším výsledkem za celou historii odchyťů, jak ukazuje graf na Obr. 1. Jinak už se, přesně podle našeho očekávání, nic rekordního nedělo. Jen standardní každoroční badatelská práce. Trochu vzruchu pro veřejnost přinesl jen počet odchycených ledňáčků - letošní čtyři to je vůbec nejvíc, kolik se jich kdy za jednu akci podařilo okroužkovat. Nás potěšil i každý z okroužkovaných moudívláčků (Foto 1), protože jako hnízdící druh tento pták z naší přírody v podstatě zmizel a tak jsme rádi, že ho můžeme u nás vidět alespoň za tahu. Ceníme si i, v historii akce již šestého, odchytu pěnice vlašské. Odchyt rákosníka proužkovaného se švédským kroužkem opět dokazuje, že Řežabinec je významná tahová zastávka i pro ptáky ze Skandinávie a Pobaltí (Foto 2). Rádi jsme viděli i námi kroužkovaného rákosníka obecného, kterého jsme kontrolovali po sedmi letech od prvního odchytu - to už je opravdový metuzalém, ale stále v dobré kondici. Přehled všech letos odchycených druhů ptáků podává Tabulka 1. Celková tabulka, shrnující všechny odchycené ptáky je velmi obsáhlá a v tomto článku na ní nezbyvá místo. Nejpodrobnější údaje o akci *Acrocephalus* na Řežabinci můžete získat na nově založených www stránkách věnovaných akci (<http://www.rezabinec.ic.cz/index.html>). Vývojové trendy charakteristických ptáků obou hlavních biotopů (rákosí a podmáčených křovin), které také najdete na webu, ukazují, že ptačí populace Řežabince je relativně stabilní. Zdá se, že v rákosině rezervace je dlouhodobě vše v pořádku. K dynamickému vývoji ale dochází v populacích ptáků vázaných na křoviny. Přibývající pěnice černohlavá vytlačuje menší pěnici pokřovní nejen v křovinách Řežabince. Naopak menší, ale zřejmě vitálnější budníček menší přibývá a budníček větší ustupuje. Ubývá i řada dalších druhů křovinných ptáků - jako příklad uveďme sedmihlásku (což není překvapení), ale i pěnkavu. Podrobnější analýzu příčin úbytku ptáků křovinných biotopů a srovnání s vývojem ptačích populací v širším okolí rezervace stejně jako přehled nejzajímavějších zpětných hlášení připravujeme.

Zorganizování a řízení „Akce ACROCEPHALUS“ není jednoduché. Proto se neobejde bez pomoci mnoha organizací a také jednotlivců. A jim všem bych chtěl na závěr velmi poděkovat. Jako první musím poděkovat manželce, Štěpánce Šebestianové. S řešením všech dopravních problémů nám velmi pomohl pan Vladimír Medla, bez kterého by letošní *Acrocephalus* asi ani nezačal. S celým odpadovým hospodářstvím nám opět nedocenitelně pomohl pan Jaroslav Závora. Dík patří Městskému úřadu v Písku, který nám pořídil vojenský stan. Velkou pomocí je možnost bezplatného a bezproblémového táboření na soukromé louce manželů Souhradových z rybářské bašty u Řežabince. Další podporu nám poskytla i přírodovědecká fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích a Agentura ochrany přírody a krajiny v Českých Budějovicích. Velkého pochopení se nám stále dostává i u Školního rybářství v Protivíně, které na rybníku Řežabinec hospodaří, u okolních Obecních úřadů - v Ražicích, Kestřanech a Putimi a také u Policie ČR - obvodního oddělení Protivín. Všem jmenovaným patří velký dík nejen

Počty nově okroužkovaných ptáků

Obr. 1.: Přehled celkových počtů nově okroužkovaných ptáků za 32 let na všech dosavadních akcích „Acrocephalus“. (* první 3 roky (1977-1979) probíhal odchyt do menšího počtu sítí)

ode mne jako organizátora akce, ale i od všech ostatních účastníků. A naopak můj osobní dík patří všem účastníkům tábora, kteří kromě obvyklých nástrah počásí a všech ostatních obvyklých problémů skvěle zvládli i novinářské nájezdy. Všichni výše jmenovaní přispěli k získání cenných podkladů důležitých nejen pro budoucí hospodaření rybářů i ochranářů a povinné hodnocení vývoje v Ptačí oblasti Natura 2000, ale i pro zvýšení úrovně poznání o jednotlivých druzích ptáků a také o jejich funkci v rámci celého ptačího společenství. Děkuji proto všem, ať už se osobně zúčastnili nebo jen napomohli zorganizování akce.

A nakonec chceme všichni moc poděkovat řežabineckému otci zakladateli - dr. Karlu Peclovi z Prácheňského muzea, který nás všechny prvních 26 let učil milovat ptáky i Řežabinec a jehož pomocná ruka je stále a kdykoliv připravená, i když už nás přímo nevede.

Tab. 1: Přehled ptáků okroužkovaných při 32. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ ve dnech 26. 7. až 6. 8. 2008. (Vzácnější a méně často chytané druhy jsou vyznačeny tučně.)

Pořadí	Druh	Celkem	%	Pořadí	Druh	Celkem	%	
1	Rákosník obecný	356	33,5	22	Brhlík lesní	4	0,4	
2	Rákosník zpěvný	146	13,7		Ledňáček říční	4	0,4	
3	Budníček menší	138	13,0		Pěnice pokřovní	4	0,4	
4	Rákosník proužkovaný	122	11,5		Slavík obecný	4	0,4	
5	Sýkora modřinka	41	3,9	26	Pěvuška modrá	2	0,2	
6	Pěnice černohlavá	32	3,0		Sedmihlásek hajní	2	0,2	
7	Rákosník velký	24	2,3		Slavík modráček	2	0,2	
8	Červenka obecná	23	2,2		Střízlík obecný	2	0,2	
9	Pěnice slavíková	22	2,1		Sýkora babka	2	0,2	
10	Moudivláček lužní	18	1,7		Šoupálek krátkoprstý	2	0,2	
11	Mlynařík dlouhoočasný	17	1,6		Zvonek zelený	2	0,2	
	Ťuhák obecný	17	1,6		33	Budníček lesní	1	0,1
13	Budníček větší	10	0,9			Cvrčilka zelená	1	0,1
14	Kos černý	9	0,8			Konipas horský	1	0,1
	Pěnice hnědokřídla	9	0,8	Pěnice vlašská		1	0,1	
	Sýkora koňadra	9	0,8	Pěnkava obecná		1	0,1	
17	Strnad obecný	8	0,8	Rehek zahradní		1	0,1	
18	Cvrčilka slavíková	7	0,7	Šoupálek dlouhoprstý		1	0,1	
	Sýkora lužní	7	0,7	Vlaštovka obecná		1	0,1	
20	Drozd zpěvný	5	0,5	Žluna zelená		1	0,1	
	Strnad rákosní	5	0,5					
Celkem při akci „ACROCEPHALUS“ 2008 okroužkováno:					41 druhů	1064	100	

Jan Adámek

VÝZNAMNÉ PŘÍRŮSTKY DO RUKOPISNÉ SBÍRKY KNIHOVNY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Za několik posledních desetiletí je dozajista nejvýznamnější akvizicí pro rukopisnou muzejní kolekci¹ soubor modlitebních knížek z 18. a 19. století, který se podařilo zakoupit v roce 2008. Za tuto významnou akvizici vděčí knihovna paní Ludmile Merglové, která za symbolickou cenu odprodala sbírku z pozůstalosti po svém bratrovi Zdeňkovi Valentovi z Písku.

Soubor je tvořen 47 svazky drobných rukopisů² a přes společné tematické zaměření je jeho skladba velmi pestrá. Jazykově je zastoupena němčina a čeština, obsahově jde převážně o modlitby pro jednotlivé části mše svaté, modlitby před a po svatě zpovědi, modlitby ranní a večerní a také o litanie a modlitby ke svatým. Obzvláště rozmanitá je jejich výzdoba, jdoucí od zcela prostých rukopisů, přes svazky zdobené zvýrazněnými iniciálami a vignetami a často pozoruhodnými titulními listy až k rukopisům obsahujícím i celostránkové iluminace. V patnácti případech (nepočítaje v to další dva označené pouze iniciálami) jsou nám známi původní majitelé knih,

Titulní strana „Nebeského klíče“ - knížku napsal v roce 1821 pro Veroniku Kloučkovou z Korovice Václav Bulánek z Kralovic. Sbírkou Prácheňského muzea, sig. L 157 950. Foto V. Komasová

- 1) Jde i o významné rozhojnění kvantitativní, vzhledem k poměrně skromné sbírce rukopisů; srov. rámcový soupis in: Marie TOŠNEROVÁ (ed.), *Průvodce po rukopisných fondech v České republice. Díl III. Rukopisné fondy muzeí a galerií v České republice*, Praha 2001, heslo Písek, s. 108.
- 2) Jsou zapsány pod inventárními čísly L 157 945 - L 157 966, L 157 968 - L 157 988 a konečně L 157 990 - L 157 993. Společně s tímto souborem bylo zakoupeno ještě dalších pět rukopisů odlišného zaměření, zapsány byly pod inv. čísly L 157 967, L 157 989 a L 157 994 - 157 996.

či přesněji řečeno ti, pro něž byly napsány, u deseti rukopisů známe jméno jejich tvůrce (další tři jsou označeni opět pouze iniciálami). Značeny jsou též některé vazby, občas i dosti nákladně provedené. O přesnějším obsahu modlitebních knížek, podobně jako o jejich dataci, nejvýmluvněji vypovídá níže připojený chronologický soupis. Díky vpiskům sběratele Z. Valenty známe v řadě případů okolnosti, občas dosti bizarní, za nichž byly rukopisy získány.³

Celý soubor samozřejmě zasluhuje, společně s dalšími modlitebními knížkami získanými do muzejní sbírky v dřívějších dobách, patřičného průzkumu a zhodnocení, zde je na tento pozoruhodný soubor pouze upozorněno.

Titulní stránka a strana s vyobrazením Ukřižování z rukopisu modlitební knížky „Věra Přítelkyně a ochrana Smrtných“, napsaného Františkem Václavem Jeremiášem v roce 1834. Sbírký Prácheňského muzea, sig. L 157 969. Foto V. Komasová

3) Pro zajímavost uvádím rukopis *Geistlicher SELEN GARTEN in gewählten Gebettern verfasst im Jahr Christi 1770* (sig. L 157 978) v původní rokokové celokožené vazbě zdobené zlacením s výtvarně hodnotným titulním listem (srov. zde na obr. na str. 84) - v této knížce, již sběratel nabyt v červnu roku 1954, je poznamenáno, že byla „získána v Jaroměři od vojáků sbírajících starý papír za 28 cigaret zn. Partyzánka“.

<i>rok</i>	<i>název</i>	<i>přisav</i>	<i>původní majitel</i>	<i>invent. č.</i>
1738	Mess Büchel Zum Gebrauche für römisch-katholische Christen	?	?	L 157 945
1754	Himmlichess Jerusalem. Welches durch die Würckung des H. Gebetes starck Belagert, und durch Macht ... Oder Vollständigess Bett Buch, darinnen sehr krafftige und Anmurhige Morgens und Abends, Meess, Beicht und Communion Gevetter zu Fünden seind, ...	?	?	L 157 971
1761	Geistliches Vergiss nicht Mein In welchem die kraeftigste Morgens- und Abends, Mess- Beicht und Communion-Ge-(bether), zu der H. Dreifaltigkeit, zum süssen Nahmen Jesu, zum leiden Christi, zu der Mutter Gottes, H. Joseph, und H. Antonio von Padua	?	Maria Francisca Wornbach	L 157 954
1763	Kniha Tato Jest Z rozličných Jiných Kniech Vytažena A z mnohými Pěknými Modlitbami Vyplněna. A ku potěšení Jedné Každé osoby Ženské Přednešena a Vypsána	Norbert Antonín Kopecký	?	L 157 974
1764	Königliche Halss Zierde, worinen Ausser Lössene Schöne Andächtige Meess, Beicht und Comunion Gebetter Zufinden sein, Wie Auch Zu Gott und Maria und Unterschiedlichen Heiligen	Josephus Heyman, Tripmacher	Jungfrau Barbara Laressin, von Schönberg aus Mähren gebürtig	L 157 977
1770	Geistlicher Selen Garten in gewöhlten Gebettern verfasst im Jahr Christi 1770	?	?	L 157 978
1772	Marianisches GnadenBüchlein bestehend In 31 schönen Gebettern zu des Himmels Königin Maria. Auf ein ganzes Jahr gerichtet alle Monath zu erhollen	?	?	L 157 987
1774	-(Ranní Modlitba)	?	?	L 157 973
1775	Modlitby Křesťanské Katolitské Rozličnými modlitbami Vyplněné jsou	?	?	L 157 986
1784	-(Erster Theil Sonnen Blumen Oder Morgens Gebet)	?	?	L 157 988
1788 (před)	-(?, chybí začátek do str. 46)	?	J. H. W. K.	L 157 966
1794	Gott ist die reinste Liebe. Mein Gebeth und meine Betrachtung. Von dem Hofrath von Eckarsthausen. Fünfte, verbesserte Auflage	?	?	L 157 955
1795	Malá Štěpná Zahrádka. V nížto každá pobožná duše své duchovně Obveselení naléznoti může	Franc Bezstarosti, Brtnice	Katerina Hassek	L 157 953
1797	Srdíčko Duchovní Duše Křesťanské. Modlitby při Mši Svaté, před a po spovědi, před- a po přijímání, Raní, Večerní, a jiné Rozličné Modlitby	?	?	L 157 968

Titulní stránka rukopisu „Geistlicher Selen Garten in gewählten Gebettern verfasst im Jahr Christi 1770“. Sbírký Prácheňského muzea, sig. L 157 978. Foto V. Komasová

rok	název	přisav	původní majitel	invent. č.
1802	Mittlere Mirren Garten gezieret mit schoenen Morgen, Abend, Mess, Beicht, Kommunion und andere schoene Gebether und Litaneyen Enthalten	?	?	L 157 951
1803	Ein schönes Geistliches Gesange Von der Allerheiligsten Dreifaltigkeit	Johann Joseph Stark Stadl Priesen	?	L 157 992
1807	Pět Červených Korálů aneb Rozjímání Přehořkého Umučení Pána Ježíše Krista Při Oběti Mše Svaté	J. K. F.	školačka Anna Sulanová z Velkých Čičovic	L 157 983
1807	Modlitby a hodinky k svatému Jannu	Jan Dvořáček, Pavlišov	?	L 157 985

Dvojstrana z rukopisné knížky „Das Goldene Blumenbüchlein“ vytvořené pro tovaryše Georga Müchla z Allersgrünü v roce 1834. Sbírky Prácheňského muzea, sig. L 157 981. Foto V. Komasová

<i>rok</i>	<i>název</i>	<i>přisáň</i>	<i>původní majitel</i>	<i>invent. č.</i>
1811	Geistliches Hand Büchel, darrinnen schöne Morgen, Abend, Mess, Beicht, und Communion auch andere Gebetter und Litaneyen zu finden	psáno v Andreasbergu	?	L 157 962
1813	Andächtiges Gebeth Buchs In welchem Morgens, Abends, Mess, Vesper, Beicht und Communiongebether Wie auch Andere Gebeter Litanien und Andachten zur Mutter Gottes und den Heiligen, an Festtagen der Mutter Gottes und auch andere Gebeter zum allgemeinen Nutzen enthalten sind	I. Z.	?	L 157 980
1813	Geistliches Gebetbuch worinnen - Im ersten Theile, Morgen- und Abendgebete - Im zweiten Theile, Messandacht - Im dritten Theile, Beicht und Kommuniongebeter	?	Rosalia Ansarg	L 157 993
1814	Katholisch Gebeth-Büchel Ausserlessenen Geistlichen Übungen. Cives Recht Christlichen Lebens-Wandel. Worinnen schöne Gebether zum All-Täglichen Gebrauche, eines wahren Christen zu finden seind. Alles Zum Seelen Heil zusammen Getragen	?	?	L 157 990
1818	Zápal Lásky Boží duši vyvolených, a neb Modlitby katolické, k pravému užívání, jak ráno, tak i večer, též při Mši svaté, a svaté Spovědi a přijímání, též i Letanye Loretanská, též i jinými Modlitbami doplněná	F. W.	?	L 157 963
1821	Nebeský Klíč: to jest Křesťanské Katolické Modlitby, Ranní, při Mši Sv. před, a po Spovědi, před, a po Přijímání, Letanye, a jiné Nábožné Modlitby, skrz které může sobě Nábožná duše Nebe otevřítí.	Václav Bulánek, Kralovice	Veronika Kloučková, Korovice	L 157 950
1825	Gebet und Messbüchl darinnen überaus schöne Gebeter sind zusammen getragen worden	?	Barbara Wutschkain, Marienbad	L 157 946
1826	Křesťanskokatolická nábožnost nebo Vyzvání Boha pro osobu ženskou	Jozef Jasný, učitel v Malhoticích;	?	L 157 947
1827	Zápal Lásky Boží. Modlitby raní, Večerní, při Oběti Mše Svate obsahující	?	?	L 157 956
1827	Nebeský Klíč neb vroucné katolické Modlitby ranní a večerní, při Mši a před Kázáním, před a po Spovědi, před a po Přijímání, k obyčláštnímu užívání a potěšení pobožného Ženského Pohlaví	?	?	L 157 960
1830	M'rrhen Garten Geziert Mit schönen Morgen, Abend, Mess, Beicht und Communion Gebettern. Zum Hochwürdigem Sakrament, Zur H. Dreifaltigkeit, Zum bitterm Leiden, Zu der Mutter Gottes, Um Fronleichnams Tage Samt etlichen Litaneien und Gebethern	?	?	L 157 984

<i>rok</i>	<i>název</i>	<i>přisá</i>	<i>původní majitel</i>	<i>invent. č.</i>
1831	Wahre Andachten eines katholischen Christen in welchen Schoene Morgen-Abend- Mess- Beicht und Kommunion Gebether enthalten sind	?	?	L 157 961
1833	Christkatholisches Gebetbüchel zum taeglichen Gebrauch eines katholischen Christen	?	Franz Werner, Batzdorf	L 157 958
1834	Víra Přítelkyně a ochrana Smrtnedlných	Franciscus We. Jeremias, Studios, Dominium Neostadiensis Beneficii Swratecensis	?	L 157 969
1834	Das goldene Blumenbüschlein darin ausserlesene Morgens, Abends, Mess, Beicht und Kommuniongebether, wie auch andere schöne Andachten samt Litaneien, zum süssen Namen Jesu, zum bitterm Leiden, zu den Heiligen Gottes, wie auch auf alle hohe Fest-Tage, und an allen Maria Festen	?	Junggeselle Georg Müchl aus Allersgrün, Haus Nro 16	L 157 981
1839	Gott ist die reinste Liebe. Mein Gebeth und Betrachtung. Gebethe am Morgen, zur heiligen Messe, Beichtgebethe, vor und der Kommunion, Litanaen zur allerseligsten Jungfrau und Mutter Gottes Maria, Gebeth für meine Freunde, dto am Geburtstage, für Wohltäter, beim Gewitter, Abendgebeth, drei Göttliche Tugenden, u. so w.	?	Marie Kodeš	L 157 949
1841	Obět před Bohem Aneb Modlitby Katolicke k pravému užívání jak ráno tak v večer, též při mši a svatě zpovědi, s jinými pobožnými modlitbami	Jozef Řezníček z Jozefs-totu	?	L 157 975
1843	- (Modlen. křesťanská; Modlitba Ranní k Trojici Svaté)	?	?	L 157 982
1850	Marianischer Gnadenpfennig ... (tištěný titulní list od A. J. Landfrasse)	?	?	L 157 964
1862	Obět Před Bohym s Připojenými Modlitbami Ranními i Večerními, téžs Ke Mši Svaté, Zpovědi a Přijímání Krásně Ozdobené Modlitbami i Letanijemi k Serdci Pána Ježíše a Marie Panny I Jiné krásné Modlitby	?	Jan Sojka z Horních Šebišovic s N. ... s pod fary Domastovskej	L 157 979
1863	Katholische Gebeth und Andachtsbuch		Josef V. Kindermann, učitel	L 157 952
1877	Duchovní Jádno a neb katolické modlitby Všem nábožným Křesťanům		Václav Tůma	L 157 972
?	Gebet Buch worinnen Morgen, Abend, Mess, Beicht und Kommuniongebeter auch ander unterschiedliche zufinden	?	I. H.	L 157 948

rok	název	přisav	původní majitel	invent. č.
?	Geistliche Sammlung auserlesener Morgens- und Abends- wie auch Mess- Beicht-Communion- und unterschiedlich- anderen schoenen Gebetern, nebst denen Tag-Zeiten von der Unbefleckten Empfaegniss Mariae, und Goettlichen Vorsichtigkeit, zum Taeglichen Gebrauch Eines Frommem Christen	?	?	L 157 957
?	Gebet und Gesangbuch an Wallfahrten. Zweiter Band	Josef Wollner, Lehrer in Schaldhöff	?	L 157 959
?	Pět červených korálů Aneb: srdečné a lítostné rozjímání pěti ran Krista ukřižovaného. Modlitby raní, večerní, při mši svaté, zpovědi přijímání velebné svátosti oltární	?	Wencel Chlebeček	L 157 965
?	- (Morgengebeth)	?	?	L 157 970
?	Nábožné vzdechnutí katolického Křesťana v rozličných pobožnostech Církevních	?	K. Nemeček	L 157 976
?	Zápal Lásky Boží duší vyvolených aneb Modlitby Katolické, K Pravému užívání jak ráno, tak v večer, též při mši a svaté zpovědi, s jinými pobožnými modlitbami rozmnožené	?	?	L 157 991

Jaromír Stach

STARÁ KRESBA KESTŘANSKÝCH TVRZÍ

Před několika desítkami let jsem získal pro svůj grafický kabinet pozoruhodné dílo, které mne jako obyvatele Prácheňského kraje nenechalo na pochybách. Na rubu oválné kresby o rozměrech 17 x 12,8 cm byl ostatně tužkou nápis „*Kestrzaner*“. Kresba zobrazuje vpravo Dolní tvrz a vlevo Horní tvrz v Kestřanech. Začlenění do krajiny navozuje ohrada vlevo a čtyři keřky v popředí. Z dramatických kupovitých mraků šlehají nad Horní tvrzí blesky.

O tvrzích, zámku a panství v Kestřanech bylo již více napsáno¹ a netřeba se tím proto zabývat. Více jak jedna tvrz na jednom majetku je však v Čechách a na Moravě neobvyklé (šlechtické rody žily často ještě v 15. století v nedílů), na rozdíl od Uher kde často v jedné obci nalézáme více šlechtických kurů z důvodu rozvětvenosti rodu. August Sedláček² uvádí k roku 1416 asi čtvero statků šlechtických v Kestřanech. Od té doby byly také tři tvrze v Kestřanech (ta třetí je lokalizována s nejistotou).

-
- 1) Srov. heslo Kestřany in: Tomáš DURDÍK - František KAŠIČKA - Bořivoj NECHVÁTAL, *Hrady, hrádky a tvrze na Písecku*, Písek 1995, s. 258 - 265; zde také další literatura.
 - 2) *Hrady, zámky a tvrze království Českého, Díl VII.*, s. 243.

Je proto namístě více se zabývat vlastní kresbou. Ta je provedena sepií, jejíž využití nastalo po objevení Pompejí a Herculanea po polovině 18. století a publikování objevů J. J. Winckelmannem se vzestupem klasicismu a „etruskomanie“. V osmdesátých letech 18. století se ustálila malba sepií na porcelánu, především vídeňském, kde celé servisy reprodukovaly rytiny (především holandské ze 17. a 18. století, ale i antikizující). Tento trend se přenesl do počátku romantismu v 19. století. Romány Waltera Scotta a neogotiky vyvolávaly ozvuky v malbě - zde užití blesků tomu napovídá. Kresba je datovaná „gezeichnet den 20 Juni“ bez uvedení roku. Z toho lze dedukovat, že jde o část skicáku malíře, kdy tento věděl, kdy se pohyboval na Prácheňsku a šlo mu spíše o den, než rok. Nám tedy zbývá určit dobu, případně autora. Od doby kolem roku 1835 se s druhým rokokem více prosazuje gotická minuskule a kurent; to zde chybí. Užití sepie, romantismus pojetí a další prvky napovídají, že kresba vznikla v první třetině 19. století. Kdo tehdy maloval české hrady a tvrze?

Již před rokem 1840 se František Alexander Heber setkává s nakladatelem Karlem Vilémem Medauem a počíná spolupráce. Uvedený nápis na rubu kresby sice odpovídá Heberovým lokalizacím užitím tužky i formou tiskového písma, ale přípisy vpředu u Hebera již vykazují gotizující poučení. Navíc jsme zvyklí na jeho kresby tužkou, převáděné jinými do rytin. Připsání F. A. Heberovi by proto bylo více než

sporné.³ Jeví se spíše, že měl předchůdce, který tuto významnou lokalitu předvedl v romantickém duchu (užití sepie historizující aspekt jen podtrhlo). Navíc Heber dělal své kresby velmi dokumentárně, bez dramatických a podobných doplňků.

Oba objekty, které jsou dnes v soukromých rukách, vykazují na kresbě staré téměř 200 let změny v okenních osách i stavební, což z kresby činí významný dokument památek Prácheňského kraje a proto jsem kresbu věnoval instituci nejpovolanejší - Prácheňskému muzeu v Písku.⁴

Jan Kouba

SOUBOR PŘEDMĚTŮ Z PÍSECKÉ CUKRÁRNY GUSTAVA ŠKOCHA A VZPOMÍNKY SYNA JIŘÍHO NA ŽIVOT MEZI SLADKOSTMI

Jedním z nejvíce vypovídajících celků o malých píseckých živnostnících v Písku, který převzalo do svých sbírek Prácheňské muzeum v posledních letech, je soubor předmětů z bývalé cukrárny Gustava Škocha. Známa písecká cukrárna sídlila na velmi výhodném místě, hned u děkanského kostela, v horní, tedy jižní části tehdejší Jirsíkovy ulice (dnes Leoše Janáčka). Na stejném místě provozoval původně stejnou živnost Václav Aleš. Na začátku 30. let 20. století však nabídl svou cukrářskou dílnu k pronájmu. A nabídnuté šance se chopil právě Gustav Škoch.¹

„*Tatínek pochází z chalupnického rodu z obce Pechova Lhota u Kovářova.*² *Byl pokřtěn Augustin, ale odjakživa se mu říkalo Gusto. Bylo jich pět bratrů a on byl druhý nejmladší, takže se na něj s dědictvím moc nedostalo a šel do učení. I úplně nejmladšího Karla poslali na vandr s trakařem do Vídně, taky se na něj nedostalo. Tatínek se měl vyučit na cukráře. Vyučil se v Kroměříži,³ jako tovaryš pak byl v Praze. Po návratu z Prahy sedl na kolo, objížděl jižní Čechy a hledal místo, kde by si otevřel cukrárnu. Volné místo našel právě v Písku, kde Václav Aleš nabízel pronájem,“ popisuje příběh svého otce Jiří Škoch,⁴ který dnes obývá právě dům, kde dříve bývala cukrárna. Ve stejném domě měl svou živnost i pekař Bajer, na jednom místě tak byla pekárna a cukrárna. Každý z obou prodejců měl svou prodejnu, Škochova cukrárna byla směrem do Jirsíkovy ulice, pekař Bajer měl obchod směrem ke kostelu.*

3) Srovnání jsem mohl pořídit s již třemi dosud vydanými svazky nového vydání Heberova díla *České hrady, zámky a tvrze*, nakladatelství Argo 2002 a násl., jakož i se sbírkou Heberových kreseb, kterou vlastním.

4) Kresba byla zapsána do muzejní podsbírký Umělecké kresby pod přírůstkovým číslem 42/2009.

1) Více o píseckých cukrárnách a cukrářích viz Jiří PRÁŠEK, *První písecká cukrárna byla na Pražské a jejím majitelem byl Bernard Hille*, Listy Písecka, roč. II, 1995, č. 301, s. 10.

2) Narodil se 23. května 1906.

3) V roce 1925.

4) Přepis rozhovoru s Jiřím Škochem ze dne 17. 7. 2008.

Ve výklenku domu byla dříve soška svatého Jana Nepomuckého a také velký nápis předchozího majitele Václava Alše. Tento nápis však byl Škochem brzy odstraněn. Sošku někdo ukradl. Na polohu ve městě si nový cukrář určitě nemohl stěžovat, místo v těsné blízkosti děkanského kostela bylo vždy velmi rušné. „Místo to bylo úplně fantastický, jednak lidi chodili kolem do kostela a jednak do nemocnice. Dříve totiž bylo autobusové nádraží přímo na náměstí, takže tam lidé z venkova přijeli, vystoupili a šli do nemocnice. A šli nutně kolem nás. A aby nešli s prázdnou, kupovali v cukrárně zákusky.“ O husté frekvenci místa kolem cukrárny svědčí i další vzpomínka. „Lidé nám sedávali na oknech, pořád tam kecali, nejvíc báby, co prodávaly zeleninu nebo borůvky. Vždycky ráno přišly a sedly si na výlohu. Nohy měly na ulici a zadek na našem okně. A železné rolety se stahovaly pouze výjimečně.“

Na provozu cukrárny se podílela celá rodina. Dokonce s ní měla přímou souvislost i volba budoucí ženy Gustava Škocho. „Tatínek si ji vybral jako prodavačku, aby ji měl do živnosti. Jeho starší bratr Bedřich se dozvěděl, že v Kovářově mají dvě holky akorát na vdávání, vyučené prodavačky. Tak to předem domluvil, že si tedy Gusta jednu vezme. Jedna byla taková hubená, druhá byla trochu kulatější. Domluvili se bez nich a až pak to těm holkám oznámili. Tatínek si myslel na tu štíhlou, ta se mu více líbila, našťástí byla vyvolena ta kulatější, což byla později moje maminka.“ Paní Škochová pak v cukrárně po celou dobu trvání živnosti prodávala. „U vchodu do krámu byl

Cukrářská dílna v roce 1953. Archiv J. Škocho

zvonek a moje maminka, když mě kojila a zazvonil zvonek, tak mě odhodila a letěla do krámu. Já jsem potom z toho měl nějaké ujímání, takže jí doktor hrozně vynadal.“

Zaměstnány byly na téměř poloviční úvazek i děti. Mezi povinnostmi nejlehčí patřilo určitě ochutnávání. „Dílna byla v suterénní místnosti na konci chodby u dvora, přes chodbu byla stará kuchyně a z té vedla spojovací chodbička do krámu, takzvaný zakrám. Pokaždé když tatínek vymyslel něco nového a nesl to z dílny do krámu, tak v té klenuté místnosti - tam, kde byla stará kuchyně a kde jsme bydleli - jsme museli ochutnávat, abychom tomu udělali dobrozdání,“ vzpomíná Škoch. Měl však na starosti i méně příjemné povinnosti. „Každou sobotu jsem musel vyčistit celé rodině boty. Každý večer jsem myl rejžákem dva veliké vály, ty musely být druhý den čisté a suchý. Jednou za týden se myla dlaždicová podlaha v dílně, tam nebyl žádný odtok, tak se podlaha polila vodou a drhla se rejžákem, voda se smetala do nejnižšího místa v dílně, kde se nabírala na lopatu a vynášela na dvůr. Každý čtvrtek se peklo, to byl výjimečný den v týdnu, to jsem byl zapřažen pouze do dílny, žádné běhání ven za kamarády, to ten den nešlo. V nejlepších časech jsme měli dělníka, prodavačku i učně. Většinou byli vybírání z příbuzenstva, ale vzpomínám, že po válce nám přidělili na delší dobu jako pomocnou prodavačku mladou Němku Ernu, a tu jsme jako děti měli hrozně rádi. Když myla nádobí, seděli jsme kruhem a poslouchali pohádky, které si pro nás vymýšlela.“

Manželka Gustava Škocha Anežka. Archiv J. Škocha

Jindy to tak idylické nebylo a někteří zaměstnanci i kradli. „A jednou se jeden chytil. Bylo na něj podezření, tak se tatínek schoval v noci pod pult, a když šel v noci krást, tak ho chytil za ruku a on měl málem infarkt.“ Kradli ovšem i zloději, kteří přišli přímo z ulice, jejich odhalení bylo často dosti kuriózní. Jeden zloděj si například otevřel výlohu a dostal se dovnitř, ale když šel zpátky „tak rozšlápnul perníkového Mikuláše a my ho poznali tak, že v něm byl zřetelný otisk jeho boty.“ Nekradlo se vždy však pouze se špatnými úmysly. To když starostlivá paní Škochová myslela na nejistou budoucnost. „Maminka tatínkovi někdy v dobrých časech brala peníze z kasy a strkala je zpátky, když nebyly kšefty.“

Heslo „náš zákazník, náš pán“ platilo u Škochů doslova. Nebyly prázdniny, nebyla dovolená, nebyly neděle, sobota ani svátky. Dělal se ve dne v noci, kšeft byl na prvním místě. U Škochů měli po celém městě vyhlášenou zmrzlinu, na kterou se stávaly dlouhé fronty. Uvnitř v cukrárně, v místnosti vedle krámu, která měla zadní východ do chodby domu, byla polstrovaná pohovka a tři mramorové kulaté stoly, kde se jedlo a pilo. Této části se říkalo jídelna.⁵ „Pamatuji si, jak tam byl za okupace nápis - Židům vstup zakázán -. Takže žid Fröhlich, který k nám chodíval na jídlo, chodil zadem přímo do kuchyně. Jako děti jsme ho milovali, protože to bylo takové „čuně“. Šlehačka tenkrát nebyla, byly takové sněhové pěny a on vždycky po těch zákuscích tak chramstnul rukou a ony se mu roztekly a tekly mu po jeho dlouhých fousech a on slintal, no, bylo to krásný ...“,“ vrací se do dětských vzpomínek Škoch. V cukrárně se však píseckých figurek scházela celá řada. „Byla tam jedna bába, která šíleně smrděla nějakou močí a i další smrady sebou nosila. Tu naši pouštěli rovnou do starý kuchyně, kde si poručila kousky. Naši ji tam pouštěli, aby nechodila do krámu, protože to by odrazovalo lidi. Pak tam chodil pan redaktor Jaroš, to byl redaktor z Drlíčova. A to si jako dítě pamatuji, jak spolu s tatínkem poslouchali rádio Londýn, měli přes sebe přehozenou deku, dodnes nevím proč, a dětem říkali: „Ne abyste to někomu řekli!“ Za Heydrichiády si pamatuji, jak jsme denně chodili do kaštanové aleje ke školce číst na takových řvavě rudých plakátech jména popravených a měli jsme strach. Konec války už byl veselejší. Když přiletěli „kotláři“ bombardovat nádraží, tak jsme stáhli rolety, já zalezl ve staré kuchyni s kamarádem Vaškem Bajerů pod stůl a klepal se, zatímco tatínek se svými kamarády lezl na věž, aby se podívali, jak nalétávají. Po ukončení náletu jsme celá rodinka vyrazili na procházku k nádraží, abychom se také podívali.“

Provoz cukrárny za války tak příliš neutrpěl. „Pamatuju si, jak se pašovaly věci z venkova, to bylo o kejhák, ale jinak nevím o žádném nedostatku. Neznali jsme ale šlehačku. Jako děti vím, že když to v Praze v pětáctýřicátém bouchlo a slyšeli jsme,

5) Gustav Škoch byl držitelem i koncese k provozování živnosti výčepnické, již měl udělenou ve spojitosti s živností cukrářskou. Koncese se vztahovala na prodej a konzumaci vína a jemných likérů. Podmínkou byl dostatečný počet udržovaných zdravotních plivátek s vodou, na vhodných místech umístěné cedulky se zákazem plivání na zem, denně čištěný záchod a pisoár, za soumraku a v noci osvětlený, ručně bílěný a dezinfikovaný. Prodej kořalky byl zakázán.

Skleněný reklamní diapozitiv určený k promítání v biografu z roku 1946. Foto J. Škoch

i na rodinnou procházku. Bratranec Pepík, tehdejší tovaryš, přišel jednou s červenou páskou na rukávě s nápisem SB, to byl Sbor brannosti, a hrozně se vřítavoval. S poručíkem se pak věnovali střelení z pistole a to se zase nelíbilo nám. Soudružská idylka skončila, když poručík ukradl svému kapitánovi tahací harmoniku a ujel. Kapitán s Michalem se ho jali pronásledovat a už se k nám nevrátili.“

Horší časy pro cukrárnu však nastaly v dalších letech. Přišla padesátá léta, přidělové hospodářství a nerovná konkurence. „*Tak třeba cukr stál na volném trhu desetkrát tolik nežli cukr, který dostávaly konkurenční firmy - komunály. Takže my jsme ho museli kupovat mnohem dráž, navíc jsme ho vozili v noci na vozejku a báli se, aby nás někdo neviděl, protože by nás udali, jako že jsme šmelináři nebo křečkové ... A vysvětlovat někomu, že to potřebujete k živnosti - komu to tehdy vysvětlit.“ Gustav Škoch vydržel mít živnost hodně dlouho, koncem padesátých let však došlo i na jeho cukrárnu. Byla zestátněna a dostala se pod komunál, brzy však byla zavřena z důvodu konkurence dalšího komunálu, který sídlil v Jirsíkově ulici hned naproti. „*Tatínek to nesl velmi špatně, on totiž nic jiného v podstatě neuměl. Pak byl nemocný na srdce. Problémy se srdcem začaly právě po ztrátě cukrárny, to byl pro něj takový psychický šok, že se to vezlo rychle. Nejprve pracoval jako dělník v cukrárně v komunálu na náměstí, pak dělal v Jitexu v barvírně a nakonec prodával i v trafice.“**

Do sbírek Prácheňského muzea v Písku se doslala poměrně pestrá sbírka předmětů používaných ve Škochově cukrárně po celou dobu třicátých až padesátých let minulého století, do podsbírký etnografie byla zařazena pod signaturami HE 7026 -

že je revoluce, tak jsme běžali po městě a hulákali jsme: „Hurá bude mír, bude šlehačka, bude šlehačkový dort!“ Protože to pro nás bylo něco tak nepředstavitelného. Po osvobození v pětáctýřicátém se vchod do jídelny z krámu uzavřel a bydleli tam Rusové. Poručík Alexej, který byl politický a všichni se ho báli, kapitán, který byl sečtělý inteligent a hrozně pil, a jeho sluha Ukrajinec Michal. Ten nám jednou přinesl jako dárek opravdový gramofon na kličku a to byla senzace. Naši Rusové s námi dokonce chodili sem tam

HE 7058. Jedná se nejenom o nástroje určené k přípravě cukrovinek a cukrářských polotovarů, ale i o několik tiskovin (relífy, papírové pytlíky, firemní stužka), reklamní skleněnou tabuli a jeden ze dvou rozměrných dřevěných válů. Konvolut větší poměrně dobře vypovídá o zařízení a potřebách cukrárny v uvedeném období. O běžném provozu v cukrárně hovoří dárce předmětů Jiří Škoch. „Už v červnu se zadělávalo těsto na perník a to pak leželo a zrálo až do prosince ve velkých dřevěných škopcích v dílně pod válem. Pak se na upečené Mikuláše, anděle a čerty nalepovaly buď relífy nebo jen hlavičky a špricovalo se. To jsem měl nejraději. Kornoutkem jsem domalovával čertům vidle a řetězy, Mikulášům berle a tak dále.

Se sháněním surovin to bylo různé. Často se jezdilo do Řempa do Budějovic, ale něco nám vozili - sodovky nám vozil takový žebříňák, i víno vozili, mouku a sůl. S výrobky, které se neprodaly a nebyly trvanlivé, to bylo jednoduché. Zkysnuté jídlo žrali králíci, pamatuji se, že když bylo všechno na příděl, tak lidi museli třeba přinést kilo cukru a dostali za něj kilo fondánu plus peníze za práci. A jednou se dělala zmrzlina, a jedna paní přinesla místo dvou kilo cukru dvě kila soli. To tenkrát šla celá várka králíkům. Paní potom přišla druhý den a zoufala, že se splekla. A králíci dlouho běhali po dvoře se slepenými chlupy do tvrdých štětin“.

Gustav Škoch při zdobení velikonočních beránků. Archiv J. Škocha

Zajímavý byl i způsob uchovávání zákusků v chladném prostředí. „*Za krámem byl zimotvor, což byl takový stroj s větrníkem a motorem, ten se pustil a zimotvor začal vyrábět zimu. Byl současně napojen na takzvaný výrobník v krámě, kde teututá uvařená zmrzlina za neustálého míchání a chlazení dostávala svou specifickou konzistenci. Pár let před koncem cukrárny se koupila velká lednice a ta se už ani nezapojila, nestálo za to ji zapojit, nikdy tak nebyla v provozu.*

Skleněná reklamní tabule. Foto V. Komasová

museli dělat vždycky dva, dokud cukr nezbělal a nezhtněl. Zbarvený fondán se pak používal hlavně k výrobě vánočního cukroví. Kartán, což bylo takové dřevěné plato, se naplnil pudrem, jak jsme říkali použité škrobové moučce, uhladilo se to do rovna a mačkaly se různé tvary formiček nalepených na dřevěné tyčce. Pak se tam naléval roztavený fondán. Po vystydnutí se to ještě kandovalo, to jest fondánové cukroví se namočilo do cukerného roztoku, který se nechal vykristalizovat ...

Syn Jiří, ač přemlouván vlastním otcem Gustavem a navíc obeznámen téměř se vším, co cukrářské řemeslo obnáší, se o vlastní výuční list nikdy nepokusil. „*Tatínek mi vždycky říkal: Nevíš, co tě může v životě potkat, řemeslo má zlatý dno a posraný víko. Bohužel jsem si ho stejně nikdy neudělal.*“

Karel Pecl

EXPOZICE EXOTICKÉ PŘÍRODY V PAMÁTNÍKU MĚSTA PROTIVÍNA

Vybudování obchvatu kolem Protivína většina obyvatel města jistě přivítala. Ale nic není zadarmo. Tato dopravní změna sice městu z hlediska dopravní zátěže ulevila, ale na druhé straně z něj odvedla potenciální návštěvníky a tím i kupce. Proto se zástupci města snažili o zvýšení atraktivity, která by do města přivedla alespoň některé z projíždějících a také turisty. Jedním z jejich záměrů bylo i oživení městského památníku - muzea. Město pro tento účel vyklidilo prostory, navazující na místnosti muzea, ve kterých byl městský archiv. V roce 1999 jsem byl požádán zástupcem města, panem Jelínkem z odboru výstavby, zda bych nezbudoval v Protivíně expozici představující přírodu regionu. Protože se v tu dobu perspektivně uvažovalo o budoucí výstavbě velké expozice přírody a etnografie v Písku v prostorách sladovny, musel jsem tento požadavek odmítnout.

Přesto jsem však myšlenku na zatraktivnění naší protivínské pobočky zcela nezapudil. Když jsem si poprvé prohlédl uvažované prostory, byl jsem docela v šoku. Malá místnost sloužící dříve jako suchý záchod, dřevěné přístupové schodiště z průjezdu, dvě úzké místnosti a pár výklenků ve zdech moc prostoru pro rozlet neposkytovalo. Není divu, že jsem z Protivína odjížděl s tím, že v takových nuzných prostorách nelze žádnou atraktivní expozici postavit. Ale přeci jen mi tyto argumenty nestačily k tomu, abych ten požadavek odmítl jako úplně beznadějný. Byl jsem chycen drápkem a i když racionální část myslí to kategoricky odmítala, moje podvědomí se tím i nadále zabývalo. Po čase jsem výstavbu expozice v Protivíně začal brát jako prubířský kámen svých schopností. Na počátku své kariéry jsem v Písku postavil pro muzeum netypickou expozici s živými rybami našich řek a rybníků. I ta byla spojena s nutností řešit tisíce problémů a překonávat protivenství. A přesto se to nakonec povedlo a expozice slouží, a troufám si říci, že ku prospěchu muzea, dodnes. Tím jsem své působení v píseckém muzeu začal, tak proč bych se nemohl rozloučit expozicí v Protivíně? K řešení problematiky náplně expozice napomohlo moje členství v občanském sdružení muzejních zoologů Společnosti Zoogeos. S ním jsem se zúčastnil několika expedic do přírodně atraktivních exotických zemí světa. A protože jsme z těchto míst přiváželi fotografickou, zvukovou a občas i filmovou dokumentaci a spolu s tím i přírodniny pro naše muzea, napadlo mne využít těchto svých zkušeností, dokumentů a také sběrů právě v Protivíně. Proč nepostavit expozici, která by ukázala lidem u nás krásu a zajímavosti exotické přírody. Ne každý má na to,

aby se tam podíval na vlastní oči. A pokud už ano, většinou se věnuje rekreaci a nechce se mu podstupovat rizika, nepohodlí a fyzickou zátěž nezbytnou pro poznávání zvířat v jejich přirozeném prostředí. A námět byl na světě. Co může být víc přitažlivé než barevně pestrá a tvarově exotická příroda tropů a subtropů. Měl jsem navíc pocit, že ta jediná se dá vtěsnat i do tak malých a i netypických prostor, aniž by tím ztratila atraktivitu. Rozhodnutí bylo schváleno v píseckém muzeu i v Protivíně. Teď ještě rozvrhnout, co představit v jednotlivých místnostech. Suchý záchod poskytoval tak malý prostor, že se hodil jen pro malé objekty. Náplň se sama nabízela. Co je malé a přesto krásné a nebo alespoň obdivované pro tvarovou rozmanitost? No přece motýli a brouci, takže hmyz. A protože jsou zajímaví i jiní členovci, i ti jsou v Protivíně ukázaní.

Schodiště v chodbě je vlastně pohled dolů do hlubin, takže toho využijeme k tajuplnému nahlédnutí pod mořskou hladinu. A ze spodní zatočené části bude tajemná jeskyně. Do prostoru schodiště se umístí interiér korálového útesu s většími objekty a do výklenku dveří naproti se vystaví na korálovou stěnu objekty menší.

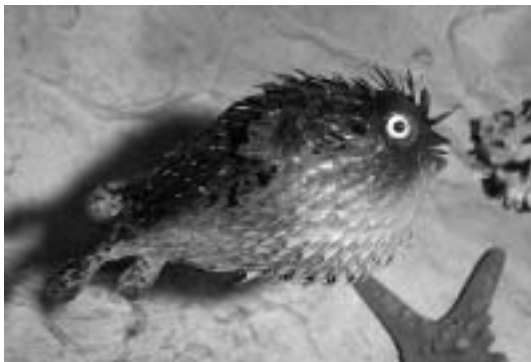
Zbývají ještě dvě úzké průchozí místnosti. V jedné bude ukázka fauny hor, savan, pouští a pobřeží řek a jezer a ve druhé budou zvířata obývající pralesy a pobřeží moří.

Jedna věc je představa o expozici a druhá je její realizace. Nešlo ani tak o to, jak, jako spíš o to, za co. V roce 2000 jsem přihlásil projekt expozice do grantové

Pohled do místnosti prezentující exotický svět pouští a hor. Vlevo pes hřivnatý, vpravo hyena skvrnitá. Foto K. Pecl

soutěže Ministerstva kultury. Projekt sice získal zvláštní ocenění ministra kultury, ale finanční příspěvek mu, pro nedostatek financí v grantové agentuře, přidělen nebyl. V následujícím roce bylo tedy Ministerstvo kultury požádáno o podporu formou grantu znovu, tentokrát však pouze pro část expozice týkající hmyzu. A povedlo se. Suma, kterou jsme pro expozici dostali, nebyla nijak velká, ale její přidělení dalo expozici

Ježík hnědý - mořská ryba ulovená 25. dubna 1995 v Karibském moři při expedici zoologů muzeí Zoogeos na Malých Antilách. Zapsáno ve sbírkách Prácheňského muzea pod inv. č. VE 1. Foto K. Pecl

ci punc důvěryhodnosti a stalo se tak impulsem pro podporu od našeho tehdejšího zřizovatele, Okresního úřadu v Písku. Ten přidal k penězům, které mohla na expozici uvolnit ze svého rozpočtu muzeum, další peníze a tak mohla výstavba první etapy expozice Exotické přírody začít. 4 června 2002 byla první etapa nazvaná „Exotický svět hmyzu“ otevřena. V ní se může návštěvník podívat do ztemnělého prostředí tropického pralesa. Na různých místech interiéru jsou umístěny dvacet tři skupiny hmyzu extrémních velikostí, tvarů a barev. S pomocí dotykových čidel si návštěvník zvolí, zda chce vidět obrovské brouky goliáše nebo třeba dlouhé trnité strašilky, případně skupinu motýlů a podobně. Zvolenou skupinu osvětluje reflektor tak dlouho, dokud drží zájemce tlačítko stlačené. A kdo by si chtěl prohlédnout celý prostor pralesa, stiskne poslední čtyřiadvacátý spínač. Další informace o hmyzu najde návštěvník ve dvou vitrínách. Expozice je doplněna ještě modelem kambrické praváčky s rozpětím křídel 70 cm, která se vznáší pod stropem chodby. To pro srovnání, protože v expozici jsou sice ukázány obří exempláře hmyzu, ale největším zástupcem hmyzu, jaký kdy na zemi žil, byla právě tato praváčka.

„Exotický svět hmyzu“ je v rámci uvažované expozice „Exotická příroda“ nejjednodušší a také nejméně rozsáhlou etapou. Jako první byl vybudován jednak proto, že prostorově přímo navazuje na dosavadní návštěvnícké prostory protivínského muzea a také proto, že na rozsáhlejší expoziční celek zatím nestačily peníze. Ty poskytly pro další etapu náš nový zřizovatel - Jihočeský kraj. Město Protivín udělalo potřebné stavební úpravy a tak mohla být 1. června 2005 otevřena druhá etapa věnovaná tentokrát exotickému světu pod mořskou hladinou. Ve velkém diorámatu, instalovaném jako korálový útes v prostoru bývalého schodiště, mohou návštěvníci pohlédnout

do hlubiny pod sebou, kde jsou rozmístěny větší exempláře mořských živočichů. Na dně jeskyně vyrůstá téměř metr vysoká houba pohárová a v její blízkosti se skrývá pohyblivá muréna. Pod stropem jeskyně plave čtyřicet centimetrová bodlinami vyzbrojená ryba - ježík velký a při jedné stěně korálového útesu se zdržuje zubatý piloun obecný. Na dně pak leží další zvláštní ryba - polorejnek křídlatý. Prostor je zaplněn pestrou a různorodou kolekcí dalších mořských živočichů - hub, korálů, krabů, ježovek, lastur mlžů a ulit plžů.

Ve stěně proti velkému diorámatu je menší instalace korálového útesu. Ta umožňuje představit sice drobnější, ale neméně zajímavé ukázky mořských živočichů. Jsou zde třeba smrtelně jedovaté homolice, ulity zavínutců, podle kterých dostal své pojmenování porcelán, mořští plži, kteří se dovedně maskují nalepováním kamínků a úlomků lastur, bizarní ryby - mořský koník a mořská jehla, hvězdice a také příbuzná hadice a jiní.

Outloň malý je noční savec, který obývá pralesy Vietnamu a Laosu. Při pátrání po potravě ve větvích často ztrne v komicke poloze a tak si od holandských kolonizátorů vysloužil pojmenování „lori“, což znamená šašek. Foto K. Pecl

Protože ulity a lastury mořských měkkýšů byli lidmi od nepaměti používány k různým účelům, je součástí expozice podmořského světa i vitrína s ukázkami jejich praktického využití. Například ulity některých zavínutců sloužily jako první platidlo, předchůdce dnešních peněz.

Představení podmořského světa je ještě doplněno srovnáním ozubených čelistí dravého žraloka a k drce ní uzpůsobených čelistí rejnoka. Je zde také rozměrný model velké a tajuplné ryby - měsíčníka svítivého.

Protože moderní technika umožňuje zachytit a seskupit spoustu informací na malou plochu, je expozice doplněna DVD přehrávačem, díky kterému si mohou návštěvníci vybrat doplnění zážitků z představených přírodních ukázek z přírody. Na CD a DVD

nosičích jsou k dispozici fotografie hmyzu, filmy o podmořském světě a také filmy představující zoologické expedice.

V roce 2005 se tedy skládala nabídka protivínského památníku nejen ze starší historické expozice, ale byla rozšířena o první dvě etapy expozice exotické přírody - „Exotický svět hmyzu“ a „Exotický svět pod mořskou hladinou“. Díky trvajícím podpoře Jihočeského kraje se mohlo ve výstavbě expozice pokračovat. Třetí etapa, věnovaná exotickému světu hor, pouští, savan a pobřeží jezer a řek, byla otevřena vernisáží 31. května 2006.

Do tohoto prostředí patří taková zvířata jako sloni, lvi, stáda zeber apod. Ale náš prostor je velmi omezený a tak zde návštěvník z větších zvířat najde třeba psa hřivnatého z jižní Ameriky, hyenu skvrnitou z Afriky nebo želvu sloní z Galapág. Ještěry zastupuje například krokodýl americký nebo jeden ze dvou jedovatých druhů ještěrů - korovec jedovatý, hady zase zmije pobřežní nebo nejedovatá korálovka sedlatá, která se tváří jako jedovatý korálovec. Návštěvníci se mohou také seznámit například s damanem skalním, který je sice velký jen jako králík, ale přitom se jedná o nejbližšího příbuzného slonů. Z uvedeného výčtu je zřejmé, že v expozici jsou

Ukázka indonéského lidového tance při příležitosti slavnostního otevření dokončené expozice.
Foto V. Komarová

zvířata, která by se v přírodě nikdy nemohla potkat. Je to tím, že představujeme živo v určitém typu prostředí bez ohledu na jeho zeměpisnou polohu.

Podarilo se a expozice exotické přírody byla v roce 2008 dokončena. Protože šlo o ukončení díla, bylo jeho zprovoznění 27. května pojato slavnostně. Zúčastnilo se ho mnoho významných lidí, ať už to byli představitelé kraje v čele s hejtmanem, starosta Protivína a zástupci města, delegace z Ministerstva kultury a byli přítomni i pracovníci Prácheňského muzea. Protože expozice byla doplněna galerijní výstavou o expedici zoologů muzeí do Indonésie, byli na zahájení přítomni také pracovníci Indonéské ambasády. Ti s sebou přivezli soubor indonéských tanečnic, které v rámci kulturního programu při zahájení předvedly ukázkou lidových tanců.

Představení exotického světa pralesů v naší expozici je z hlediska jejich ochrany důležité. Pralesy jsou totiž nejohroženějším typem přírodního prostředí. Obrovské plochy pralesů již byly vytěženy nebo vypáleny a přeměněny na plantáže nebo pastviny. V Jižní Americe to je 37 % původní rozlohy, v jihovýchodní Asii 38 % a v Africe dokonce 52 %. Navíc v současnosti každou minutu mizí dalších dvacet hektarů pralesa. Jeden hektar pralesa obsahuje až 250 druhů dřevin a na nich nebo v podrostu pod nimi roste mnoho dalších druhů rostlin. Právě tato rozmanitost pralesní vegetace je důvodem výskytu pestré škály živočichů, kterým slouží rostliny jako životní prostředí a mnohým i jako potrava. Nejpočetnějšími živočichy pralesa jsou zástupci hmyzu (80 % druhů). I když obratlovců zde není zdaleka tolik, určitě i oni stojí za pozornost. Mnohé druhy jsou totiž pestře zbarvené, jiné zase upoutají bizarním zjevem nebo zvláštnostmi jejich životních projevů. V této části expozice je představeno 36 druhů zvířat. Jsou tu například největší papoušci světa - arové a kakadu molucký, jeden z nejpomalejších savců - lenochod dvouprstý, největší a také nejhlasilivější opice jižní Ameriky - vřešťan rezavý a jiní. Nezůstane jen u toho, že návštěvník uvidí v interiéru expozice zástupce třiceti šesti druhů zvířat. Díky počítačové prezentaci se může seznámit s jejich životním prostředím, se zajímavostmi z jejich života a u mnohých i s jejich hlasovými projevy.

Expozice exotické přírody je zaměřena především na děti a mládež. Jejím účelem je podchytit zájem mladé generace a tím v ní vzbudit pocit sounáležitosti s přírodou. To by se v ideálním případě mělo projevit v podpoře zachování co nejpěstřejší mozaiky různých typů přírodního prostředí nejen u nás, ale na celé Zeměkouli. Záměr představený v předchozí kostrbaté větě se dá jednoduše a myslím, že velmi výstižně vyjádřit heslem „Poznej a chraň!“ Když se nám alespoň zčásti podaří naplnit toto heslo, nebyla naše námaha zbytečná.

Poděkování patří Ing. arch. Vladimírovi Boučkovi, který se zasloužil o architektonické řešení expozice a Jiřímu Zahradkovi, který díky své řemeslné zručnosti a nápaditosti dokázal, ve spolupráci se mnou, zařídit interiéry tak, aby co nejvíce odpovídaly realitě.

Děkuji také muzejním zoologům, kolegům ze Společnosti Zoogeos, kteří se při expedicích spolupodíleli na získávání dokumentů a sběrů přírodnin.

PRÁCHEŇSTÍ VČELAŘI - VÝSTAVA KE STOČTYŘICÁTÉMU VÝROČÍ ZALOŽENÍ VČELAŘSKÉ JEDNOTY PÍSECKÉ

Jednou z nejdelších historií v rámci celé České republiky se můžou pochlubit včelaři z Písku a okolí. Již před 140 lety se totiž v sále písecké radnice konala valná hromada, na níž byly slavnostně schváleny stanovy včelařské jednoty vypracované již o čtyři roky dříve a vznikla tak Včelařská jednota písecká, která přes drobné změny svého názvu funguje dodnes. K tomuto výročí připravil její nástupce, Okresní výbor Českého svazu včelařů v Písku, ve spolupráci s Prácheňským muzeem v Písku, výstavu „Prácheňští včelaři“. Výstava v sobě zahrnuje jak vývoj chovu včel v době zakládání spolku, tak i nejmodernější technické zařízení, jež je používáno dnes. Nadregionální rozsah výstavy - ostatně Včelařská jednota písecká v době svého založení zahrnovala i včelaře z měst jako jsou Strakonice, Vodňany, Netolice, Bechyně, Husinec a další - zajistilo zapůjčení některých exponátů od okolních muzeí v prácheňském regionu - Horažďovic, Sušice a Blatné.

Expozici vybavení moderního včelaře byl vyčleněn vlastní výstavní sál. V jejím centru byl prosklený úl s živými včelami, o jejichž pravidelnou výměnu se staral Václav Farský. Tato část výstavy vznikla ve spolupráci se Střediskem služeb pro včelaře jihočeského regionu Chvalovice u Protivína, Apicentrem vzdělávání Václava Jakše a Richardem Šimkem, včelařem z Milevska.

V sále s exponáty hlavně z 19. a začátku 20. století byl návštěvník seznámen s chovem včel na Písecku a v jeho okolí, důraz byl kladen hlavně na dobu kolem roku 1868 a událostem kolem roku založení spolku. Opomenut však nebyl ani vývoj předchozí, i když sledovat vývoj chovu včel na Písecku je až do 19. století poměrně obtížné. Ten se zřejmě nikterak nelišil od vývoje v okolních krajích. Včelaření tak patřilo mezi významné a běžné složky hospodářské činnosti, do jehož postupného rozvoje negativně zasáhl až nástup piva do krčem; do té doby nejoblíbenější alkoholický nápoj medovina se totiž dostal na okraj. Století osmnácté a hlavně devatenácté však znovu vrátilo včelaře na výsluní. A jako kraje nejvíce včelařství zaslíbené se brzy začaly profilovat Chrudimsko a pak právě Prácheňsko. Četné přednášky, rokování a výjezdy zdejších včelařů do jiných krajů o tom dostatečně vypovídají. Není proto divu, že se v roce 1868 krátce po obědě sešli v sále písecké reálky včelaři z téměř celého Prácheňska, aby rokovali o založení včelařského spolku v kraji píseckém. A nakonec 19. dubna 1868 tak učinili vůbec jako jedni z prvních v Čechách. Stanovy včelařské jednoty byly vypracovány již roku 1864, písecký časopis Otavan je otiskl 31. lednu 1866. Druhá polovina 19. století byla dobou mnoha vynálezů a novinek. Změny tak přichází i do včelařského řemesla. Vznik spolku tak měl za cíl osvětu a šíření novinek mezi včelaře.

Písecký spolek byl rovněž velmi aktivní při zakládání jednotného zemského včelařského ústředí pro Čechy v Praze. Velmi aktivně vystupoval zvláště katecheta píseckých škol a později putimský farář P. Josef Baar, strýc známého spisovatele.

Fotografie ze včelařské výstavy v Protivíně v roce 1896. Reprofoto V. Komarová

Včelařský spolek pro Čechy byl tak i díky němu založen v roce 1873. Organizovaných včelařů na jihu Čech však přibývalo a Včelařská jednota písecká byla v roce 1875 rozdělena na odbory Písecký, Vodňanský, Netolický, Horažďovický, Strakonický a Blatenský. Písecký spolek se tak dost výrazně zmenšil, koncem 19. století měl pouhých dvacet členů. Na začátku století se z něho začaly postupně vymaňovat i včelařské spolky z menších okolních městeček a obcí a zakládat spolky vlastní. V roce 1932 se například oddělují včelaři v Protivíně. Právě v tomto městě se narodil Václav Jakš (1862 - 1938), zdatný organizátor, řečník a spoluzakladatel včelařských spolků, jehož zásluhou se podařilo dochovat řadu životních příběhů mnoha dalších významných československých včelařů. Asi za nejnámější literární dílo se však považuje jeho kniha *Včelař začátečník*, která vyšla v Praze roku 1895 a dočkala se pro velký zájem v krátké době šesti dalších vydání. Jeho zásluhou byla v roce 1896 uspořádána v Protivíně velká včelařská výstava.

Irena Mašíková

VÝBĚR Z VÝSTAV PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

„A je to Písek, je to zas on ...“: Město Písek ve výtvarném umění

Výstavou obrazů s píseckými náměty otevřela galerie Prácheňského muzea v Písku svoji novou sezónu roku 2008. Předznamenala tak mnoho následujících výstav, které

se během roku ve výstavních prostorách muzea uskutečnily a které představily řadu umělců, jež se v Písku narodili a nebo jejich tvorba s tímto městem úzce souvisí.

Podobná výstava věnovaná ryze písecké tematice byla v muzeu instalována před více než třiceti lety. V poslední době se podařilo obohatit výtvarné sbírky muzea o řadu obrazů píseckých autorů. V čase přípravy výstavy oslovila kurátorka píseckou veřejnost a kladná odezva přinesla zajímavé zápůjčky pro chystanou expozici. Většina zapůjčených obrazů pocházela, jak jinak, především z píseckých soukromých sbírek, ale také z Prahy, pobočky České spořitelny v Písku aj.

Stěžejní část vystavených obrazů putovala do galerie z depozitáře výtvarných sbírek muzea. Vystavené obrazy, kresby, grafické listy, pocházely převážně z 20. století, ale byla zde i díla 19. století. Nejstarším exponátem byl dřevorez neznámého autora pocházející z roku 1820, naopak nejmladším dílem byly pastelky Petra Hilského z roku 2007.

Záměrem výstavy nebyla pouze prezentace děl renomovaných umělců, ale i amatérských malířů, kterým byla malba zálibou a kteří v mnoha případech dosáhli ve zpodobnění města pozoruhodných výsledků.

Návštěvníci galerie tak mohli spatřit plátno významného českého malíře Vincence Beneše, kubistická plátna Miroslava Rady, která byla přivezena z jeho pražského atelieru - obraz s názvem „Černý Písek“ se navrátil do písecké galerie přesně po čtyřiceti letech. V roce 1968 byl totiž součástí výstavy nazvané „Věčné dialogy“.

Nedávno proběhlou výstavu připomenul obraz Josefa Krejsy, jiná plátna připomněla Josefa Velenovského, profesora píseckého gymnázia, a snad nejnámějšího

Snímek z výstavy „.... a je to Písek, je to zas on“. Foto V. Komasová

píseckého malíře Františka Romana Dragouna připomněly jeho obrazy s pohledy na dnes již neexistující písecké nábřeží Svatotrojické ulice, vystaven byl rozměrný obraz s pohledem na Kamenný most od Radka Pilaře. Zastoupena byla řada dalších umělců spjatých s Pískem: Václav Rožánek, Jiří Řeřicha, František Doubek, Jan Sýkora, Dalibor Říhánek, Vojtěch Říhánek, František Šefránek, Jaroslav Gebr, Sylva Studentová, Miloslav Růžička, Vladimír Maisner, František Zedníček, Jaroslav Šindelář, Jan Novotný, Jaroslav Papoušek, František Elhenický, Jiří Rejžek, Cyril Chramosta, z období 19. století především Jan Zachariáš Quast, Josef Soukup a řada autorů neznámých.

Mnoho obrazů před svojí instalací muselo být zrestaurováno a nebo alespoň odborně vyčištěno, opraveny byly poničené rámy, řada obrazů byla nově zarámována.

Vystavené obrazy návštěvníkům připomněly místa jejich města, která již neexistují a mnohdy jsou současníkům natolik časově vzdálená, že si je ani ty starší generace již nepamatují.

V závěru roku Prácheňské muzeum připravilo z této výstavy CD, na kterém jsou zdokumentovány všechny obrazy, které byly v galerii vystaveny.

Svět je strašlivý přírodopis

Kolektivní výstava Skupiny českých a slovenských surrealistů (a hosté):

Stephen J. Clark, Jan Daňhel, František Dryje, Jakub Effenberger, Kathleen Fox, Jan Gabriel, Ivan Horáček, Bill Howe, Lucie Hrušková, Michal Jůza, Jan Kohout, Roman Kubík, Leonidas Kryvošej, Kateřina Kubíková, Andrew Lass, Albert Marenčin, Přemysl Martinec, Radim Němeček, Kateřina Piňosová, Bruno Solařík, Martin Stejskal, Eva Švankmajerová, Jan Švankmajer, Václav Švankmajer, Roman Telerovský

*„... stále nové ploty snaží se hodit nás do pytle
do pytle přízraků kdo se tam podívá
kdo se tam podívá uvidí prázdnou krajinu
prázdnou krajinu za deště kudy se nechodí
Rozkvetlá zahrado ocúne vržený přes plot do tlamy vždycky bdělého sadaře
svět je strašlivý přírodopis.“*
(Vratislav Effenberger)

„Monstra (příšery, obludy, strašidla, potvory, imaginární bytosti, ale i fantastické rostliny ...) a jejich prezentace a klasifikace v mýtech či pohádkách, ve středověkých bestiářích anebo v časově-nadčasových grimoárech - ovšem i na obrazech Hieronyma Bosche, Giuseppa Arcimbolda či v díle Francisca Goyi a jiných - znamenají anticipaci, předchůdnou cestu a inspiraci onoho řádu či modu interpretativní imaginace, jež aproboval, osvobodil a plně rozvinul teprve surrealismus.

Z vernisáže výstavy „Svět je strašlivý přírodopis“, na snímku autor koncepce výstavy Bruno Solářík a kurátorka výstavy Irena Mašíková. Foto V. Komarová

Přítomná výstava volně navazuje na tři expozice, jež před časem představily tvorbu některých autorů z okruhu surrealistické skupiny: Černá a bílá jezera (Praha 2007), Mantichora (Rakovník 2008) a Kam nás nohy donesou (Terezín 2008). Pokud Mantichora co bájné monstrum reprezentuje speciální lidožroutský druh z oblasti fantastické zoologie, který bezesporu může „čekat na konci světa, kam dojdeme“ (Kateřina Piňosová), platí zároveň, že „každý z nás stopuje svoji ropuchu“, jak již před lety pravil Jindřich Štyrský. Motivy putování a motivy tvůrčího očekávání-poznání se spojují: nejen, že cesty do nitra sebe sama - v jejichž antropologických souřadnicích „spánek rozumu plodí příšery“ (Goya) - popřájí umělé světy Artefaktu a Umění, nýbrž zároveň připravují podmínky pro vyzývavé a stále znovu obnovované „útky do skutečnosti“ (Vratislav Effenberger), která se neuspořádaně, leč nenslounavě proměňuje v čase i prostoru. A tak se tyto cesty „dovnitř a ven“ stávají branami do světa, jež zaznamenává, interpretuje, ale zároveň s obludnou vervou reprezentuje tento STRAŠLIVÝ PŘÍRODOPIS“. (František Dryje)

Skupina českých a slovenských surrealistů existuje od roku 1934; k jejím zakladatelům patřili Vítězslav Nezval a Karel Teige, dalšími členy skupiny byli Jindřich Štyrský a Toyen.

Po válce byla v roce 1947 uspořádána velká výstava, ale vzhledem k politické situaci byla následujícího roku skupina nucena přejít do ilegality. Štyrský zemřel za války, Toyen a nový člen skupiny Heisler emigrovali do Paříže, Teige zemřel v roce 1951, ale

ještě se kolem něho stačila utvořit nová skupina, k níž se hlásil i Vratislav Effenberger. Surrealisté se mohli prosazovat až po uvolnění v 60. letech, ale po roce 1969 opět vlivem politického klimatu dochází k útlumu činnosti a stažení se do ilegality. K oživení skupiny a její činnosti dochází až po roce 1989. Zdaleka ne všichni členové se zabývali výtvarným vyjádřením, řada z nich také píše a někteří se psaní věnují výhradně.

V Galerii Prácheňského muzea se v srpnu představilo celkem pětadvacet autorů surrealistického zaměření. Někteří z autorů v prostorách písecké galerie již v minulosti vystavovali, např. Eva Švankmajerová (1969) nebo Martin Stejskal (2003). Galerie Prácheňského muzea a její kurátorka uspořádala výstav se surrealistickým zaměřením již celou řadu, ať to byly výstavy autorské anebo společné, autorů žijících v Čechách anebo v cizině, ponejvíce ve Francii.

František Domin - Dominik Domin, fotografie

František Domin, jehož současným domovem je San Francisco, proputoval po svém odchodu z Čech před 25 lety řadu měst - Madrid, San Diego nebo Los Angeles. K jižním Čechám a svému rodnému Písku ale neztratil nikdy vztah.

Svědčily o tom vystavené fotografie zachycující Šumavu, kterou František Domin navštěvoval často v mládí a za svých studentských let, jihočeské rybníky za podzemního výlovu, putimský rybník ztrácející se v mlze a samozřejmě samotné město Písek.

Fotograf František Domin - uprostřed při zahájení své výstavy. Foto V. Komasová

Ve svém současném domově se František Domin profesionálně věnuje fotografování architektury. I tyto fotografie mohli návštěvníci výstavy spatřit a posoudit tak brilantní zpracování architektonických objektů, které se stávají na Dominových fotografiích originálními uměleckými skulpturami.

Převážná většina vystavených fotografií jsou snímky z cest, které František Domin absolvuje buď za účelem své profese a nebo za poznáním.

Fotografie z jeho oblíbené Francie představily divákovi neobvyklé pohledy na královnu Paříže - Eiffelovu věž, venkovské zámecké usedlosti jako je zámeček La Garde, domy za večera v St. Malo, prosluněné pobřeží v Normandii, nebo naopak romantickou ulici v mlze v městečku St. Emilion. Zámek Monbadon s přilehlými vinicemi dokumentuje půvab francouzského venkova a evokuje vůni vína, která je s Francií tak nerozlučně spjata. Reportážní snímky z Mexika upoutají podáním bezprostřednosti obyčejných obyvatel.

Všechny tyto fotografie mohli návštěvníci výstavy najít v katalogu, který k výstavě Prácheňské muzeum vydalo za podpory člena Rady Jihočeského kraje ing. Tomáše Franců a pod záštitou starosty města Písku ing. Miroslava Sládka.

Textu v katalogu a zahájení výstavy se ujal Doc. Dr. Matouš Vondrák CSc., bývalý kolega vystavujícího autora ze studentských let. V závěru napsal: „*V současné době tvoří František Domin těsnou autorskou dvojici společně se svým synem Dominem, studentem teoretické chemie UC Berkeley, který aktivně sleduje tvůrčí dráhu svého otce od nejujtějšího mládí a dle vyjádření svého otce fotografuje téměř od narození. Je potěšitelné, že tak výtvarné směřování Františka Domina má své nové impulzy a generační pokračování.*“

Roman Kubička - obrazy

Ač Roman Kubička není rodákem píseckým toto město si ho dávno za svého malíře přisvojilo.

Narodil se 25. 12. 1948 ve Volyni. Z tohoto data vyplývá, že výstava v Galerii Prácheňského muzea v Písku byla uspořádána k životnímu výročí umělce. Po absolvování gymnázia v Písku vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze u profesorů A. Paderlíka a F. Jiroudka (1976-1981). V letech 1983 - 94 pracoval jako arto-terapeut v psychiatrických léčebných zařízeních (DPL Opařany, Psychiatrické odd. KÚNZ v Českých Budějovicích). V letech 1994 - 97 externě učil figurální kresbu na privátní Střední uměleckoprůmyslové škole v Písku.

Od roku 1986 je odborným asistentem na Pedagogické fakultě Jihočeské university v Českých Budějovicích, učí zde figurální kresbu, malbu a přednáší malířskou technologii.

Ve své volné tvorbě se zabývá převážně figurální malbou expresivního charakteru a příležitostně i ilustrováním, které uplatnil v řadě regionálních publikací. Kubičkovy obrazy jsou rozměrných formátů, které se jen ztěží vejdou do jeho malého atelieru v Českých Budějovicích, ve kterém malíř téměř výhradně pracuje. U příležitosti

Ze zahájení výstavy Romana Kubičky, zprava autor, PhDr. Jaromír Procházka a Irena Mašíková, kurátorka výstavy. Foto V. Komasová

výstavy řekl o obrazech Romana Kubičky, svého dlouholetého přítele, filmový režisér písecký rodák Petr Skala následující: *„Roman Kubička je typickým příkladem generace, která tehdy vstupovala do umění. Patří, alespoň podle mě, do skupiny lidí, kteří zůstali věrni ideálům šedesátých let dodnes. To poznáte i z jeho obrazů. Nechce příliš propukat v jásavé odstíny barev. Zdánlivě je plně nebarevný. Ale není to pravda. Ty obrazy obsahují hodně pohybu. Není to jen pohyb štětce po plátně, nýbrž i pohyb témat.“*

Roman Kubička uskutečnil řadu samostatných výstav, zúčastnil se desítek výstav společných. Je zastoupen v Alšově jihočeské galerii, na Ministerstvu školství ČR, dále v Centro dokumentazione v Lucerně v Itálii a řadě privátních sbírek.

K výstavě vydalo Prácheňské muzeum katalog za finanční podpory Jihočeského kraje. Výstavu zahájil 10. října historik umění PhDr. Jaromír Procházka.

Vladimír Fuka - obrazy, kresby, knižní ilustrace

Eva Fuková - fotografie

Prácheňské muzeum v Písku uvedlo v říjnu pod tímto názvem výstavu dvou předních výtvarných osobností raných šedesátých let, které byt v tehdejší době stály na samém vrcholu své umělecké cesty, raději zvolily emigraci do svobodného světa.

Vladimír Fuka se narodil v Písku 5. 2. 1926, v Jeronýmově ulici čp. 27. Vystudoval Státní grafickou školu v Praze a ve druhé polovině 40. let navštěvoval pražskou

Akademii výtvarných umění. Ve čtyřicátém roce asistoval Josefu Sudkovi, který jej jako svého zaměstnance později zachránil od totálního nasazení. Stal se členem SVU Mánes, ICTA, Umělecké besedy a také neoficiálního seskupení pokračovatelů skupiny 42 (od roku 1951) která sdružovala Jiřího Koláře, Emanuela Fryntu, Josefa Schwarze, Jana Rychlíka, Jana Hanče, Kamila Lhotáka, Zdeňka Urbánka a občas také Bohumila Hrabala. V době studií se seznámil se svou pozdější ženou Evou Podešvovou. Skupina vydávala pro sebe magazín zvaný Magáč, jehož výtisky se nedochovaly. Po únorovém komunistickém převratu se scházivali doma. Byla doba politických procesů a zákazů shromažďování.

Vladimír Fuka spolupracoval na expozici světové výstavy v Bruselu i na pozdějším Expu 67 v Montrealu. V té době byl již považován za jednoho z předních českých ilustrátorů a grafiků a schylovalo se k udělení vysokého státního vyznamenání. Z toho měl Vladimír Fuka upřímnou hrůzu. Když se v roce 1967 poprvé naskytla možnost vycestovat, rozhodli se Fukovi pro emigraci. Odešli do Německa a později do USA. Ve Spojených státech navázal Fuka na svoji práci grafika a ilustrátora. Souběžně vedle knižní grafiky se nadále věnoval malbě. Mimo cyklu labyrintů (které se staly středobodem jeho díla) to byly amfiteátry a cyklus Babylonských věží.

Tvorba Vladimíra Fuky dospěla postupně ke zjednodušování až posléze k abstrahujícím vizím.

Vladimír Fuka odešel do emigrace již vážně nemocen cukrovkou, jeho zdravotní stav se postupně zhoršoval a v roce 1977 umírá.

Fuka výrazně proslavil typografii českých knih v 60. letech.

Dostalo se mu mnoha ocenění, například:

1959 - bronzová medaile v Lipsku

1964 - zlatá medaile v Bologni

1965 - Grand Diplome D'Honneur na Bienále dell'Arte

1966 - první cena Lipsko

1966 - druhá cena BIB Bratislava

1959 - 1966 pět prvních cen za nejkrásnější knihu roku

Vladimír Fuka je zastoupen ve sbírkách: Národní galerie v Praze, Muzeum umění, Olomouc, Galerie Zlatá husa v Praze, Galerie Ztichlá klika v Praze, Státní galerie výtvarných umění, Cheb, Prácheňské muzeum v Písku, Galerie Benedikta Rejta, Louny, Oblastní galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem, Fairfield University, Connecticut, USA.

Studentská láska a později Vladimírova životní partnerka **Eva Fuková** se narodila 5. května 1927 spisovatelce Marii Podešvové a malíři Františku Podešvovi v Praze, na pražských Vinohradech, v bytě, kde se scházela společnost spolupracovníků společenské revue Salon, kterou otec výtvarně vedl v nakladatelství Bohuslava Kiliána. Dědeček Karel Jarušek byl administrativním ředitelem Lidových novin. Protože otec pracoval doma, návštěvy spisovatelů, básníků, malířů, fotožurnalistů a jiných byly v rodině Fukových na denním pořádku. Školní léta spolu se svojí mladší

sestrou Dagmar začíná malá Eva na Spořilově, kam se rodina přestěhovala. Fotografovat začala pod vedením svého otce ve 30. letech. První ročník Gymnasia zahajuje v Dejvicích. V letech 1941 se rodina stěhuje do Beskyd, kde na Soláni tráví jeden rok. V letech 1942 - 45 navštěvuje mladá studentka atelier Miro Bernata a grafickou školu. Těsně po válce začíná studovat na Akademii výtvarných umění v atelieru Vlastimila Rady, kde se seznamuje s Vladimírem Fukou. V roce 1957 se stává členkou Svazu výtvarných umělců.

Poprvé samostatně vystavuje v roce 1961 v galerii Mladá fronta, výstavu tehdy zahajoval mladý básník Jiří Kolář. V letech 1964 a 1966 navštěvuje poprvé Spojené státy. Při druhé cestě společně s Miloněm Novotným, Marií Šechtlovou a Janem Lukasem, který ve Spojených státech zůstal.

Důvodů k emigraci manželů Fukových bylo mnoho. Přestože nebyli žádným způsobem aktivní v politice, nebo v opozici vůči tehdejšímu režimu, dusná atmosféra kulturní i životní a v neposlední řadě později na jejich rodinu nasazený stálý dozor agenta StB, přivedly Fukovi v roce 1967 k odchodu z vlasti. Po Německu se staly pro rodinu cílovou zemí Spojené státy.

V roce 1970 odjela jejich dcera Ivana studovat do Paříže. Eva Fuková se v letech 1971 - 73 stává fotografkou Metropolitan Museum of Art v New Yorku. V roce 1973 získávají Fukovi americké občanství. S manželem Vladimírem odjíždí na léčení do Evropy, ale po návratu do USA Vladimír Fuka umírá 29. března 1977 v městečku Rhinebeck, na břehu řeky Hudson, kde Fukovi bydleli.

Zahájení výstavy Vladimír Fuka, Eva Fuková. Zleva Ivana Fuková, Eva Fuková a Irena Mašíková, kurátorka výstavy. Foto V. Komasová

Eva Fuková po manželově odchodu intenzivně pracuje, stává se členkou mnoha prestižních spolků, dostává stipendium. V roce 1980 pracuje pro newyorská nakladatelství. V roce 1983 se podruhé vdává za Davida H. Engla, se kterým žije 15 let až do jeho smrti. V roce 1979 poprvé cestuje do vlasti a v roce 1989, při její druhé návštěvě domova, ji zastihnou listopadové události.

Natáčí videodokument, který uvede ve Spojených státech nekomerční televizní společnost PBS. S Emilou Medkovou a Magdalenou Robinsonovou připraví fotografický doprovod ke knize českých spisovatelek (mezi nimiž je i její matka) s názvem Křehké jistoty. V roce 1996 spolupracuje s historikem umění Zdeňkem Primusem na monografii své a Vladimíra Fuky a na souborné Fukové výstavě s názvem Cesta labyrintem. V roce 2002 se Eva Fuková navrácí trvale do své vlasti. Pokračuje ve své práci, vystavuje, fotografuje, maluje a účastní se mnoha kolektivních i samostatných výstav. Ve Francii navštěvuje svoji dceru Ivanu, která vede své špičkové grafické studio v Paříži a pro výstavu v Prácheňském muzeu připravila pozvánky i malý katalog. Vnuček Evy Fukové, Boris, pracuje v Kalifornii jako ekonomický poradce pro Francii v Silicon Valley. Díla Evy Fukové jsou zastoupena v mnoha sbírkách především ve Spojených státech i v České republice.

Již v roce 1962 byla Eva Fuková prohlášena v Klubu umění Mánes za nejsvrážnější osobnost oboru: „*Osvojila si, překonáním surrealistického impulsu, umění náznaku a nápovědi, umění kontrapunktu, umění neříkat vše, ale vyslovit se tak, aby si divák vše domyslel.*“

Autor monografie Evy Fukové, Josef Moucha, který výstavu v Písku zahajoval, ve svém textu píše: „*Pro Evu Fukovou se stala inspirací přeludnost letmých okamžiků. Její jakoby bezděčné postřehy si díky tomu zachovávají svěžest. Fuková jimi naznačuje vlastní životní zkušenost, zároveň však divákům otevírá cesty k podvědomí. V exilu stvrdila středoevropskou imaginaci efektní konturou.*“

Výstava Vladimíra a Evy Fukových byla prezentována kromě regionálního tisku také v časopisu Atelier a v literárním měsíčníku Host.

Ivana Petrová - restaurované obrazy ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

Výstavu obrazů, které se představily ve své původní krásě, mohli návštěvníci Prácheňského muzea shlédnout v listopadu v Malých výstavních síních v přízemí muzea.

Jejich dávnou svěžest jim navrátila restaurátorka Ivana Petrová ve svém atelieru v Písku. Spolupracuje s Prácheňským muzeem již dlouhou řadu let.

Ivana Petrová se narodila v Písku, současně se základní školou absolvovala výtvarný obor na Lidové škole umění. Vystudovala gymnázium v Písku a navázala na pomaturitní studium konzervátorství na Střední uměleckoprůmyslové škole grafické v Praze v letech 1991 - 1993.

Od roku 1992 spolupracovala s ak. mal. Milanem Blahoutem a od roku 1993 působila na Střední soukromé uměleckoprůmyslové škole jako odborný pedagog v oboru

Restaurátorka Ivana Petrová při práci ve svém ateliéru. Foto V. Komarová

chemie pro konzervátory. V současnosti samostatně pracuje jako restaurátorka především závěsných obrazů ve svém ateliéru v Písku.

Jan Novotný - řezby

Sochař a řezbář Jan Novotný, narozený v Písku, zde celý svůj život žije a pracuje a pomáhá udržovat staletou tradici řezbářství.

Začínal vlastně jako kreslíř a přátelství s Fr. R. Dragounem, V. Rožánkem a dalšími malíři bylo velkým vkladem pro mladého začínajícího umělce (několik kreseb i akvarelů bylo ostatně možno shlédnout na této výstavě). Absolvování průmyslové školy zase patrně posílilo konstruktivní myšlení a smysl pro preciznost práce. Zpočátku dělal volné kopie, jakési osobní transkripce originálů a touto cestou ověřování možností se propracovával k pozdější vlastní tvorbě.

Niterný vztah k městu, které dobře zná, nalezl svůj výraz v řadě reliéfů s tematikou Písku. Ovšem Novotného tvorba se neomezuje pouze na městskou vedutu. Věčné existenciální problémy člověka jsou motivem části jeho figurálních zájmů. Ať je to věčné téma všech sochařů - ztvárnění ženské postavy anebo náměty inspirované životní poutí člověka na tomto světě. Další zvláštní kapitolou činnosti Jana Novotného

Výstava sochaře a řezbáře Jana Novotného. Foto V. Komarová

jsou práce do architektury. Systém práce sochaře a řezbáře Jana Novotného je identický s jeho povahovými rysy. Jen málokdy vznikají jeho řezby rychle vymyšlené a bez přípravy nikdy. Jako hloubavý člověk, kterého charakterizuje skromnost, přemýšlivost a pokora k materiálu, přistupuje k dílu s rozmyslem a po zevrubných úvážkách. Motiv většinou ověřuje v řadě kreseb a mnohdy zhotovuje k řezbám předběžné modely ve tvárné hlině. Dřevo je skulptivním materiálem a omyl je možné ne vždy opravit. O to více potom ceníme kulturu jeho ruky, která měkké lípě, tvrdému jilmu, ořechu, jemně strukturované a barevné třešni a jiným dřevinám vdechne nový, poetický život.

Jan Novotný ctí dřevo jako materiál, jak už bylo řečeno, kterému s respektem podřizuje způsob jeho opracování. Nechává se inspirovat kresbou let, barevností a jeho přirozenou materií. Ke konečné povrchové úpravě nikdy nepoužívá broušení, konečný výsledek povrchu soch je výhradně tvořen pouze dlátem.

Petr Hilský

V komorním výstavním prostoru Chodby knihovny Prácheňského muzea vystavovali v průběhu roku celkem čtyři autoři narození v Písku a jeden další,

Z vernisáže výstavy Petra Hilského, na snímku autor (vpravo) s malířem Oldřichem Smutným. Foto V. Komarová

výtvarné autorské tvorbě a další nedílnou součástí jeho výrazné umělecké invence je hudba. V roce 2002 založil hudební skupinu „komorního bigbeatu“ Jam Session, později Jam Sessžer. Jeho několik hudebních vystoupení mohli píseční posluchači vyslechnout v literární kavárně RWcafé, rovněž jeho první výtvarnou výstavu v Písku si mohli návštěvníci prohlédnout v malé galerii RWbistra.

Výstava pastelů v Prácheňském muzeu v měsíci květnu nabídla divákům mnoho pohledů Petra Hilského na město Písek a jihočeskou krajinu. Tvorba Petra Hilského se postupně od ztvárnění městských krajin dostává k abstraktnějším krajinám vnitřním. Jeho bravurní vyjádření pastelem a volba námětů vypovídá o umělci velkého citu, jdoucím vlastní cestou neovlivněnou žádnými tendenčními směry. Z pastelů Petra Hilského můžeme vycítit přímo živelnou radost z barev a tvoření. Vernisáž, kterou doprovodil Petr Hilský také svým blues, hrou na kytaru, foukací harmoniku a zpěvem, navštívil také jeho profesor ze studií ak. mal. Oldřich Smutný. V poslední době se autor věnuje i tvorbě ilustrační.

Božetěch Sporka

Písecký rodák Božetěch Sporka vystavoval své obrazy v Prácheňském muzeu poprvé. Téměř utajený autor se svojí výstavou tématicky hodně blížil výstavě surrealistů současně probíhající v galerii muzea.

Jeho imaginární obrazy a kresby, fantastní krajiny, lidé a zvířata, prapodivné bytosti a nepojmenovatelné výjevy, dávaly divákovi možnost volného rozvinutí fantazie a spolodotváření každého obrazu. Božetěch Sporka tvoří své obrazy výhradně z vlastní niterné potřeby vyjádření svých pocitů, snů a vizí, které světuje papíru naropsto bez kalkulu uměleckého i lidského.

který má k tomuto městu velmi úzký vztah.

Petr Hilský se narodil v roce 1962 v Praze, vyučil se sazečem a typografem. Velký talent a vnitřní potřeba jej dovedly na katedru scénického výtvarnictví divadelní fakulty AMU, kde studoval v ateliéru ak. mal. doc. Oldřicha Smutného kresbu a malbu. Po absolutoriu působil jednu sezону jako scénograf v Horáckém divadle v Jihlavě. Následující roky pracuje jako grafik. Současně se věnuje své

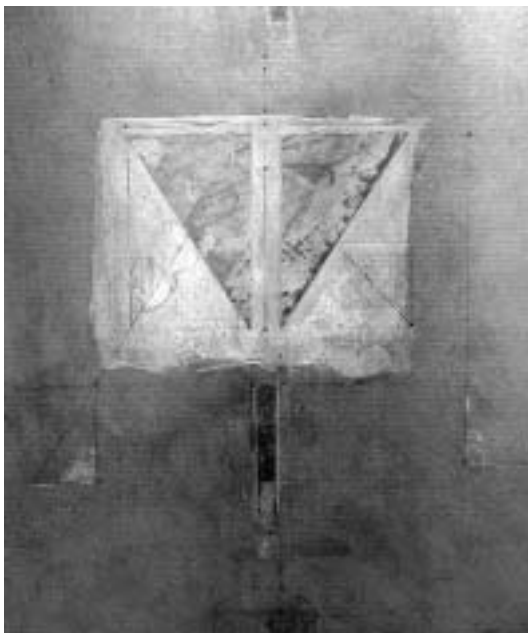
František Trávníček

Těsně po skončení výstavy Božetěcha Sporky následovala expozice obrazů Františka Trávníčka, narozeného v Písku 25. června 1953.

Stejně jako u Sporky se jedná o autora tvořícího bez ambicí zalíbit se divákovi. Trávníček usilovně hledá své výtvarné vyjádření, s úctou k osobnostem malířské historie a obdivuhodnou schopností přetavení jejich odkazu do vlastní umělecké tvorby.

Velmi výstižně napsal ve své recenzi Trávníčkovy výstavy Ondřej Kolář: „Trávníček do jisté míry - a správně - rozvíjí a prohlubuje dosažené výsledky a nevkročil

do lákavých dveří naší malířské postmoderny, v níž abstrakce končí chladnou geometrií. Zůstal věrný osvojené inspiraci u světové i české moderny 20. století a vlastnímu pojetí geometrické abstrakce. Kompozice strukturovaných tvarů dynamizuje shluky písmen, číslic a značek po způsobu nerozluštitelného počítačového jazyka, zároveň vysvětlujících i znejasňujících skladbu útvarů, linií, okrajů a skvrn, které se ze zdánlivé plochy začínají pozpátku skládat a vrstvit do hloubky a fungovat jako trojrozměrný mechanismus či systém. Vytváření takového prostoru uvnitř obrazu je nejspíše umělcovou hlavní posedlostí. Z prostoru pak k divákovi, vzhůru k ploše obrazu a ven z něho, jednotlivé znaky vyskakují jako šifrované zprávy a umělec nás vyzývá, ať si je vyluštíme sami.“

František Trávníček, kombinovaná technika. Foto V. Komarová

Milan Starý

V posledním měsíci roku představil v píseckém muzeu vůbec poprvé své autorské práce grafik a ilustrátor Milan Starý.

Narodil se v Písku 29. 5. 1970. Po skončení studií Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, obor Český jazyk - Výtvarná výchova, spolupracuje s nakladatelstvím Fragment a Albatros a s časopisem Revolver Revue.

Zahájení výstavy „Milan Starý - grafika“, zleva autor s manželkou Ester a Jiří Steiner.

V současné době samostatně pracuje a je členem nezávislého sdružení 65. pole. Vystavené kombinované techniky, pocházející téměř výhradně z roku 2008, oslovovaly diváka svojí kultivovanou barevností, tématy člověka a jeho životními příběhy.

Milan Starý se ve své ilustrátorské tvorbě vypravil k dětskému čtenáři již značně nezanedbatelnou řadu knižních titulů. V souvislosti s prací ilustrátora Milan Starý říká: „*Vždycky chci tvořit něco, co je maximálně svobodné a zároveň funkční.*“

Jan Kotalík

JOSEF VÁCHAL: ŠUMAVA UMÍRAJÍCÍ A ROMANTICKÁ

Význačná tematika vlastní umělecké práce - Šumava - spojovala dvě významné osobnosti naší národní kultury: spisovatele Karla Klostermanna (1848 - 1923) a všestranného umělce Josefa Váchala (1884 - 1969). Oba autoři o sobě věděli a chovali k sobě vzájemnou úctu. Podstatně mladší Váchal se ke svému obdivu ke Klostermannovi vyznal ve dvou dopisech, na něž slavný spisovatel písemně reagoval. Klostermann i Váchal měli navíc něco společného: oba pobývali v Písku v různých obdobích. Proto, když byl rok 2008 vyhlášen jako „Rok oslav spisovatele Karla Klostermanna“, využilo Prácheňské muzeum v Písku těchto faktů a pro tuto slavnostní příležitost uspořádalo výstavu Josefa Váchala s názvem „Šumava umírající a romantická“ jako poctu Karlu Klostermannovi právě skrze výstavní prezentaci tohoto zásadního díla jeho obdivovatele.

Jádrum výstavy byl zarámovaný soubor ve své většině barevných dřevorytů s již výše uvedeným názvem, který vhodně doplnila také jeho originální vzácná knižní forma. Tyto nejdůležitější předměty zapůjčilo Muzeum Šumavy v Sušici - tedy jeho pobočka v Kašperských Horách. Zde je jistě namístě poděkovat pracovníkům této instituce - paní ředitelce Mgr. Zdeňce Rezníčkové a panu PhDr. Vladimíru Horpeniakovi. Pozadu v pomoci nezůstalo ani vzhledem k Váchalovým dílům proslulé pražské

nakladatelství Paseka, které zapůjčilo exemplář právě vydané kopie „Šumavy umírající a romantické“ v pevné vazbě a v původních rozměrech. Opravdoví zájemci uvítali jistě možnost pořídit si tuto kopii i v menším formátu, jež byla v prodeji v pokladně muzea. Prácheňské muzeum v Písku využilo také příležitosti k prezentaci vlastních sbírek - tedy uměleckých prací Josefa Váchala. Návštěvníci tak mohli obdivovat na stěnách i ve vitrínách další dřevoryty, unikátní Váchalovy dopisy - romány a ukázky ex-libris. Výstavě napomohli i soukromí sběratelé se svými zápůjčkami, které výstavu vhodně doplnily. K vidění byla například ojedinělá Váchalova olejomalba, málo známé rozměrné barevné originální ilustrace k dílu Otakara Březiny, ukázky osobní korespondence a další předměty.

Výstavní prezentace váchalovské Šumavy coby oslavy symbolu díla též Klostermannova by neměla požadovaný obsah bez zásadní pomoci a spolupráce s paní Mgr. Hanou Klínkovou, pracovnící Památníku národního písemnictví v Praze. Díky komunikaci s ní a její konkrétní pomoci v možnosti orientace a náhledu váchalovských sbírek PNP mohla být výstava realizována tak, jak v daných termínech a možnostech proběhla. Plánovaný rozsah představení Váchalova díla se zaměřením na Šumavu byl původně větší a s hlubším záběrem, ale i konečná redukovaná kolekce prezentovaných uměleckých děl a dalších předmětů nesnížila prvotní výstavní záměr. PNP přispěl na výstavu zásadními „drobnostmi“: zapůjčením Váchalova školního dřevěného penálu, který dostal „Pepíček od Alšů“ od svého píseckého dědečka a hlavně poskytnutím solitéru - Klostermannovy knihy „Červánky mého mládí“. Tato kniha z osobního vlastnictví Josefa Váchala obsahuje ručně tužkou psané poznámky majitele, které dokazují jasné souznění s Klostermannovým dílem. Zvláště zajímavé pro písecké návštěvníky byly rovněž kopie Váchalových školních

Pohled na část výstavy „Josef Váchal: Šumava umírající a romantická“. Foto V. Komasová

vysvědčení z období jeho místní školní docházky. Jejich originály jsou uloženy v PNP a pro píseckou výstavu byly v Praze naskenovány.

Výstavě v Prácheňském muzeu v Písku předcházela velká výstava v německém Pasově, kde byl zapůjčený soubor „Šumavy umírající a romantické“ z muzea v Sušici (společně s dalšími díly z ČR) úspěšně konfrontován s expresionisticky laděnými pracemi dalšího umělce Šumavy - Alfreda Kubina, rodáka z Litoměřic (1877 - 1959).

Jako dokreslující informaci k jedné z významných výstav Prácheňského muzea v Písku v roce 2008 lze uvést ještě krátký úvodní text napsaný Mgr. Hanou Klínkovou:

„Nejen Šumava, ale také Písek. Nejen Josef Váchal, ale také Karel Klostermann. Vše k sobě neoddělitelně patří a spolu souvisí. Z Písku je Šumava na dohled. Vlna kopečků a vrchů se vzedme na obzoru do výrazných kopců a jedinečného pohorí. Plynulá vzestupná linie.

Josef Váchal prožil v Písku dětství a rané mládí, chodil tu do školy. Vídal a vnímal Šumavu na obzoru. Vyzrazil na ni záhy na malířské cesty do plenéru a ta si ho zcela získala, zamiloval si ji. Věnoval jí řadu svých prací, především však jednu ze svých největších knih plnou barevných dřevorytů a textů - „Šumavu umírající a romantickou“.

Také Karel Klostermann prožil v Písku a v nedaleké Štěkni část svého dětství a raného mládí. V Písku zahájil a zakončil svá gymnaziální studia. I on vídal Šumavu na obzoru a navštívil ji poprvé díky rodovým kořenům svého otce již jako malý chlapec. Věnoval Šumavě řadu románů a povídek, proslavil se jimi.

Josef Váchal znal a cenil si Klostermannovo dílo, inspirovalo ho. Měl ke Klostermannovi blízko i pro jeho filozofické a morální názory, pro jeho lásku k přírodě a zvířatům. Ze svého obdivu a vztahu se mu vyznal ve dvou dopisech. Klostermann o generaci mladšímu výtvarníkovi odpověděl.

Šumava v podobě, jakou nám oba umělci zachytili, dnes již neexistuje, ale jejich díla nás i dnes zvou k setkání s někdejší šumavskou krásou a přírodou. Není asi lepších průvodců. Doufáme, že Vás setkání s Váchalovými díly osloví a naladí, přiměje Vás přiblížit do prázdninových zavazadel nějakou Klostermannovu knihu a přidá Vám na cestě Šumavou nový rozměr. A z Písku je to na Šumavu skutečně už jen kousek cesty.“

Jan Kotalík

OLGA ŠKOCHOVÁ - BLÁHOVÁ: HAIKU KOJÍCÍ MATKY

Nezvyklou výstavu obsahem i formou mohli milovníci nejen výtvarného umění navštívit v muzeu v jarním termínu roku 2008. Svou výtvarně - poetickou (či poeticko - výtvarnou ?) práci inspirovanou prožitky významného životního období ženy - matky nám nabídla mladá autorka Olga Škochová - Bláhová, scénografka, performerka i kulturní aktivistka. Ve výčtu její charakteristiky nesmíme zapomenout ani

Výstava „Haiku kojící matky“ Olgy Škochové v Malých výstavních síních Prácheňského muzea. Foto M. Bláhová

na fakt, že je doktorandkou Katedry autorské tvorby a pedagogiky DAMU v Praze a na témže místě je absolventkou oborů Scénografie a Divadlení antropologie. Jako zcela přirozená se potom jeví její další rozsáhlá činnost v souvislosti s výstavní a divadelní tvorbou, s organickým propojováním uměleckých disciplín etc. V neposlední řadě doplníme i zmínku o jejím rodinném zázemí: otec a dědeček jsou známí výtvarníci a také manžel je významnou osobností zase v oblasti hudby ...

Málo obvyklá výstavní prezentace, kde se návštěvník při čtení textů ve stylu japonské básnické formy z konce 16. století (trojverší se schématem 5-7-5 slabik) mohl procházet (ve druhé výstavní místnosti) autorkou vytvořeným výtvarně minimalistickým labyrintem, nabízela oproti běžným výstavám, kde je interakce mezi návštěvníkem a vystaveným dílem v naprosté většině omezená, možnost zajímavého dialogu. Na vybraných stěnách byly zavěšené některé textové ukázky, které bylo možné zcela volně tužkami (též vedle zavěšenými) označovat a vybírat tedy takové texty, jež nejvíce zaujaly.

Na slavnostním zahájení pronesl krátkou úvodní řeč PhDr. Jaroslav Tulka:

Motto: „Vyhryzlo do mraku orla / samo skryto / - / samo skryto“

S. Kirkegaard konstatuje v jedné pasáži knihy „Nemoc k smrti“, že žena se vydává a tím se jaksi stává sama sebou, odevzdání je ziskem, sebe ztráta přivádí ke

skutečné identity. A daná parafráze poukazuje ke skutečnosti ještě základnější - nikdy se s totožností v podstatném slova smyslu nerodí - může ji ovšem vydobýt, může se osobností stát.

Autorčina tvorba je pro mne dobře čitelná zpráva o takovém lidském - ženském hledání, kdy ve stísnění a výměru zvolené a akceptované role matky - manželky probíhá postupná proměna k hlubšímu sebe - setkání. Snad lze říci, že běží o rozvinutí mytologématu - nejsme nikdy sví z samosvojnosti, vždy se dostáváme od někoho jiného, od zrcadel intimity - duše od boha, učitel od žáka a naopak, děti od rodičů a rodiče od dětí, milenci navzájem, ale intimita je také živou otevřenou ranou, vstupní branou lásky i bolesti, místem ohromujícího nároku. To jsou daimóni duševní metamorfózy a autorka vypovídá o všech zákrutách alchymického procesu i o těch temnějších. Poesie se klade jako ucelující moc daného procesu, ohnisko přítomnosti, tvar bez minulosti a budoucnosti i ohraničení mezi, zášleh pozornosti k běžně unikajícím podobám věcí i sebe sama, k propuknutí zázraku okamžiku. Jde o vnímání jakoby „z prázdna“, letmé dotknutí emoce, barvy, pohybu, klidu, procesů přelévání a stávání a rozstupu a stahu ...

„V ohbí cesty chodím sem a tam / v ohbí cesty, kde končí zahrada / a začíná les.“
Ano - v myslivé duši člověka se vše rodí znova.

Výstava Olgy Škochové - Bláhové, která byla bezesporu milým překvapením v široké výstavní nabídce Prácheňského muzea v Písku, bude mít - dle informací od autorky - kontinuitu v připravované sérii velkoplošných kaligrafií s názvem „Lyžařská haiku“ s tematikou novodobého „úteku do hor“.

Jan Kotalík

DANIEL KAIFER - KULTIVOVANÝ HLAS DIVOČINY

Po většinu dnešní doby jsme neustále konfrontováni s informacemi - ať již obrazovými, ústními nebo psanými - plnými bolesti a utrpení. Současnost se stává stále více otrlá a nevšímavá k hrůzám všech možných typů a proto je pro nás nezvykle příjemným překvapením, když se setkáme s něčím, co přes většinou černobílou a možná i melancholickou slupku obsahuje vlídnou prostotu, životní příběh s horizontem pokory nebo jen mizivou a tím i vzácnou reflexi míjeného času.

Daniel Kaifer (narozen v Písku r. 1975) nám nabídl ve dnech 5. až 30. listopadu roku 2008 ve výstavních prostorách Chodby knihovny PM ve svém autorském výběru fotografií s osobitými doprovodnými texty jednu z cest vnímání vnějšího světa okolo nás. Je to cesta člověka, který svými okomentovanými snímky obnažuje své niterné JÁ. Mimochodem se nabízí otázka, zda si vůbec dnešní člověk zaslouží přijmout nabídku k takovému pohledu - exkurzi do cizí duše. Vstřícný tvůrce snímků naše zásluhy našetřít neřeší a tak jsme měli málo se opakující možnost poznat

Vítek. Foto Daniel Kaifer

svět lidí - svých bližních - v různých pozicích a situacích. Místy až dojemně jednoduchou zobrazovanou lidskou existenci se svými viditelnými i skrytými osudy autor často promítal do prostředí Horské Kvildy na Šumavě, kde sám působí již šest let. Výjimečné nebyly ani reálie jeho rodného města. V jiných cyklech a souborech jsme se dozvěděli i o cestách do vzdálených i bližších míst, ve kterých si vždy pořízuje svou vpravdě „fotoknihu“. Protože se dnes těžko kdokoli z nás při své samostatné tvůrčí činnosti vyhne srovnávání, nalézání odkazů a odhalování zdrojů, můžeme i u Kaiferových digitálně pořízených fotografií konstatovat některé oslovující detaily, přístupy či výpovědi, které promlouvají stejnou řečí i v tvorbách jiných autorů v různých uměleckých oblastech. Například příbuzné umění fotografií - film - má svou nekonečnou řadu tvůrců, z nichž někteří dokáží pomáhat vyprávět Kaiferovy příběhy. Vezměme si svět prostých lidí v díle maďarského režiséra Bély Tarra. Kaiferův svět (především ten venkovský - ať již na Šumavě nebo na některé jeho cestě, třeba v rumunském Banátu) - stejně jako Tarrův - ukazuje prostého člověka v konfrontaci s postupně padající tmavě šedou mlhou na lidskou společnost, vlastně na celý vesmír. Ten Kaiferův je však více svou zachycovanou vlídnější prostotou blízko horizontu jinobytí ...

Další oblastí, kde lze nacházet paralely se snímky Daniela Kaifera, je hudba. Sám při prezentaci své tvorby občas na hudbu odkazuje a oslovuje nás i její konkrétní

nabídkou: přes klasiku, jazz až po třeba současné písničkáře pro náročnější posluchače. Linii obrazového příběhu napomáhá podtrhovat i důležitý - již zmíněný - doprovodný text. Autor - fotograf - se snaží rámovat zachycený obraz poetickými slovními útvary. Nezabývá se občassrozumitelností. Je poznatelné, že text je tvořen instantně a proto místy chvilku trvá hledání vztahu mezi obrazem a sdělením. Nejsme na pochybách, že autor má dost „načteno“ a též není těžké identifikovat některé používané zdroje - beatnickou poezii prózu, Bibli a jiné.

Přes všechny přesahy a kontinuity však byla výstava fotografií Daniela Kaifera osobitým solitérem v nabídce současné (nad)produkce prezentované fotografické tvorby. Jeho, dle vlastních sebekritických slov, autorská nehotovost a nejednotná přeskakující koncepčnost ale ve finálním výsledku sympaticky nabízí podání ruky všem tápajícím a hledajícím samotářům při pokusu projít labyrintem současnosti ...

Václav Bartoš

OD OBRODNÉHO PROCESU K NORMALIZACI - 40. VÝROČÍ OSMAŠEDESÁTÉHO Stručný výtah píseckých kapitol v celostátním rámci (autorské teze k výstavě konané v Prácheňském muzeu)

Předpoklady, východiska, protagonisté

Vzhledem k příčinám, průběhu a především k výsledkům II. světové války došlo v celé Evropě k posílení politické levice. Důsledky ideologické konfrontace mezi bývalými spojenci: V reakci na Trumanovu doktrínu a na Marshallův plán vznikl v roce 1947 Kominform a v reakci na založení Severoatlantického paktu (1949) vznikla Varšavská smlouva (1955). Ta po roce 1965 razila novou strategii zvyšující význam ČSSR jako vojenského nástupiště proti západní Evropě. Ze všech sovětských satelitů pouze ČSSR a BLR úspěšně odmítaly umístění sovětských vojenských základen a jaderné výzbroje na jejich územích, a to navzdory trvalému tlaku sovětské generality. Československo mělo obrovskou armádu a počtem 17 vojáků na 1000 obyvatel převyšovala průměr Varšavské smlouvy (14) a SSSR (15).

Poválečná generace na obou stranách bipolárního světa, často plná nekritických iluzí o životě u protivníka, se koncem 60. let začala bouřit proti establishmentům. Vlastní rok 1968 přinesl nejen sovětské tanky v Praze, ale i ofenzívu TET ve Vietnamu, barikády a generální stávkou ve Francii, hnutí černých panterů v USA, střelbu do revoltujících studentů v Mexiku.

Ve východním bloku a zejména v nejvyspělejší ČSSR volání po nezbytných reformách poststalinistického totalitárního systému zasáhlo i vládnoucí stranu a získalo jednoznačnou podporu všeho lidu. L. I. Brežněv (1. tajemník KSSS 1964 - 1982) nastoluje mimo jiné, i v reakci na svoji ztrátu vlivu na zahraniční politiku (ČLR, SFRJ, RSL a Albánie), doktrínu omezené suverenity socialistických států.

Heslo na zdi v roce 1968 a jeho ještě nezabílená část v roce 2008. Sbírký Prácheňského muzea

Dějinným paradoxem je, že sám zakončil válku v hodnosti divizního komisaře v Poličce, a i proto k českému národu choval vřelé sympatie. Intervenci, připravovanou již od dubna 1968, jakkoli za ní nesl konečnou odpovědnost, schválil jako poslední z pěti zúčastněných spojenců.

Z osvoboditelů okupanti - ze spojenců interventi

L. I. Brežněv chtěl budoucí intervencí napravit vlastní chybu, tj. že jako vyžádaný arbitř podpořil výměnu konzervativce Antonína Novotného (1. tajemník ÚVKŠČ 1953 - 1968 a čs. prezident 1957 - 1968) za Alexandra Dubčeka (1. tajemník ÚVKŠČ 5. 1. 1968 - 17. 4. 1969), tzv. LEDEN. Ten přenechal nezbytnou ekonomickou reformu odborníkům (Ota Šik) a razil reformy prostřednictvím pro SSSR, BLR, NDR, PLR a pro místní konzervativce již nepřijatelného Akčního programu KSČ (tzv. Pražské jaro).

Obrodný proces

„... bez obrodného procesu v SSSR neměl šanci.“ (Jan Křen).

Vývoj urychloval trvalý tlak studentů (zejména Filozofické fakulty UK, ČVUT (Strahov), VŠE, tradičně méně intenzivní byla angažovanost Právnické fakulty), spisovatelů, sdělovacích prostředků. Obrovskou roli hrál zrušení cenzury v červnu (znovu zavedena 26. září 1968).

Občané se solidarizují s legální vládou na Velkém náměstí (druhá zleva p. Slavová). Sbírký Prácheňského muzea

Kremlo bohužel ke vměšování dodávala záminku avanturistická prohlášení K-231, KANu a zřejmě provokace prostřednictvím požadavku na vystoupení z Varšavské smlouvy. Realizace se z akčního programu dočkala pouze federalizace čs.státu k 1.1. 1969. Jeho píseckou obdobou a analogií slovenského autonomismu z roku 1938 byla rezoluce „Za vytvoření samosprávného území milevského okresu“. Obnovení rehabilitačních řízení se týkalo i nekomunistů. V Písku rehabilitováni: JUDr. V. Housar, O. Sekyrka a B. Marouš a protistátní skupiny J. Gotfrieda z Horního Záhoří, V. Kofroně a F. Karvana z Písku. Podobně jako v celé republice spontánně slaven nepovinný 1. Máj. Okres obývá trvale 73 905 osob. Průměrná mzda vzrostla na 1620 Kč, nebyla ovšem podložena úměrným růstem produktivity práce.

Za 6,5 mil. Kč vybudována legendární prodejna PPP o 1000m², prodejní plochy na místě bývalého hotelu U Zlatého kola.

Na závodech vznikaly přípravné výbory rad pracujících.

Začala obměna zkompromitovaných a nekvalifikovaných kádrů na vedoucích postech. Odvolání kupř. ředitel Osvětového domu Alois Baránek, ředitel škol Pravda a Boháč a ved. tajemník OV KSČ s. Jar. Šedivý. S tím kontrastuje, že jednání předsednictva OV zůstává stále tajné a na stranické konference nejsou připuštěna média. V závodních výborech začínají být komunisté v menšině. První stávká (za odvolání

ředitele) proběhla v Elektropřístroji Písek již 26. 3. 1968. VŠ studenti situaci jedovatě glosovali parafrází Archimédova zákona tzv. Archiméděnkovým zákonem znějícím: Váha váženého soudruha je dána vahou vážených soudruhů jím vytlačených.

Demontáž policejního státu, demokratizace KSČ, zvolení ředitele Vojenského historického ústavu generála Ludvíka Svobody prezidentem republiky (1968 - 1975).

Po výzvě k občanské angažovanosti Dva tisíce slov následoval prostřednictvím jednání v Bratislavě a čtyřdenního jednání kompletních předsednictev obou ÚV v Čierné nad Tisou zřejmý tlak sovětů a domácích konzervativců ústící v interven-
ci 21. 8. 1968.

„V r. 1938 se Češi také nebránili. Nebudou se bránit ani dnes“ (cit. Ivan Udalcov, velitel KGB v ČSSR).

Intervence - operace „Dunaj“, oběti a škody

Největší operace Varšavské smlouvy začala 20. 8. ve 23:00 hodin za postupně účasti 600 000 vojáků. Vojenské cíle splnila, politické nikoli, díky odporu obyvatel, iniciovanému „Prohlášením proti okupaci“ předsednictva ÚV KSČ - pro 7 členů, proti 4 členové (Biřak, Kolder, Rigo, Švestka - zvaný „švestka vlevo nahoře“).

Mimofádný XIV. sjezd KSČ proběhl 22. 8. v ČKD Elektronika v Praze - Vysočanech. Odsoudil okupaci a vyzval ke generální stávce 23. 8. od 12:00 hod. Velitelé silné vojenské posádky v Písku brzdili jednání s protivníkem a byli za to později postiženi. Sovětská komandatura umístěna do neutěšených prostor OV ČSTV ve

Příchod velitelů sovětské okupační armády do píseckých kasáren. Sbírký Prácheňského muzea

starém průchodu. Časem navštěvována „kolaboranty“ a ženami ohroženými rizikem stejného postihu ostrihání vlasů jako v r. 1945. Oficiální komise pro styk nyní již opět se „spojeneckými vojáky“ ustavena MěstNV 16. 9. 1968. Koordinační skupina doplněna i o státní správu, čelila a postupně ustupovala pokračujícím stížnostem místních sovětských velitelů, pplk. Poduškina, pplk. Jermakova na nepřátelské chování obyvatel. Sověti sáhli i k výhruzce znovuoobsazení města vojsky dislokovanými na vojenském cvičišti a v okolních lesích.

Idealistickou sbírku na zlatý poklad republiky doprovází panikařské nákupy potravin, průmyslového zboží a pohonných hmot.

Oběti mezi 21. 8. a 16. 10. 1968 (do uzavření smlouvy o dočasném pobytu vojsk). Při střetech vojáků s civilisty a při dopravních nehodách zaviněných okupanty zemřelo 108 lidí. (Písecký deník 10. 6. 2008). Obětí střelby do demonstrace konané

Bohumil Syřínek (23. 4. 1955 - 24. 8. 1969)

k 1. výročí okupace v Praze, se stal zdejší žák. (Citace z publikace Jiřího Práška Písecké XX. století, s. 130) „*Horší situace byla v Praze, kam strana po potlačení předem avizovaných nepokojů povolala jednotky Lidových milicí z různých měst a Pohraniční stráže. Neadekvátní zásah jedné skupiny milicionářů z Nýrska měl těžké následky. Do nemocnice v Londýnské ulici byl po deváté hodině večer s těžkým zraněním způsobeným samopalem převezen třináctiletý Bohumil Syřínek, žák 8. třídy Komenského školy v Písku. Vracel se s kamarádem z prázdninového trampu, obyčejná klukovská zvědavost je přivedla do Prahy a zrovna do kotle rozvášněného davu na Tylově náměstí. Svému těžkému zranění B. Syřínek v nemocnici 24. srpna ráno podlehl. Na jeho pohřeb na hřbitově sv. Jakuba v Čížově se sjelo mnoho lidí, spousty trampů, kamarádů, ale i značně posilněná státní bezpečnost, která pohřeb hlídala a mnohé na místo posledního rozloučení v obavách oproti komunistická vystoupení nepustila.*“

K představitelům uneseným do Moskvy přibyla oficiální delegace vedená L. Svobodou, 25. 8. „posílena“ konzervativci. 27. 8. Dubčekovým projevem informujícím o Moskevském protokolu, omezujícím čs. státní suverenitu, končí socialismus s lidskou tvář. Nepodepsal pouze pozdější chartista Fr. Kriegel, předseda Národní fronty.

K dosud historiografií nedostatečně zhodnoceným osobnostem Pražského jara patří prezident ČSSR v letech 1968 - 1975 - armádní generál Ludvík Svoboda. O setrvalém zájmu a sympatiích veřejnosti k tomuto válečnému hrdinovi svědčí i okamžitě rozebrání I. vydání vzpomínek jeho dcery z r. 2005.

Ve středu 21. 8. 1968 odpoledne odmítl návrh na vznik kolaborantské vlády v čele s Aloisem Indrou, podpořil a zakleschopnil legální vládu. Ve čtvrtek 22. 8. odmítl variantu, aby sám stanul v čele nové vlády a trval na přímém jednání v Moskvě. Svým kreditem v ČSLA (čs. Lidová armáda), v sovětské armádě a u sovětského vedení spoluzabránil hrozícímu krveprolití a odvrátil eventuální použití maďarského scénáře z r. 1956 kremelskými jestřáby i v ČSSR.

Oficiálně navštívil Písek 16. 7. 1945 spolu s prezidentem Edvardem Benešem, 4. 10. 1960 při příležitosti vyznamenání Jedenáctileté střední školy (dnešní Gymnázium) a zároveň v roli hlavního řečníka mírové manifestace.

Reformní hnutí ve své době nepřijatelné pro Východ a ve skutečnosti nevídané Západem. Následuje 20 let gulášového socialismu, denní normalizace a opětné vlny emigrace (trestný čin opuštění republiky).

Normalizace

Skuteční kolaboranté: Teprve v prosinci 1969 se v Písku vytvořil Leninský svaz mladých. Měl pouze 45 členů v 8 základních organizacích. Zato ale 11-ti členný okresní výbor v čele s Jaroslavem Láskou.

Sověti utrpěli zásadní ztrátu na poli zahraniční propagandy (mimo jiné i vznikem eurokomunismu), zároveň ale vytvořením Střední skupiny vojsk podstatně posílili v ČSSR vojenskou převahu nad Západem, ze 16 na 21 svazků, přičemž sovětské byly vybaveny taktickými jadernými zbraněmi.

Záběr z muzejní výstavy k výročí srpna 1968. Foto V. Komasová

Půl milionu vyloučených a vyškrtnutých členů KSČ nahradili pragmatičtí a kariéristé, po r. 1989 často nejuvědomělejší demokraté. Generální tajemník M. Gorbačov se 4. 12. 1989 ve zvláštním vládním prohlášení za invazi omluvil. Škody způsobené pobyttem okupantů vyčísleny na 6 miliard Kčs.

„Historie nemůže zločiny minulosti vymazat z paměti. Ale neměla by vymazávat z paměti, jak je dnes zvykem, lidi, kteří v každé době proti zločinu vystupovali... Ani dnes nevymřeli. Jejich pomníky by vrátily dějinám smysl a velikost.“ (Josef Válka: Dějiny a současnost 4/2006).

Hlavní použité prameny

Obsáhlá sbírková dokumentace Prácheňského muzea k roku 1968 sign. S-a-9639, S-a-10860
SOkA v Písku, Fond Městský úřad, zejména signatury: 603, 54, 55,72, fond OV KSČ a zápisy z předsednictva OV KSČ v Písku, sbírka Okupace ČSSR 1968 (1968 - 1971)

Základní použitá literatura

Békési László, Sovětské uniformy a militárie 1917 - 1991, Praha, DEUS, 2008
Durov V. A., Ruská a sovětská vojenská vyznamenání, Praha, Naše Vojsko, 2006
Emmert František, Rok 1968 v Československu, Praha, Vyšehrad, 2007
Fidler Jiří, Okupace Československa, Praha, Havran, 2003
Kol. autorů, Dějiny a současnost 1/2008 (téma Zkušenost Pražského jara 1968)
Kol. autorů, Historie a vojenství, Praha HÚ AVČR (periodikum)
Churaň Milan, Postupim a Československo, Praha, Libri, 2006
Koutská Ivana, Politické elity v Československu 1918 - 1948, Praha, ÚSD AVČR
Otáhal Milan, Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968 - 1989, Praha, DoKorán, 2003
Pauer Jan, Praha 1968, Praha, Argo, 2004
Pithart Petr, Češi v dějinách nové doby, Praha, Rozmluvy, 1991
Prášek Jiří, Písecké XX. století, Písek, J&M, 1999
Dobový a soudobý celostátní i regionální tisk

Vysvětlivky zkratk

SOkA - Státní okresní archiv
HÚ AVČR - Historický ústav Akademie věd České republiky
ÚSD AVČR - Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky

Jiří Prášek

PÍSECKÁ MUZEJNÍ NOC

Již druhou Muzejní noc v Prácheňském muzeu v Písku odstartoval v pátek 23. května příchod arcivévod Františka Ferdinanda d'Este s pobočníkem a dámami na nádvoří muzea. Přicházeli za zvuků fanfár a střelby z hmoždířů. Hlášení Jeho císařské Výsosti podal hejtmán Jihočeského kraje RNDr. Jan Zahradník, který arcivévodu ujistil, že kraj si stojí výtečně a prožívá překotný rozvoj. Arcivévodas s potěšením

„František Ferdinand d'Este“ v doprovodu hejtmana Jihočeského kraje Jana Zahradníka při muzejní noci. Foto V. Komarová

konstatoval, že kraj je dobře spravován a k svému pobočníkovi na adresu hejtmana prohodil: „Ponechat ve funkci“ (což se ovšem po volbách nestalo). Pak již následovaly komentované prohlídky expozic, byly bezplatné, avšak jejich účastníci si museli předtím zajistit místenky, neboť expozice muzea mají omezenou kapacitu. Přesto se dostalo na více než čtyři stovky zájemců. Mezi výkladem, který zajišťovali odborní pracovníci muzea, procházely expozicemi různé bytosti v dobových kostýmech. Mimo již zmíněný průvod arcivévodův to byl například vojenský chirurg z napoleonských válek (který prováděl ukázkou amputace horní končetiny v polních podmínkách tak věrohodně, že to někteří přihlížející jen těžko psychicky zvládali), lancknecht, šlechtic z rudolfínské doby, američtí vojáci, kteří osvobozovali Písek v roce 1945, a protože bylo kulaté výročí srpna 1968, byl přítomen i sovětský voják - okupant. Ti, na něž se místenky nedostaly - a zájem o ně byl opravdu veliký - mohli na druhém nádvoří muzea obdivovat sovy ze Záchrané stanice živočichů Makov, sokolníka se sokolem, veterána - Pragu 56, či restaurované kočáry z majetku Václava Majdla. Pro zájemce bylo také připraveno promítání starších krátkometrážních filmů týkajících se města Písku. Nakonec se všichni mohli občerstvit v improvizovaném muzejním výčepu, kde pivo Platan dobře chutnalo. Na závěr se všichni účastníci muzejní noci shodli na jediném nedostatku písecké Muzejní noci: ještě před půlnocí došlo pivo.

Zájem o činnost muzea podtrhl svou přítomností a aktivním vystoupením nejen již zmíněný hejtman RNDr. Jan Zahradník, ale také krajský radní pro kulturu Ing. František Štangel a vedoucí oddělení zřizovaných organizací odboru kultury JČKÚ Mgr. František Chrastina.

Vojenský chirurg při „amputaci ruky“ návštěvníka Muzejní noci. Foto V. Komasová

„Hostinský“ Leoš Bolardt ve své improvizované hospůdce. Foto V. Komasová

Jaroslav Jiřík

Z ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA V PROSTORU PÍSECKÝCH BAKALÁŘŮ V LÉTĚ 2008

Martin Pták a Tereza Šálková při preparaci urny z doby popelnicových polí. Foto J. Jiřík

Výzkum 7,5 metru hluboké studny z období středověku. Foto J. Jiřík

ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2008

Vážení přátelé Prácheňského muzea!	3
Centrální evidence sbírek	9
Výstavy Prácheňského muzea	13
Přednášky Prácheňského muzea	14
Přehled návštěvnosti	15
Oddělení společenskovedné	17
Archeologické oddělení	24
Knihovna a studovna	29
Oddělení přírodních věd	30
Ekonomické oddělení	33
Technické oddělení	34
Sekretariát, prezentace	37

ODBORNÉ PŘÍSPĚVKY

Jan Adámek Utrakvistická duchovní správa písecké farnosti od husitského převratu roku 1419 do konce 15. století	39
Ivo Kořán Sličná Panenka sázavská	47
Zdeněk Duda Písecký měšténín Ondřej Toman na tomto a onom světě aneb poslední kšaftovní pořízení z času baroka	51
Jiří Prášek Památník padlým vojákům 28. střeleckého pluku na Vojenském hřbitově v Písku	57
Václav Bartoš - Jiří Janoušek Květnové dny roku 1945 na Písecku ve světle dosud opomíjených pramenů IV	60
Jan Kotalík Fotografické dílo Jana Vávry v kontextu vývojových proudů tvůrčí fotografie posledních desetiletí	70
Jiří Šebestian Výsledky 32. kroužkovací akce „Acrocephalus“ v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“	75

SBÍRKY

Jan Adámek	
Významné přírůstky do rukopisné sbírky Knihovny Prácheňského muzea	81
Jaromír Stach	
Stará kresba keštránských tvrzí	88
Jan Kouba	
Soubor předmětů z písecké cukrárny Gustava Škocha a vzpomínky syna Jiřího na život mezi sladkostmi	90

MUZEJNÍ AKCE

Karel Pecl	
Expozice exotické přírody v Památníku města Protivína	97
Jan Kouba	
Prácheňští včelaři - Výstava ke stočtyřicátému výročí založení Včelařské jednoty písecké	103
Irena Mašíková	
Výběr z výstav Prácheňského muzea	104
Jan Kotalík	
Josef Váchal: Šumava umírající a romantická	118
Jan Kotalík	
Olga Škochová - Bláhová: Haiku kojící matky	120
Jan Kotalík	
Daniel Kaifer - Kultivovaný hlas divočiny	122
Václav Bartoš	
Od obrodného procesu k normalizaci - 40. výročí osmašedesátého. Stručný výtah píseckých kapitol v celostátním rámci (autorské teze k výstavě konané v Prácheňském muzeu)	124
Jiří Prášek	
Písecká Muzejní noc	130
Jaroslav Jiřík	
Z archeologického výzkumu Prácheňského muzea v prostoru píseckých Bakalářů v létě 2008	133

**PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU
V ROCE 2008**

Odpovědný redaktor: PhDr. Jiří Prášek

Výkonný redaktor: Mgr. Jan Adámek

Redakční rada: Mgr. Jan Kotalík, Mgr. Jaroslav Jiřík

Za obsah příspěvků odpovídají jejich autoři.

Sazba, grafická úprava a technická realizace: IRES Písek

Vydalo Prácheňské muzeum v Písku v roce 2009 v nákladu 700 ks

Účelový tisk pro muzea, spolupracovníky a příznivce Prácheňského muzea

ISBN 978-80-86193-27-4